

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

เอกสารศึกษาทางวิชาการ (Working Paper)

แนวทางการพัฒนา ระบบทหารกองประจำการ แบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
 National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
 เอกสารศึกษาทางวิชาการ (Working Paper) เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบทหาร
 กองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์”
 พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ จำนวน 400 เล่ม ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
 สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2567 จำนวน 120 หน้า

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ.๒๕๓๗
 © สิทธิภาษาไทยเป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
 สถาบันวิชาการป้องกันประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้อำนวยการ	: พลตรี นิรุจ	ดวงปัญญา
รองผู้อำนวยการ	: นาวาอากาศเอก ไชยา	ออกแดง
	: นาวาเอก รัฐนิษฐ์	เมธีวัชรพัฒน์
หัวหน้าโครงการ	: นาวาอากาศเอกหญิง จุฬารัตน์	เพชรวิเศษ
รองหัวหน้าโครงการ	: พันเอกหญิง ศุภวดี	มีเพียร
นักวิจัย	: พันเอกหญิง ศุภวดี	มีเพียร
	นางสาว ปุณณภา	โชติชินเชาว์
คณะวิจัย	: นาวาตรีหญิง จิตราภรณ์	จิตรธร
	: เรืออากาศเอกหญิง ภิรัชญา	อุไรรัตน์
	เรือตรีหญิง ปาณิสรา	เทียนอ่อน
	นางสาวกาญจนา	เพิ่มพูน
พิสูจน์อักษร	: พันเอกหญิง วาทีณี	ดิงสมบัติยุทธ
	นาวาอากาศเอกหญิง พัฒน์ชิตา	ธีวราอุดมวิทย์
	สิบท จิรายุ	กัตตบุบผา
	นางสาววรินทร์ธร	ธนศิราภูริวัฒน์
	นางสาวรัศมี	ปิยะรัตน์
	นางสาวศศิพร	จันทรมีชัย
	นางสาวอุไรวรรณ	สุสัมฤทธิ์
	นายภาสพงษ์	อุทัยแสง

จัดพิมพ์โดย

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง
 ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
 62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
 โทร 0 2275 5715 เว็บไซต์ www.sscthailand.org

เอกสารศึกษาทางวิชาการ (Working Paper)

แนวทางการพัฒนา ระบบทหารกองประจำการ แบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

คำนำ

สถานการณ์โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (VUCA World) ทำให้โลกต้องเผชิญกับความท้าทายในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งยากต่อการคาดเดาและมีแนวโน้มที่จะรุนแรงและซับซ้อนเพิ่มมากยิ่งขึ้น จนกลายเป็นความท้าทายของกองทัพในฐานะหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงของประเทศ กองทัพจึงต้องเร่งเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับความท้าทายจากภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการเตรียมกำลังพลทุกประเภทให้มีความพร้อมอยู่เสมอ ซึ่งหนึ่งในกำลังพลที่มีความสำคัญคือ ทหารกองประจำการที่ได้จากระบบการตรวจเลือกทหารกองเกิน หรือที่ประชาชนทั่วไปรู้จักกันว่า “การเกณฑ์ทหาร” ซึ่งในปัจจุบันประเด็นการเกณฑ์กลับเป็นเรื่องที่สังคมกำลังถกเถียงและให้ความสำคัญถึงความจำเป็นต่อการมีอยู่ของระบบทหารกองประจำการ และแนวทางการคัดเลือกกำลังพลดังกล่าวของกองทัพ

กองทัพและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงเร่งผลักดันนโยบายเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการเกณฑ์ทหารให้เป็นแบบสมัครใจแทนการบังคับเพื่อเพิ่มจำนวนยอดผู้สมัครเข้ารับการเป็นทหารโดยปรับสวัสดิการให้เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ชายไทยที่ตรงกับเกณฑ์เข้ามาสมัครเป็นทหารมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการศึกษาแนวทางการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ สาเหตุและปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงของระบบ จึงนำมาสู่แนวทางและข้อเสนอแนะต่อระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
ส่วนที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.4 วิธีการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ส่วนที่ 2 แนวทางการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ของประเทศไทยและต่างประเทศ	9
2.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาก่อนการเกณฑ์ทหารของไทย	9
2.2 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497	12
2.3 ขั้นตอนการปฏิบัติของชายไทยในการรับราชการทหาร	14
2.4 สิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการ	25
2.5 การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการในต่างประเทศ	31
ส่วนที่ 3 สาเหตุและปัจจัยของการปรับเปลี่ยนระบบทหาร กองประจำการเป็นแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์	43
3.1 ด้านการทหาร	43
3.2 ด้านการเมือง	45
3.3 ด้านสังคม	47
ส่วนที่ 4 แนวทางและข้อเสนอแนะต่อระบบทหาร กองประจำการแบบสมัครใจ	53
4.1 แนวทางการดำเนินการของกองทัพ	54
4.2 แนวทางการดำเนินการของภาคเอกชน	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ตัวอย่างของทหารกองประจำการที่สมัครใจเข้ารับราชการ และได้รับโอกาสหลังปลดประจำการ	61
4.4 ข้อเสนอแนะต่อระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจ	63
4.5 บทส่งท้าย	66
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	73

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	แผนผังขั้นตอนการตรวจเลือกทหาร 19
ภาพที่ 2	การกำหนดคนเป็น 4 ประเภทในขั้นตอนการตรวจเลือก 20
ภาพที่ 3	การรับสมัครทหารกองหนุนที่เคยรับราชการในกองประจำการ 53
ภาพที่ 4	คณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนารูปแบบการตรวจเลือกทหาร 54 กองประจำการและการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร
ภาพที่ 5	สถิติยอดการเรียกเกณฑ์ 55
ภาพที่ 6	การเปิดรับสมัครทหาร (ออนไลน์) 58
ภาพที่ 7	ฟอร์มการเลื่อนปลด ผ่านระบบออนไลน์ 58
ภาพที่ 8	โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพและเครือเจริญโภคภัณฑ์ (1) 59
ภาพที่ 9	โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพและเครือเจริญโภคภัณฑ์ (2) 59
ภาพที่ 10	โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพและเครือเจริญโภคภัณฑ์ (3) 60
ภาพที่ 11	โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพและเครือเจริญโภคภัณฑ์ (4) 61
ภาพที่ 12	โอกาสหลังปลดประจำการของทหารกองประจำการ 61 ที่สมัครใจเข้ารับราชการ

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 อัตราเงินเดือนทหารกองประจำการ	28
ตารางที่ 2 โอกาสของการเป็นทหารกองประจำการ แบบสมัครใจโดยสมบูรณ์ (1)	56
ตารางที่ 3 โอกาสของการเป็นทหารกองประจำการ แบบสมัครใจโดยสมบูรณ์ (2)	57

ပတ်စပို့

ပတ်စပို့

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย โดยกองทัพไทย (Royal Thai Armed Forces) เป็นกองทัพของราชอาณาจักรไทยประกอบด้วย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ บังคับบัญชาภายใต้กองบัญชาการกองทัพไทย มีหน้าที่ป้องกันประเทศและรักษาผลประโยชน์ของชาติ ตลอดจนรักษาความมั่นคงแห่งรัฐ ดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราช และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติจากภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภัยคุกคามจากภายนอกประเทศ และภัยคุกคามที่เกิดขึ้นภายในประเทศ¹

โลกยุคปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายใหม่ ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งยากต่อการคาดเดา การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติของโลกนำมาซึ่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในประเทศ อาทิ (1) สถานการณ์ด้านความมั่นคง ซึ่งเกิดขึ้นจากการแข่งขันของชาติมหาอำนาจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ของโลก รวมไปถึงการก่อการร้ายทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ (2) สถานการณ์ด้านเทคโนโลยี ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการโจรกรรมข้อมูลทั้งในระดับบุคคล องค์กร และประเทศ (3) สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่สภาพภูมิอากาศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงมลพิษจากฝุ่นละออง (4) สถานการณ์ด้านสังคม ที่มีความแตกต่างของช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) รวมไปถึงการเกิดโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น²

¹ อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. (2563).การศึกษาข้อมูลวิชาการด้านการเมืองการปกครองภายในประเทศ: กรณีศึกษาระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศไทย. หน้า 1-3

² ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.(2565). มุมมองเชิงยุทธศาสตร์ที่มีแนวโน้มกระทบต่อประเทศไทย พ.ศ.2566-2570. หน้า 106-114

สถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงและซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นความท้าทายของกองทัพในฐานะหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงของประเทศ กองทัพจึงต้องเร่งเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับความท้าทายจากภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threat) หรือภัยคุกคามไม่ตามแบบ (Non-Traditional Threat) โดยเฉพาะการเตรียมกำลังพลทุกประเภทให้มีความพร้อมอยู่เสมอจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งโดยกองทัพไทยได้มีการจัดกำลังพลปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบ และปกครองบังคับบัญชาตามลำดับชั้น คือ นายทหารชั้นสัญญาบัตร ทหารชั้นประทวน และทหารกองประจำการ ตามลำดับ ทั้งนี้ นายทหารสัญญาบัตร และทหารชั้นประทวน ได้จากผู้ที่สำเร็จการศึกษาโรงเรียนทหารของแต่ละเหล่าทัพ ส่วนทหารกองประจำการได้จากระบบการตรวจเลือกทหารกองเกิน หรือที่ประชาชนทั่วไปรู้จักกันว่า การเกณฑ์ทหาร ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตรา 7 ระบุว่า “ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน” และ มาตรา 8 ระบุว่า “การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการให้กระทำด้วยวิธีการเรียกมาตรวจเลือก หรือจะรับเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้”³

ปัจจุบันระบบการเกณฑ์ทหารได้มีการพัฒนาเป็น 2 ระบบ คือระบบการเกณฑ์ทหารแบบวิธีการตรวจเลือก (การเกณฑ์ทหาร) และระบบการเกณฑ์ทหารแบบวิธีการร้องขอ (สมัครใจ) ซึ่งเป็นระบบผสมอยู่ในการคัดเลือกทหารเกณฑ์ทุกปีเป็นการใช้ทั้งสองระบบเพื่อคัดเลือกชายไทยเข้าไปเป็นกำลังพลเข้าสู่กองทัพ แต่ชายไทยสมัครใจเป็นทหารยังมีจำนวนน้อย กำลังพลที่ได้มาไม่เพียงพอต่อความต้องการของกองทัพ จึงจำเป็นต้องดำเนินการการเกณฑ์ทหารแบบวิธีการตรวจเลือก (การเกณฑ์ทหาร) ด้วยเหตุนี้ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จึงเร่งผลักดันนโยบายการเปลี่ยนแปลงการเกณฑ์ทหารให้เป็นแบบสมัครใจเพื่อเพิ่มจำนวนยอดผู้สมัครเข้ารับการเป็นทหาร โดยปรับสวัสดิการให้เหมาะสมเพื่อสร้าง

³ สรรชัย อจลานนท์. (ม.ป.ป). หลักนิติธรรมกับการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ. หน้า 5

แรงจูงใจให้ชาวไทยที่ตรงกับเกณฑ์เข้ามาสมัครเป็นทหารมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ยังได้กล่าวอีกว่า การงดเกณฑ์ทหารที่ดีที่สุด คือ การลดการเกณฑ์ทหารควบคู่ไปกับการรับสมัครเป็นทหารด้วยความสมัครใจ เพราะการยกเลิกการเกณฑ์ทหารอาจจะขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ระบุให้คนไทยต้องเกณฑ์ทหาร แต่กลไกที่จะเข้าไปเป็นทหารกองประจำการนั้นสามารถพิจารณาว่าจะเป็นการเกณฑ์ทหารหรือตามความสมัครใจ⁴

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ศึกษาวิจัย และให้ข้อคิดเห็นด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงให้กับหน่วยงานของกองทัพและรัฐบาล จึงได้จัดทำเอกสารศึกษาทางวิชาการ (Working Paper) เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูล และข้อเสนอแนะจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์ต่อไป

1.2. วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อศึกษาสาเหตุและปัจจัยของการปรับเปลี่ยนระบบทหารกองประจำการเป็นแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การจัดทำเอกสารศึกษาทางวิชาการ (Working Paper) เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” ใช้ระยะเวลาศึกษาและดำเนินการ 4 เดือน ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2567 ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2567 โดย

⁴ PPTV Online. แถลงนโยบายรัฐบาล : “สุทิน” เผยจะเห็นการเกณฑ์ทหารลดลงภายใน 4 ปี .(ออนไลน์)

ทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ กฎหมาย บทความวิชาการ และบทความที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เอกสารศึกษาทางวิชาการ (Working Paper) ฉบับนี้ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 บทนำ

ส่วนที่ 2 แนวทางการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ของประเทศไทยและต่างประเทศ

ส่วนที่ 3 สาเหตุและปัจจัยของการปรับเปลี่ยนระบบทหารกอง ประจำการเป็นแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

ส่วนที่ 4 แนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบทหารกอง ประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

1.4 วิธีการศึกษา

1.4.1 การรวบรวมข้อมูล

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บข้อมูลจากการประชุม ดังนี้

(1.1) การสัมมนาวิชาการการอบรมการปฐมนิเทศนายทหาร ชั้นนายพลของกองทัพไทย รุ่นที่ 48 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำ การแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์ภายในปี 2570” ระหว่างวันที่ 10-22 พฤศจิกายน 2566

(1.2) การสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” วันศุกร์ที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2567 เวลา 0830-1200 ณ ห้องประชุมศูนย์นวัตกรรม การศึกษาทางทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โดยมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย (1) พันเอก เฉลิมพล ปรีชา ผู้อำนวยการกองการเตรียมพล กรมกำลัง พลทหาร กองทัพบก (2) พันเอก พงศฤทธิ์ ภาวิงค์คะนันท์ ผู้อำนวยการกองการสัสดี หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (3) พลทหาร ณรงค์ฤทธิ์ ประสงค์สุข สังกัด กองพัน ทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 13 และ (4) คุณ พงศม โปธิ์ศรีทอง รองกรรมการ ผู้จัดการอาวุโส เครือเจริญโภคภัณฑ์ พร้อมทั้งมีผู้แทนจากหน่วยงานด้านความมั่นคง

และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมสัมมนาฯ

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความวิชาการและบทความที่เกี่ยวข้อง

1.4.2. การวิเคราะห์และสรุปผล

นำข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้มารวบรวมและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่กำหนดไว้ เพื่อจัดทำเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงแนวทางการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.5.2 ทราบถึงสาเหตุและปัจจัยของการปรับเปลี่ยนระบบทหารกองประจำการเป็นแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

1.5.3 ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

บทที่ ๒

แนวทางการรับบุคคลเข้าเป็นทหาร
กองประจำการของประเทศไทย
และต่างประเทศ

บทที่ 2

แนวทางการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการของ ประเทศไทยและต่างประเทศ

ประเทศไทยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกในทุกมิติ โดยเฉพาะประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราชอธิปไตย และความสงบเรียบร้อยในทุกกระดับ และมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ ควบคู่กับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน กอปรกับในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันประเทศ โดยหนึ่งในหน้าที่ของกองทัพคือการคัดเลือกบุคคลเข้ามารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ถือได้ว่าจัดอยู่ในยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้มีความพร้อมต่อภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ แต่การคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นทหารกองประจำการมีระบบระเบียบ ขั้นตอน และข้อจำกัดต่าง ๆ มากมาย จึงนำมาสู่การปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุคสมัยและตรงตามความต้องการของกองทัพ

2.1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาก่อนการเกณฑ์ทหารของไทย

รัฐสมัยโบราณของไทยไม่มีการเกณฑ์ทหารตามแนวคิดสมัยใหม่ แต่ราษฎรจะมีสถานะเป็นไพร่ หมายถึง ราษฎรมีพันธะในการทำงานให้รัฐผ่านการเกณฑ์

⁵ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 หน้า 1. 13 ตุลาคม พ.ศ.2561

แรงงานในแต่ละปี ซึ่งความสัมพันธ์แบบขุนนางและไพร่ ถือเป็นรูปแบบวิธีการเกณฑ์ทหารแต่โบราณ หรือที่เรียกว่า วิธีการเกณฑ์เลข คือการที่ชายทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 18 – 60 ปี มีหน้าที่รับราชการ ต้องมาเข้าทะเบียนที่กรมพระสุรัสวดี และเจ้าพนักงาน และทำการสักท่อนมือเพื่อแสดงตนว่าเป็นคนสังกัดกรมใดก็ขึ้นตรงต่อขุนนางคนนั้น ซึ่งไพร่พลที่มีรอยสักแล้วจะมีกำหนดรับราชการในกรุงเทพฯ ปีละ 2 เดือน และมีการระดมปีละ 1 ครั้ง แต่ถ้าไพร่พลที่อยู่ห่างไกลจากนั้นให้สังกัดเป็นไพร่พลของขุนนางในเมืองนั้นๆเลย มีหน้าที่รับราชการปีละ 1 เดือน เป็นต้น

ในปลายสมัยอยุธยา ได้มีการกำหนดวิธีผ่อนผันการเกณฑ์ทหาร โดยการให้ไพร่จ่ายเงินให้แก่ขุนนางเพื่อเป็นการแลกกับการไม่ต้องรับราชการทหาร อยู่ที่เดือนละ 6 บาท (ปีละ 18 บาท) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ไพร่พลจำนวนมากจึงยอมเสียเงิน และคนที่ถูกเกณฑ์เป็นทหารในช่วงเวลานี้จึงถูกมองว่ามีสถานะที่ต่ำกว่าไพร่ทั่วไป เพราะเป็นคนที่ไม่มั่งเงิน หรือเป็นคนต้องโทษหรือเป็นคนไม่มีทางเลือกอื่นแล้วจึงมาเป็นทหาร อีกทั้งเวลาเป็นทหารยัง จะต้องหน้าที่เหมือนผู้ใช้แรงงานโดยไม่มีทางเลือก ทำให้สถานะของไพร่ที่เป็นทหารในสายตาของคนทั่วไปจึงมีลักษณะที่เลวร้ายยิ่งขึ้นไปอีก ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงมีความรู้สึกหวาดกลัวต่อการเป็นทหารมาโดยตลอด

ต่อมาในช่วงรัชกาลที่ 5 มีสถานการณ์ภายในของไทยไม่สู้ดีนัก นอกจากการปราบฮ่อใน พ.ศ. 2428 –2431 แล้ว ประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวยังเจอกับการกบฏหลายครั้ง รวมถึงผู้ร้ายที่ก่อการจลาจลในมณฑลพายัพเมื่อ ร.ศ. 121 (พ.ศ. 2445) ซึ่งการปราบปรามกบฏและการจลาจลต่างๆ อีกทั้งยังเกิดการคุกคามของลัทธิล่าอาณานิคมจากโลกตะวันตก จึงจำเป็นต้องใช้ทหารที่มีการฝึกฝนและอาวุธสมัยใหม่ในการปราบปรามจึงนึกคิดถึงแนวทางการปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานของประเทศให้มีความศิวิไลซ์ และคิดถึงการปฏิรูปกองทัพ เพื่อชดเชยกับกองกำลังทหารรูปแบบเดิมที่มีจำนวนไม่เพียงพอ และจัดหาและฝึกฝนการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย ภายหลังจากนั้นไม่นานเกิดเหตุการณ์จลาจลของพวกเงี้ยวในมณฑลพายัพ จึงทำให้กรมหมื่นนครไชยศรีฯ (ยศในขณะนั้น) จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตใช้ข้อบังคับลักษณะการเกณฑ์ทหารที่มณฑลพิษณุโลก และมณฑลนครสวรรค์ ตั้งแต่

วันที่ 1 กันยายน ร.ศ. 122 (พ.ศ. 2446) อันเรียกข้อบังคับนี้ว่า “**ข้อบังคับลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 122**” ถือเป็นครั้งแรกที่พยายามจะใช้วิธีการเกณฑ์ทหารรูปแบบใหม่ในสังคมไทย แต่ก็ไม่ได้เป็นการใช้ในทุกพื้นที่อย่างเท่าเทียมกันหมด แต่เป็นไปในลักษณะทดลองใช้ในมณฑลนครราชสีมาเป็นมณฑลแรก และเมื่อทดลองใช้แล้วสำเร็จ จึงประกาศใช้ต่อมากับมณฑลนครสวรรค์ มณฑลพิษณุโลก และมณฑลราชบุรี ต่อมาจึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความไม่ยุติธรรมของการคัดเลือกเป็นทหาร ที่แต่เดิมมีการยกเว้นไพร่พลบางจำพวก เช่น ไพร่ที่ย่อมเสียเงินแทน เป็นต้น ให้ไม่ต้องรับราชการทหาร และแก้ไขการไร้ความสามารถของไพร่ในการใช้อาวุธสมัยใหม่ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการเกณฑ์ทหารแบบใหม่ทำให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ลดอำนาจในการควบคุมไพร่พลที่เคยอยู่ในอำนาจการควบคุมของขุนนางให้ทหารทุกคนขึ้นตรงต่อรัฐที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองการปกครอง เพื่อรับมือกับสถานการณ์ทางการเมืองที่ถูกล่าอาณานิคมในช่วงเวลาดังกล่าว

โดยพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ.124 (พ.ศ. 2448) ได้กำหนดให้ชายฉกรรจ์ที่มีอายุตามเกณฑ์ต้องเข้ามาขึ้นทะเบียนเป็นทหารรับราชการประจำ 2 ปี และเมื่อรับราชการครบ 2 ปีแล้วจะปลดออกเป็นกองหนุนชั้นที่ 1 และเมื่ออยู่ในกองหนุนชั้นที่ 1 ครบกำหนด 5 ปีแล้ว จะทำการปลดออกเป็นกองหนุนชั้นที่ 2 และเมื่ออยู่ในกองหนุนชั้นที่ 2 ครบกำหนด 10 ปี จึงถือว่าพ้นจากราชการทหาร แต่พรบ.ลักษณะการเกณฑ์ทหาร ร.ศ.124 ยังคงมีข้อผ่อนผันและข้อยกเว้นของการเกณฑ์ทหารไว้ด้วย เพราะความซับซ้อนและความหลากหลายของสังคม อาทิ

- (1) คนจีนที่มาจากเมืองจีนและบุตรของจีนผู้นั้น
- (2) คนที่อยู่ป่าและอยู่บนเขาบนดอย
- (3) คนพิการ และ
- (4) คนที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเว้น

หลังจากนั้นขอยกเว้นเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารก็มีการพัฒนาเพื่อให้การเกณฑ์ทหารมีความเหมาะสมกับยุคสมัยนี้ๆ ตามบริบทของสังคมและการเมืองที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2460 ได้กำหนดให้ยกเว้นแก่บุคคล 3 ประเภท คือ (1) คนพิการทุพพลภาพอันแพทย์ได้ตรวจแล้วว่าไม่สามารถจะรับราชการทหารได้เลย (2) พระภิกษุในศาสนาพุทธที่ได้รับสมณศักดิ์และที่เป็นเปรียญ และ 3) คนป่าคนดอย เหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เพราะมีบุคคลหนีไปวาทเพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นทหารในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้ต้องกำหนดสมณศักดิ์ของพระภิกษุขึ้นมา⁶

2.2 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

ความมุ่งหมายของกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของการรับบุคคลเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ รวมไปถึงการปลดทหารกองประจำการ ซึ่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 นี้ได้กำหนดให้ชายไทยที่มีสัญชาติไทยต้องมีหน้าที่เข้ารับราชการทหารด้วยตนเองทุกคนเพื่อป้องกันประเทศ ตามมาตรา 7 ซึ่งมีการนิยามสถานะของทหารประเภทต่าง ๆ โดยมาตรา 4 กำหนดไว้ดังนี้

(1) **ทหารกองเกิน** หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์และยังไม่ถึง 30 ปี บริบูรณ์ ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้แล้ว

(2) **ทหารกองประจำการ** หมายความว่า ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการ และได้เข้ารับราชการ ในกองประจำการจนกว่าจะได้ปลด

(3) **ทหารกองหนุน** หมายความว่า ทหารที่ปลดจากกองประจำการ โดยรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนด หรือทหารกองเกินซึ่งสำเร็จการศึกษาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นกองหนุน

⁶ ธนัย เกตวังกต. (2560). ประวัติศาสตร์การเกณฑ์ทหารในสังคมไทย. หน้า 2-8

(4) **ทหารกองหนุนประเภทที่ 1** หมายความว่า ทหารที่ปลดจากกองประจำการ โดยรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนด หรือทหารกองเกินซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นกองหนุนตามพระราชบัญญัตินี้

(5) **ทหารกองหนุนประเภทที่ 2** หมายความว่า ทหารที่ปลดจากกองเกินหรือปลดจากกองประจำการ

(6) **พันราชการทหารประเภทที่ 1** หมายความว่า ทหารซึ่งถูกปลดโดยที่
ได้รับราชการในชั้นต่าง ๆ จนครบกำหนดหรือโดยที่พิการทุพพลภาพหรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ในระหว่างรับราชการตามพระราชบัญญัตินี้

(7) **พันราชการทหารประเภทที่ 2** หมายความว่า ทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ที่มียายุ 46 ปีบริบูรณ์แล้วหรือทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ซึ่งพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคอันไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ในระหว่างรับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้หรือนายทหารสัญญาบัตรที่ถูกปลดโดยถูกถอดหรือออกจากยศ

(8) **ทหารประจำการ** หมายความว่า ทหารซึ่งรับราชการตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดซึ่งไม่ใช่ทหารกองประจำการ

ปัจจุบันพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ยังคงเป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและได้มีการกำหนดการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ 3 ประการ ดังนี้ (1) พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ หรือที่เป็นเปรียญ และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรืออุยวที่มีสมณศักดิ์ (2) คนพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้ และ (3) บุคคลซึ่งไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นทหารได้เฉพาะบางท้องที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งบุคคลจำพวกที่สามนี้ในกฎกระทรวงระบุถึงการยกเว้นสำหรับบุคคลสัญชาติไทยที่เป็นชาวเขาชนเผ่าต่าง ๆ⁷ จึงกล่าวได้ว่า การกำหนดข้อยกเว้นทำให้ชายไทยที่มีคุณสมบัติต้องเข้ารับราชการทหารยากที่จะหลีกเลี่ยงการเป็นทหาร เพราะข้อยกเว้นที่ว่านักบวชตามสมณศักดิ์ ซึ่งจะต้องใช้เวลาในการศึกษา

⁷ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป). คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497. (ออนไลน์)

ทางธรรมเป็นระยะเวลาหลายปี ซึ่งถ้านับย้อนกลับตามกฎหมายจะถือได้ว่าชายไทยเกือบทั้งประเทศจำเป็นต้องเป็นทหารประเภทใดประเภทหนึ่งเสมอทำให้คนจำนวนมากพยายามหลีกเลี่ยงการเป็นทหารเกณฑ์⁸

2.3 ขั้นตอนการปฏิบัติของชายไทยในการรับราชการทหาร

1) การลงบัญชีทหารกองเกิน (การขึ้นทะเบียนทหาร)

ตามกฎหมายระบุว่าชายที่มีสัญชาติไทย เมื่อมีอายุย่างเข้าปีที่ 18 ใน พ.ศ.ใด (17+ พ.ศ.เกิด) ให้ไปแสดงตนเพื่อลงชื่อทหารกองเกินภายใน พ.ศ. นั้น เวลาในการไปแสดงตนจะมีเวลา 1 ปี คือเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม จนถึงวันที่ 31 ธันวาคมของ พ.ศ. ที่บุคคลนั้นมีอายุย่าง 18 ปี โดยในเดือนกันยายนของทุกปีนายอำเภอจะประกาศแจ้งเตือนให้ผู้ที่มีอายุถึงเขตที่จะต้องลงบัญชีทหารกองเกินไปลงบัญชีทหารกองเกิน การลงบัญชีทหารกองเกินให้ผู้ลงบัญชีปฏิบัติ ดังนี้

(1) บุคคลทั่วไปให้ไปยื่นใบแสดงตนเพื่อขอลงบัญชีทหารกองเกินแบบ (สด.44) พร้อมด้วยสูติบัตร หรือบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ลงบัญชีต่อนายอำเภอท้องที่ สำหรับผู้ที่ไม่สามารถไปลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน ซึ่งผู้แจ้งแทนต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ลงบัญชี นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตจะสอบสวน เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ ถ้าไม่มีผู้มาแจ้งแทน ให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงไม่มาลงบัญชีทหารกองเกิน และเมื่อได้ลงบัญชีทหารกองเกินเสร็จแล้ว นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตจะออกใบสำคัญที่เรียกว่า แบบ สด.9 ให้ผู้นั้นไว้เป็นหลักฐานแสดงว่าบุคคลนั้นได้ลงบัญชีเป็นทหารกองเกินแล้ว

(2) การลงบัญชีทหารกองเกินของสามเณรเปรียญ ให้นายอำเภอท้องที่ไปจัดทำที่วัดหรือสำนักสงฆ์ โดยโดยให้สามเณรเปรียญ กรอกข้อความตามรายการในใบแสดงตนเพื่อขอลงบัญชีทหารกองเกินและออกใบสำคัญให้เป็นหลักฐาน

⁸ ธนัย เกตวังกต. (2560). ประวัติศาสตร์การเกณฑ์ทหารในสังคมไทย. หน้า 2-8

(3) การลงบัญชีทหารกองเกินของผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขังของเจ้าพนักงาน นายอำเภอท้องที่จะส่งใบแสดงตนเพื่อขอลงบัญชีทหารกองเกินไปให้เจ้าพนักงานผู้ควบคุมหรือคุมขัง เพื่อให้ผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขังกรอกข้อความตามรายการในใบแสดงตนเพื่อขอลงบัญชีทหารกองเกิน เมื่อนายอำเภอท้องที่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานแล้วให้รับลงบัญชีทหารกองเกิน และออกไปสำคัญมอบให้ผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขังรับไป

(4) กรณีที่บุคคลที่อยู่นอกประเทศให้คนที่อยู่ในประเทศมาลงบัญชีทหารกองเกิน เมื่อมาลงบัญชีฯ เองไม่ได้ ให้เจ้าหน้าที่สอบสวนสัญชาติโดยพิจารณาหลักฐานจาก สุตีบัตร์ ทะเบียนบ้าน พยานบุคคล หลักฐานการแปลงสัญชาติหรือได้สัญชาติตามพระราชบัญญัติสัญชาติ เอกสารสมรส กรณีแวดล้อมอื่นๆ ที่ควรเรียกประกอบการพิจารณา พร้อมด้วยรูปถ่ายติดสำเนา แล้วนายอำเภอจะรวบรวมเอกสารการสอบสวน แล้วเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อพิจารณาเสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อส่งการต่อไป เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงรับลงบัญชีทหารกองเกินได้

บุคคลที่บรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้หมายถึง บุคคลซึ่งพ้นภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ 20 ปีบริบูรณ์หรือผู้เยาว์ยอมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรสโดยปกติบุคคลที่เชื่อถือได้ที่จะแจ้แทนต้องพิจารณาจากบิดามารดาหรือญาติใกล้ชิดซึ่งสามารถตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ได้ โดยปกติวิธีนี้ไม่นิยมทำและไม่ควรทำเนื่องจากจะเกิดความยุ่งยากหลายประการ เช่น คำหนิ การสอบสวนสัญชาติ ฯลฯ แต่ถ้าจำเป็นจริงๆ ก็ต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป ดังนั้นผู้ที่ถึงกำหนดต้องไปลงบัญชีทหารกองเกินจะต้องไปลงบัญชีด้วยตนเอง หากให้ผู้ไปแจ้แทนมักจะไม่สามารถขอลงบัญชีทหารกองเกินได้

สำหรับผู้ที่ไม่ได้ลงบัญชีเมื่ออายุอย่าง 18 ปี ต้องมาขอลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองจนถึงอายุ 45 ปีบริบูรณ์ แต่จะให้ผู้อื่นมาแจ้แทนไม่ได้ หากไม่มาลงบัญชีทหารกองเกิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 300 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁹

⁹ กรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2563). คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ประจำปี 2563. หน้า 3

2) การรับหมายเรียก (การรับหมายเกณฑ์)

ทหารกองเกินทุกคนเมื่อมีอายุย่างเข้า 21 ปี (20 ปีบริบูรณ์) ใน พ.ศ. ใดต้องไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกที่อำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของตน ภายใน พ.ศ. นั้น โดยการออกหมายเกณฑ์นายอำเภอจะเป็นผู้ออกเฉพาะผู้ที่ได้ลงบัญชีเป็นทหารกองเกินแล้ว คือ (1) ผู้ที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ในปีที่จะเข้ากองประจำการ (2) ผู้ที่มีอายุ 22-29 ปีบริบูรณ์ ซึ่งต้องไม่เคยเข้าตรวจเลือก (เกณฑ์ทหาร) หรือเป็นคนหลีกเลี่ยง ไม่มาเข้ารับการเกณฑ์ทหารในปีก่อน ๆ (ศาลตัดสินลงโทษแล้ว) หรือพ้นจากฐานะการยกเว้นหรือผ่อนผันหรือได้รับการผ่อนผันเนื่องจากเป็นนิสิต นักศึกษา นักเรียน หรือผู้ที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดาหรือมารดาหรือบุตร หรือคณะกรรมการตรวจเลือกมีความเห็นว่าป่วยรักษาไม่หายภายใน ๓๐ วัน ในปีที่ผ่านมา

ส่วนการรับหมายเกณฑ์สามารถรับแทนได้ โดยผู้ใดที่ไม่สามารถจะไปรับหมายเรียกด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้ไปรับหมายเกณฑ์แทน ถ้าไม่มีให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงชัดขึ้น การรับแทนจะต้องเป็นกรณีใกล้วันหมดเขตรับหมายเกณฑ์ (ประมาณเดือนธันวาคม) โดยมีความจำเป็น ดังนี้ (1) ป่วย (2) ไปอยู่ต่างประเทศยังไม่มีกำหนดกลับ หรือมีกำหนดกลับ แต่วันที่จะกลับนั้นเลยกำหนดเวลาการรับหมายเกณฑ์แล้ว และ (3) ไปศึกษาต่างท้องที่ ไม่สามารถจะกลับไปได้เพราะติดการสอบไล่

3) การเข้ารับการตรวจเลือก (การเข้าเกณฑ์ทหาร)

“บุคคลซึ่งจะเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้น ต้องมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ 70 เซนติเมตรขึ้นไปในเวลาหายใจออก และสูงตั้งแต่ 146 เซนติเมตรขึ้นไป ถ้าขนาดสูงหรือขนาดรอบตัวอย่างใดอย่างหนึ่งต่ำกว่ากำหนดนี้ ให้ถือว่าไม่ได้ขนาด จะส่งเข้ากองประจำการไม่ได้” โดยทหารกองเกินเมื่อได้รับหมายเรียกแล้วจะต้องไปเกณฑ์ทหารตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดตามหมายเรียก ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้กำหนดไว้ในเดือนเมษายน (วันที่ 1 เมษายน ถึงวันที่ 11 เมษายน ของทุกปี)

ทหารกองเกิน เมื่อมีอายุย่างเข้า 21 ปีในพุทธศักราชใด ต้องไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกที่อำเภอตามภูมิลำเนาทหารของตน ภายในพุทธศักราชนั้น ดังนั้น ทหารกองเกินที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ (20 + พ.ศ.เกิด) ต้องไปรับหมายเรียกด้วยตนเอง ณ อำเภอภูมิลำเนาทหาร ตั้งแต่เดือนมกราคม-สิ้นเดือนธันวาคมของปีที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ โดยในเดือนตุลาคมทุกปี นายอำเภอจะประกาศให้ทหารกองเกินที่มีอายุย่างเข้า 21 ปี ในพุทธศักราชนั้น ไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกที่อำเภอ ซึ่งการเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้น นายอำเภอจะออกหมายเรียกทหารกองเกินซึ่งลงบัญชีทหารกองเกินไว้ แต่สำหรับผู้ที่มีอายุย่าง 21 ปีในปีที่จะต้องเข้ากองประจำการ แต่ยังมีได้ลงบัญชีทหารกองเกินพร้อมกับคนชั้นปีเดียวกันด้วยเหตุใด ๆ ก็ดี ถ้ามาลงบัญชีทหารกองเกิน ให้สัสดีอำเภอจัดทำหมายเรียกมอบให้รับไปในวันที่ผู้นั้นมาลงบัญชีทหารกองเกิน

ส่วนนักโทษเด็ดขาด ที่ได้รับการพักการลงโทษคนใดมีอายุอยู่ในระหว่างการเกณฑ์ทหาร หรือยังไม่เคยเกณฑ์ทหารก่อนปล่อยตัวให้ทางเรือนจำแจ้งให้ทราบ ว่าหากได้รับหมายเรียกเข้ารับราชการทหาร ให้ไปชี้แจงต่อนายอำเภอท้องที่หรือสัสดีท้องที่ทราบ ว่าตนยังไม่พ้นโทษ เพราะจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการพักการลงโทษอยู่ จึงขอผ่อนผันการคัดเลือกเข้ารับราชการทหาร ไปพลางก่อน จนกว่าจะพ้นจากการพักการลงโทษ และห้ามไม่ให้สมัครเข้ารับราชการทหารโดยเด็ดขาดซึ่งทางเรือนจำจะแจ้งไปยังอำเภอท้องที่ที่ผู้ได้รับพักการลงโทษมีภูมิลำเนาอยู่ให้ทราบว่านักโทษเด็ดขาด ผู้ได้รับพักการลงโทษ กำลังอยู่ในระหว่างการทดสอบความประพฤติ ยังมีสภาพเป็นนักโทษอยู่ จะรับการคัดเลือกเข้ารับราชการทหารไม่ได้ จนกว่าจะพ้นโทษ ทั้งนี้ เฉพาะผู้ที่มีอายุอยู่ในระหว่างการเกณฑ์ทหาร หรือผู้ที่ยังไม่เคยถูกเกณฑ์ทหารเท่านั้น และสำหรับทหารกองเกินซึ่งถูกเรียก ต้องมาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกตามกำหนดนั้น โดยนำใบสำคัญทหารกองเกิน บัตรประจำตัวประชาชน ประกาศนียบัตรหรือหลักฐานการศึกษามาแสดงด้วย ถ้าไม่มา หรือมาแต่ไม่เข้ารับการตรวจเลือกหรือไม่อยู่จนกว่าการตรวจเลือกจะแล้วเสร็จ ให้ถือว่าทหาร

กองเกินนั้นหลีกเลี่ยงชัดเจนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือก
เว้นแต่ ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันไม่ต้องมาเข้ารับการตรวจเลือกตามหมายเรียก ได้แก่

(1) ข้าราชการซึ่งได้รับคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยปัจจุบัน
ทันด่วน ให้ไปราชการอันสำคัญยิ่ง อันเป็นราชการภายในประเทศซึ่งมีความสำคัญมาก
หรือไปราชการต่างประเทศโดยคำสั่งของเจ้ากระทรวง โดยต้องได้รับการผ่อนผัน
เฉพาะคราวจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

(2) นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ มี 2 กรณี คือ
นักเรียนที่ออกไปศึกษาในต่างประเทศที่เป็นทุนของรัฐบาลและ นักเรียนที่ออกไป
ศึกษาในต่างประเทศด้วยทุนส่วนตัว

(3) ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ราชการหรือโรงงาน
อื่นใดในระหว่างที่มีการรบ หรือการสงคราม อันเป็นอุปสรรคในการรบหรือ
การสงคราม และอยู่ในความควบคุมของกระทรวงกลาโหม โดยไม่จำเป็นต้องเป็น
หน่วยงานของกระทรวงกลาโหม อาจเป็นของเอกชน ถ้าเกิดสงคราม กระทรวงกลาโหม
อาจเข้าควบคุมให้ผลิตให้ทางราชการทหารต้องได้รับการผ่อนผันเฉพาะคราวจาก
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

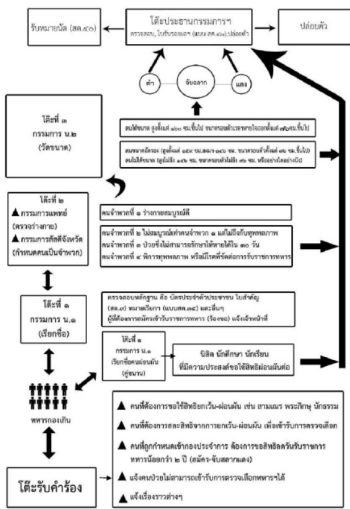
(4) บุคคลซึ่งกำลังปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยทหารในราชการสนาม
ต้องได้รับการผ่อนผันเฉพาะคราวจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ซึ่ง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

(5) เกิดเหตุสุดวิสัย การที่จะทราบว่าเป็นเหตุสุดวิสัยต้องทำการ
สอบสวนข้อเท็จจริง จึงไม่มีการผ่อนผันล่วงหน้าสำหรับกรณีนี้

(6) ป่วยไม่สามารถจะมาได้ โดยให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและ
เชื่อถือได้ มาแจ้งต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก ซึ่งเมื่อเสร็จการตรวจ
เลือกแล้วนายอำเภอจะทำการสอบสวน ถ้าเป็นความจริงก็ไม่ใช่การหลีกเลี่ยงชัดเจน
การเจ็บป่วยนั้น ถ้าผู้ป่วยไม่รู้สึกรู้สึกตัวไม่ได้จัดคนไปแจ้งต่อคณะกรรมการตรวจเลือก
หรือหากคนไปแจ้งแทนไม่ได้ อาจเข้าเหตุสุดวิสัยได้

โดยขั้นตอนการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (การเกณฑ์ทหาร) เริ่มต้นขึ้นในเวลาเวลา 07.00 น. ทหารกองเกินหรือบุคคลที่ได้รับหมายเรียก (แบบ สด.35) แล้วทุกคนเข้าแถวตามตำบล เคอร์พวงชาติเสร็จ ประธานกรรมการตรวจเลือก ซึ่งแจ้งความจำเป็นถึงการตรวจเลือกทหาร เมื่อประธานกรรมการชี้แจงเสร็จ กรรมการสัสดีจะชี้แจงถึงขั้นตอนการปฏิบัติในการตรวจเลือกทหาร รวมทั้งสิทธิต่าง ๆ ของทหารกองเกิน และของผู้ถูกเข้ารับราชการทหารกองประจำการคือผู้ที่สมัครหรือผู้ที่จับสลากแดงได้ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กรรมการเรียกชื่อเข้าตรวจเลือก

รูปที่ 1 แผนผังขั้นตอนการตรวจเลือกทหาร

ที่มา : กรมการสรรพกำลังกลาโหม

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2563).

คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ.2497 ประจำปี

2563. หน้า 6

ขั้นตอนที่ 2 กรรมการแพทย์ตรวจ

ร่างกายว่าสมบูรณ์ดีหรือไม่

ขั้นตอนที่ 3 กรรมการสัสดีกำหนด

คนเป็น 4 จำพวก คือ จำพวกที่ 1 คนร่างกาย
สมบูรณ์ดี จำพวกที่ 2 คนที่ร่างกาย
ไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวกที่ 1 จำพวกที่ 3
คนที่ได้รับอุบัติเหตุหรือมีโรครักษาไม่หาย
ภายใน 30 วัน จำพวกที่ 4 คนที่ร่างกาย
พิการทุพพลภาพ หรือมีโรคที่กฎหมาย
กำหนดให้ไม่ต้องเข้ารับราชการทหาร

ขั้นตอนที่ 4 กรรมการโตะที่ 3 จะ

วัดขนาดสูงและขนาดรอบตัว

ขั้นตอนที่ 5 ประธานการตรวจ

เลือกจะตรวจสอบขั้นสุดท้ายถ้าร่างกาย
สมบูรณ์ดีและขนาดสูง 1 เมตร 60 เซนติเมตร
ขึ้นไป ขนาดรอบตัว(หน้าอก) 76 เซนติเมตร

ขึ้นไปในเวลาหายใจออก จะให้ร้อยสลาก สำหรับคนที่ร่างกายสมบูรณ์ดี แต่ขนาดสูงต่ำกว่า 1 เมตร 60 เซนติเมตร ขนาดรอบตัวต่ำกว่า 76 เซนติเมตร ในเวลาหายใจออกและคนจำพวกที่ 2 หากมีคนที่จำพวกที่ 1 พอกับจำนวนที่ต้องการ ประชานกรรมการจะปล่อยตัวพร้อมกับคนจำพวกที่ 3 และ 4 ซึ่งร่างกายไม่สมบูรณ์ดีหรือร่างกายพิการทุพพลภาพหรือมีโรคที่ขัดต่อการเป็นทหารกองประจำการ พร้อมกับมอบใบรับรองผลการตรวจเลือก (แบบ สด.43) ให้ทหารกองเกินรับไป และ

ขั้นตอนที่ 6 ทหารกองเกินหรือบุคคลที่จับสลากถูกเข้ารับราชการทหารกองประจำการหรือสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ ประชานกรรมการตรวจเลือกจะส่งตัวให้นายอำเภอออกหมายนัดให้ไปเข้ารับราชการทหารตามผลัดที่จับสลากได้ หรือผลัดที่สมัครไว้¹⁰

รูปที่ 2 การกำหนดคนเป็น 4 ประเภทในขั้นตอนการตรวจเลือก

คนจำพวกที่ ๑	คนจำพวกที่ ๒	คนจำพวกที่ ๓	คนจำพวกที่ ๔
			
คนที่มีร่างกายสมบูรณ์ดี ไม่มีอะไรพิการหรือผิดปกติแต่อย่างใด	คนซึ่งมีร่างกายที่เห็นได้ชัดว่าไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวก ๑ แต่ไม่ถึงทุพพลภาพ	คนซึ่งมีร่างกายยังไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารในขณะนั้นได้ เพราะป่วยหรือจะบาดเจ็บให้หายภายในกำหนด ๓๐ วันไม่ได้	คนพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคที่ไม่สามารถเข้ารับราชการทหารได้ (โรคหรือสภาพร่างกาย หรือสภาพจิตใจ ซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้)

ที่มา : กรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2563). คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ประจำปี 2563. หน้า 10

¹⁰ กรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2563) คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ประจำปี 2563. หน้า 3

4) ผู้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ได้ยกเว้นให้กับบุคคลดังต่อไปนี้ ไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ¹¹

(4.1) การยกเว้นให้ทั้งในยามปกติและในยามสงคราม (มาตรา 13) รายละเอียดดังนี้

(4.1.1) พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์หรือที่เป็นเปรียญ และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีน หรือญวนที่มีสมณศักดิ์ โดยความหมายของ สมณศักดิ์ หมายถึง ยศของพระ เช่น พระครู พระราชาคณะชั้นเจ้าคุณ ชั้นเทพหรือชั้นธรรม เป็นต้น ฯลฯ ส่วนตำแหน่ง เช่น เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส เป็นตำแหน่งไม่ได้รับการยกเว้น ๆ ส่วนพระภิกษุที่เป็นเปรียญ หมายถึง การศึกษาของพระตั้งแต่ 3 ประโยคถึง 9 ประโยค (เปรียญ 1 ประโยค และ 2 ประโยค ไม่นับเป็นเปรียญ) สำหรับพระภิกษุที่สอบได้เป็นเปรียญ วุฒิที่เป็นเปรียญนั้นก็จะติดตัวไป เมื่อลาสิกขาแล้ว การได้รับสิทธิยกเว้น ๆ นั้น เป็นอันหมดไป แต่เมื่อกลับมาบวชเป็นพระภิกษุใหม่ ต้องขอยกเว้น ๆ ใหม่ โดยต้องแสดงหลักฐานใหม่

(4.1.2) คนพิการทุพพลภาพหรือมีโรคซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้ บุคคลประเภทนี้ต้องปลดเป็นพันราชการทหาร เพราะมีสภาพร่างกายที่ขัดต่อการรับราชการทหาร แต่ต้องลงบัญชีทหารกองเกิน รับหมายเรียกและเข้ารับการตรวจเลือกตามปกติเพื่อให้คณะกรรมการตรวจเลือกปลดเป็นพันราชการทหาร

(4.1.3) บุคคลซึ่งไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นทหารได้เฉพาะบางท้องที่ คำว่าไม่มีคุณสมบัติ หมายถึงคุณลักษณะ เพราะบุคคลเหล่านี้อยู่ห่างไกลความเจริญทางภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี การรับประทานอาหาร ความเชื่อถือในเรื่องต่างๆ ไม่เหมือนกันผู้ที่ได้รับการยกเว้น ต้องเป็นชนชาว และมีภูมิลำเนาอยู่ใน บ้าน หมู่ที่ ตำบล อำเภอ และจังหวัดที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ 45 (พ.ศ.2518) ออกตามความในพ.ร.บ. รับราชการทหาร พ.ศ. 2497 นั้น ซึ่งท้องที่ดังกล่าวได้ถูกยกเลิกโดย กฎกระทรวงซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารบางฉบับที่ไม่เหมาะสม

¹¹ วิทยศ ศรีเกตุ. (2560). การเกณฑ์ทหารในราชอาณาจักรไทยตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497. หน้า 6-7

กับกาลปัจจุบัน พ.ศ. 2558 ทำให้บุคคลที่เคยได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการอยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงฉบับนี้ใช้บังคับยังคงได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการต่อไป ดังนั้น ชายไทยที่เกิดตั้งแต่ พ.ศ. 2541 เป็นต้นไป ที่เป็นชนชาวและมีภูมิลำเนา อยู่ในบ้าน หมู่นี้ ตำบล อำเภอและจังหวัดที่กำหนดในกฎกระทรวงจะไม่ต้องได้รับการยกเว้นและต้องมาแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินและเข้ารับการตรวจเลือกตามที่กฎหมายกำหนด

(4.2) การยกเว้นให้เฉพาะในยามปกติเท่านั้น (มาตรา 14) รายละเอียดดังนี้

(4.2.1) พระภิกษุ สามเณร และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิคมจีนหรือญวน ซึ่งเป็นนักรธรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง แต่ถ้าลาสิกขาให้แจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอท้องที่ที่ตนอยู่หรือทำการประจำอยู่ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ลาสิกขา หากแจ้งเกินกำหนดนี้จะถูกดำเนินคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 200 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าอายุไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ ก็ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกด้วย

(4.2.2) นักบวชศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้ กรณีนี้ให้ไปติดต่อขอยกเว้นต่อนายอำเภอท้องที่ ซึ่งสุหร่า อาราม หรือสำนักตั้งอยู่เพื่อตรวจสอบหลักฐาน เมื่อเห็นว่าถูกต้องจะดำเนินการยกเว้นให้แต่เมื่อพ้นจากฐานะประจำในกิจของศาสนา ให้แจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอท้องที่ที่ตนอยู่หรือทำการอยู่ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่พ้นจากฐานะเช่นนั้น หากแจ้งเกินกำหนดจะถูกดำเนินคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าอายุยังไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ ก็ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกด้วย

(4.2.3) บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร (นศท.) และนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม (กรณีนี้เจ้าตัวจะต้องประสานกับสถาบันการศึกษา เพื่อดำเนินการขอยกเว้นให้)

(4.2.4) ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้ (เจ้าตัวจะต้องประสานกับส่วนราชการต้นสังกัด เพื่อดำเนินการขอยกเว้นให้)

(4.2.5) นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคม (เจ้าตัวจะต้องประสานกับศูนย์ฝึก ๆ เพื่อดำเนินการขอยกเว้นให้)

(4.2.6) บุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ และบุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน

5) นักศึกษาวิชาทหาร (นศท. หรือ ร.ด.)

ในอดีตจนถึงปัจจุบันสถานการณ์ที่ชายไทยไม่ประสงค์ที่จะเข้ารับ การเกณฑ์ทหารยังคงมีเป็นจำนวนมาก มีความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงด้วยหนทางต่าง ๆ ที่จะสามารถจะกระทำได้ จึงทำให้ในอดีตรัฐไทยได้สร้างช่องทางหนึ่งขึ้นมา เพื่อให้ชายไทยที่ไม่อยากเป็นทหารกองประจำการมีทางเลือกมากขึ้น จุดเริ่มต้นเกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จนกระทั่งภายหลังเหตุการณ์การรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 นำโดย พล.ท. ผิน ชุณหะวัณ มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ. 2491 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแบ่งอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม และพระราชบัญญัติดังกล่าวได้จัดวางโครงสร้างภายในกระทรวงกลาโหมใหม่ซึ่งด้านหนึ่งได้จัดให้มีกรมการรักษาดินแดน ให้มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการรักษาดินแดน เพื่อเป็นเครื่องมือของกองทัพในการป้องกันราชอาณาจักร และเพื่อให้กิจการรักษาดินแดนเป็นไปอย่างทั่วถึง โดยวิธีการฝึกหัดให้พลเมืองปกป้องท้องที่ของตนเอง อันเป็นวิธีที่ประหยัดงบประมาณแผ่นดิน และพลเมืองไม่เสียเวลาในการประกอบอาชีพ

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2492 กรมการรักษาดินแดนกระทรวงกลาโหม ได้เปิดการศึกษาวิชาทหารตามโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยมีรายละเอียด

คือ จะไม่เก็บค่าเล่าเรียน รับเฉพาะนักเรียน ม. 7 – 8 นักศึกษามหาวิทยาลัย และนักเรียนอาชีวะชั้นสูงและหลักสูตรจะใช้เวลา 5 ปี ซึ่งในช่วงแรกของการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เป็นการฝึกในกรุงเทพมหานครและขยายต่อไปยังหัวเมืองต่างจังหวัด ต่อมาในปี พ.ศ. 2494 คณะรัฐมนตรีในเวลานั้นจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารยังไม่ได้รับสิทธิหรือประโยชน์ตามกฎหมายแต่อย่างใด จึงสมควรกำหนดสิทธิและประโยชน์ตอบแทนเพื่อส่งเสริมให้เกิดความนิยมในการฝึกวิชาทหารมากยิ่งขึ้นอันจะเป็นประโยชน์แก่ทางราชการที่จะใช้เป็นกำลังกองหนุนในยามสงคราม

โดยสิทธิพิเศษที่ให้แก่นักศึกษาวิชาทหารที่เรียนจบการศึกษาวិชาทหาร คือ การยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารมีสถานะปลดจากกองทหารประจำการเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของช่องทางพิเศษของสังคมไทยในการที่จะหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารของคนไทยนับแต่นั้นเป็นต้นมา แต่นักศึกษาวิชาทหารเป็นช่องทางพิเศษสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือนักเรียนอาชีวะขึ้นไปถึงจะมีโอกาสได้รับการศึกษาวิชาทหาร จึงทำให้ประชาชนโดยทั่วไปที่ไม่ได้รับการเรียนหนังสือในระบบการศึกษาจะไม่มีโอกาสได้เข้าสู่ช่องทางดังกล่าว และหลายโรงเรียนในพื้นที่ชนบทหลายแห่งไม่ได้สนับสนุนหรือเอื้อให้นักเรียนของตนเข้าศึกษาวิชาทหารได้ ส่งผลต่อความยากลำบากในการฝึกวิชาทหาร เพราะหากนักเรียนคนดังกล่าวสนใจอาจจะต้องติดต่อไปเรียนวิชาทหารด้วยตนเองทางโรงเรียนไม่ช่วยติดต่อให้¹²

6) การเข้ารับการศึกษาพลทหารของกองหนุนและกำลังพลสำรอง

กำลังพลสำรอง หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นกำลังสำรองประเภทหนึ่ง ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมที่มีการบรรจุในบัญชีบรรจุกำลังตามพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.2558

ทหารกองหนุนตาม พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ.2497 ได้แก่

(1) ทหารกองเกิน ผู้ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึง

¹² ธนัย เกตวังกต. (2560). ประวัติศาสตร์การเกณฑ์ทหารในสังคมไทย . หน้า 11-14

30 ปีบริบูรณ์ (2) ทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ได้แก่ ทหารซึ่งรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนด แล้วปลดจากกองประจำการ หรือผู้ซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหารและได้ขึ้นทะเบียนแล้วปลดเป็นกองหนุน (รต. ปี 3) (3) ทหารกองหนุนประเภทที่ 2 คือ ทหารกองเกินเมื่อมีอายุครบกำหนดปลด ตั้งแต่อายุ 30 ปีบริบูรณ์ เป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 จนถึงอายุ 46 ปีบริบูรณ์และ (4) นายทหารสัญญาบัตรกองหนุน, นายทหารสัญญาบัตรนอกราชการ, นายทหารสัญญาบัตรนอกกอง คือ นายทหารซึ่งไม่มีตำแหน่งราชการประจำในกระทรวงกลาโหม ได้แก่ ผู้ที่ลาออกจากทหารประจำการ ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 5 และได้รับการแต่งตั้งเป็น ว่าที่ ร.ต. เป็นต้น

จึงกล่าวได้ว่าทหารกองหนุน คือ ทหารที่ปลดจากกองประจำการ โดยรับราชการในกองประจำการจนครบตามที่กฎหมายกำหนด หรือทหารกองเกิน ซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และได้ขึ้นทะเบียนแล้วปลดเป็นกองหนุน (รต. ปี 3) เมื่อมีหมายเรียกพล (เพื่อตรวจสอบเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อม) จะต้องไปรายงานตัวเพื่อเข้ารับการฝึก หรือทบทวนวิชาทหาร ให้มีความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹³

2.4 สิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการ

ทหารกองเกินที่ร้องขอ (สมัคร) หรือจับได้สลากแดงถูกเข้ารับราชการทหารกองประจำการจะได้รับสิทธิและประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่หน่วยทหารจัดให้ ดังนี้

1) การสมัครรับราชการทหารกองประจำการต่อ

ทหารกองประจำการ เมื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการจนครบกำหนดปลดแล้ว เมื่อมีความประสงค์ที่จะสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการต่อทางราชการกำหนดให้สามารถเข้ารับราชการต่อได้จนมีอายุครบ 25 ปีบริบูรณ์

¹³ กรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2563). 'มีแนวทางปฏิบัติพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ประจำปี 2563. หน้า 29-30

โดยจะต้องแจ้งความประสงค์ที่จะอยู่ต่อกับหน่วยต้นสังกัดเป็นประจำทุกปี

2) ทหารกองประจำการขอลาศึกษาต่อ

ทหารกองเกินที่ถูกกำหนดเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เมื่อมีความประสงค์ที่จะขอลาศึกษาต่อ ทางราชการได้มีการอนุญาตให้ลากลับไปศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาได้ โดยต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ทางราชการกำหนด ดังนี้

2.1 หลักเกณฑ์

2.1.1 นักศึกษาที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งมีสิทธิได้รับการผ่อนผันให้ลาไปศึกษาต่อจนสำเร็จ คือ

- ผู้ที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถานศึกษาแห่งใหม่ แต่อยู่ในระหว่างรอฟังผลการสอบ ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกและถูกเข้ากองประจำการ
- ผู้ที่ไม่ได้ขอยกเว้นหรือผ่อนผันการตรวจเลือกฯ ตามกฎหมาย เนื่องจากมีเหตุสุดวิสัย เพราะประสบอุบัติเหตุหรือป่วยซึ่งไม่สามารถมาศึกษาได้ในห้วงเวลาที่สถานศึกษาประกาศให้นำหลักฐานมาแสดงเพื่อขอผ่อนผันการตรวจเลือกฯ
- นักศึกษาภาคสมทบ ที่ไม่มีสิทธิได้รับการผ่อนผันการตรวจเลือก
- กรณีที่ไม่ใช่เป็นความผิดของนักศึกษา และเป็นเหตุให้นักศึกษาไม่ได้รับสิทธิยกเว้นหรือผ่อนผันการตรวจเลือกฯ เช่น เจ้าหน้าที่ของสถานศึกษาส่งรายชื่อ เพื่อขอยกเว้นหรือผ่อนผันการตรวจเลือกฯ ผิดพลาดหรือตกหล่น หรือ เรื่องที่สถานศึกษาขอยกเว้นหรือผ่อนผัน การตรวจเลือกฯ ไปยังจังหวัดหรือท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารแล้วหายในระหว่างส่งเอกสาร หรือส่งเอกสารภายหลังเสร็จสิ้นการตรวจเลือกฯ แล้ว

2.1.2 นักศึกษาที่ถูกเข้ากองประจำการไม่มีสิทธิได้รับการผ่อนผันให้ลาศึกษาต่อ คือ

- ผู้ที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ในข้อ 2.1.1
- ผู้ที่ได้รับสิทธิในการยกเว้นหรือผ่อนผันการตรวจ

เลือกฯ ตามกฎหมายอยู่แล้ว แต่ไปยื่นเรื่องราวหรือคำร้องขอสิทธิการยกเว้นหรือผ่อนผันนั้นเสีย เพื่อเข้ารับการตรวจเลือกฯ

2.1.3 การยื่นเรื่องราวขอผ่อนผันการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เพื่อลาศึกษาต่อ

กรณีก่อนรายงานตัวเข้ารับราชการเป็นทหาร กองประจำการตามกำหนดในหมายนัดของนายอำเภอ ให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ โดยผ่านกรมและกระทรวงเจ้าสังกัด แล้วให้กระทรวงเจ้าสังกัดแจ้งต่อกระทรวงกลาโหมการอนุมัติหรือไม่อนุมัติ เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

2.2 เงื่อนไข

2.2.1 นักศึกษาที่ยื่นเรื่องขอผ่อนผันการเข้ารับราชการทหารกองประจำการไว้แล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะอนุมัติหรือไม่อนุมัติก็ตาม ต้องไปรายงานตัวเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการตามกำหนดในหมายนัดของนายอำเภอ ที่หน่วยสัสดีเขต/อำเภอที่เป็นภูมิลำเนาทหาร เพื่อนำตัวขึ้นทะเบียนกองประจำการ และส่งเข้าหน่วยทหาร เมื่อหน่วยทหารรับตัวไว้แล้ว สำหรับผู้ที่ได้รับอนุมัติให้ลาไปศึกษาต่อได้ หน่วยทหารต้นสังกัดก็จะออกบัตรอนุญาตลาแบบ 2 ให้รับไปและถือไว้เป็นหลักฐาน

2.2.2 เวลาที่ลาไปศึกษา ไม่คิดเป็นเวลารับราชการในกองประจำการ

2.2.3 สิทธิที่ได้บังเกิดขึ้นในระหว่างที่ลาไปศึกษาต่อนั้น ไม่ทำให้เกิดประโยชน์และสิทธิใดๆ ในการรับราชการทหารกองประจำการ

2.2.4 ให้ลาศึกษาต่อได้เฉพาะหลักสูตรสาขาวิชาและในสถาบันศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่เท่านั้น

2.2.5 ถ้าสำเร็จการศึกษาหรือต้องออกจากการศึกษานั้นๆ หรือมีอายุครบ 26 ปีบริบูรณ์ ก่อนกำหนดที่อนุมัติไว้ ก็ให้กลับเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการตามต้นสังกัดเดิม

3) อัตรารายเดือน

ประเภท	หลักสูตรการฝึก	ระดับ/ชั้น	จำนวนเงิน
ทหารกองประจำการ ปีที่ 1	ห้วงระหว่างการฝึกหลักสูตรทหารใหม่ (2 เดือน)	พ.1 ชั้น 3	1,630
	หลังจากผ่านการฝึกหลักสูตรทหารใหม่	พ.1 ชั้น 16	3,670
	ระหว่างการฝึกหลักสูตร ผู้ช่วยครูทหารใหม่ (เมื่อได้รับคัดเลือกให้เข้ารับการศึกษา)	พ.1 ชั้น 17	4,160
ทหารกองประจำการ ปีที่ 2	ทหารกองประจำการทั่วไป	พ.1 ชั้น 18	4,400
	เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยครูทหารใหม่	พ.1 ชั้น 19	4,620
	ระหว่างการฝึกหลักสูตรสิบตรีกองประจำการ (เมื่อได้รับคัดเลือกให้เข้ารับการศึกษา)	พ.1 ชั้น 17	4,160
	เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นสิบตรีกองประจำการ	พ.1 ชั้น 20	4,870

ตารางที่ 1 อัตรารายเดือนทหารกองประจำการ

4) เบี้ยเลี้ยง

คือ เงินที่ทางราชการจ่ายให้ทหารกองประจำการเพื่อเป็นค่าอาหารและ ใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีพประจำวัน

- เบี้ยเลี้ยงประจำ คือ การปฏิบัติงานอยู่ในที่ตั้งปกติ จะได้รับ
ในอัตราวันละ 96 บาท

- กรณีเดินทางไปราชการนอกที่ตั้งปกติ จะได้รับในอัตราวัน
ละ 120 บาท

- กรณีไปปฏิบัติราชการเพื่อป้องกันและปราบปรามนอกที่ตั้งปกติ
หรือไปปฏิบัติราชการพิเศษเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ จะได้รับในอัตราวันละ 240 บาท

5) เครื่องแต่งกาย, เครื่องนอน, เครื่องสนาม และของใช้ส่วนตัว

ทหารกองประจำการ จะได้รับเครื่องนอนและเครื่องประกอบ
เครื่องแต่งกายทหารทั่วไป และของใช้ส่วนตัวเท่าที่จำเป็นตามสิทธิอัตราการจ่ายทุกคน

6) การเลี้ยงดู

หน่วยหรือกรมกองทหาร จะจัดให้มีการประกอบเลี้ยงแก่ทหาร
ในหน่วย โดยหักเงินจากเบี้ยเลี้ยง เพื่อความสะดวกสบายไม่ต้องกังวลกับเรื่องอาหาร
การกิน โดยจัดอาหารวันละ 3 มื้อ คือ มื้อเช้า มื้อกลางวัน และมื้อเย็น

7) การบันเทิง

หลังจากทำการฝึกมาอย่างเหน็ดเหนื่อยตามระยะเวลาอัน
สมควร ผู้บังคับบัญชา จะจัดให้มีมหรสพให้ทหารชมเป็นครั้งคราว เช่น การฉาย
ภาพยนตร์ ดนตรี เป็นต้น นอกจากนี้ภายในกองร้อยจะจัดให้มีห้องนั่งเล่น ซึ่งอาจจะ
มีหนังสือ, วิทยู, โทรทัศน์ และอุปกรณ์กีฬาในร่ม เป็นต้น

8) การกีฬา

หน่วยทหารมีการส่งเสริมให้กำลังพลได้มีการออกกำลังกาย
โดยการเล่นกีฬา เช่น ฟุตบอล, ตะกร้อ, บาสเกตบอล และปิงปอง เป็นต้น ซึ่งนับว่า
เป็นเครื่องส่งเสริมสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้กำลังพลมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

9) การรักษาพยาบาล

ในระหว่างที่เป็นทหารกองประจำการ จะได้รับสิทธิ การรักษา
พยาบาลทุกคน นับตั้งแต่วันแรกของการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยไม่
เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

10) การพัฒนาตนเองด้านต่างๆ

- **ด้านบุคลิกภาพ** เมื่อได้เข้าเป็นทหารกองประจำการ กองทัพอากาศจะเริ่มต้นทำการฝึก บุคคลทำเบื้องต้นเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ เพื่อให้กำลังพลมีสภาพร่างกายและจิตใจ เพื่อจะให้มีสภาพร่างกาย และจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน รู้จักเสียสละ มีระเบียบวินัย กล้าหาญ กล้าตัดสินใจ มีลักษณะผู้นำ สร้างเสริมบุคลิกภาพให้ดูสง่างามจากบุคคลพลเรือนให้มีลักษณะทหาร

- **การศึกษา** กองทัพได้มีโครงการส่งเสริมการศึกษาให้กับทหารกองประจำการให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จากความร่วมมือของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และมีสิทธิเข้ารับการศึกษานอกระบบเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นทหารประจำการ ตามนโยบายของเหล่าทัพ ดังนี้

- ◆ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โดยกองทัพ ได้จัดให้มีการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เช่น การศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และตอนปลาย (ม.6) การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

- ◆ การศึกษาทางทหาร สำหรับทหารกองประจำการที่มีคุณสมบัติตามที่ทางราชการกำหนด จะได้รับสิทธิพิเศษในการสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับการศึกษานอกระบบในโรงเรียนทหาร ตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด ดังนี้ (1) **แผนกทหารบก** ผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า และมีอายุไม่เกิน 24 ปีบริบูรณ์ มีสิทธิสมัครสอบคัดเลือกเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก ได้ถึงร้อยละ 40 ของจำนวนที่นั่งศึกษา นอกจากนี้เมื่อสอบเข้าเป็นนักเรียนนายสิบได้แล้ว หากมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยม จะมีสิทธิได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารตามจำนวนที่กองทัพบกจัดสรร (2) **แผนกทหารเรือ** จะได้รับคะแนนเพิ่มพิเศษในการสอบเข้าเป็นนักเรียนจำทหารเรือ กล่าวคือ ถ้าผ่านการเป็นทหารกองประจำการ 6 เดือน 1 ปี หรือ 2 ปี ให้ได้คะแนนเพิ่มร้อยละ 2, 3 หรือ 4 ตามลำดับ และ (3) **แผนกทหารอากาศ** มีสิทธิสมัครเข้ารับราชการเป็นนายทหารประทวน

ในเหล่าอากาศโยธินและเหล่าสารวัตร (ตามคุณสมบัติที่ ทอ.กำหนด)

■ **การฝึกอาชีพ** หน่วยทหารจะมีการส่งเสริมการฝึกอาชีพ ก่อนปลดประจำการ เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานในสาขาอาชีพต่างๆ เช่น ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างปูน ช่างไม้ วิชาชีพทางการเกษตร ฯลฯ สามารถที่จะนำไปใช้ประกอบอาชีพ เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับครอบครัวหลังปลดจากกองประจำการ¹⁴

2.5 การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการในต่างประเทศ

จุดเริ่มต้นของระบบการเกณฑ์ทหารเกิดขึ้นในยุคปฏิวัติฝรั่งเศส โดยนโปเลียน โบนาปาร์ต ผู้ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้คิดค้นระบบการเกณฑ์กำลังพลในยุคสมัยใหม่ ความพยายามในการขยายแนวคิดการปฏิวัติออกไปทั่วยุโรปของนโปเลียน จึงไม่ต่างอะไรกับการประกาศสงครามกับราชสำนักต่างๆ และได้นำฝรั่งเศสเข้าสู่สงครามขนาดใหญ่กับนานาประเทศในยุโรปเป็นระยะเวลานาน การบังคับใช้ “กฎหมายเกณฑ์กำลังพล” โดยมีเนื้อหาบังคับให้ชายชาวฝรั่งเศสทุกคนต้องเป็นทหาร จึงถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ระบบการเกณฑ์กำลังพลประสบความสำเร็จและสามารถขยายขนาดกองทัพได้อย่างรวดเร็ว ระบบการเกณฑ์ทหารจึงมักถูกดำเนินการควบคู่ไปกับวาทกรรมชาตินิยมในเรื่องของความรักชาติและการรับใช้ชาติ¹⁵ ดังนั้นจึงประเทศไทยไม่ใช่ประเทศเดียวที่มีการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ แต่ต่างประเทศยังคงมีอยู่เช่นกัน โดยมีรูปแบบและหลักเกณฑ์ที่ต่างกันอย่างออกไป เนื่องจากพื้นที่ตั้งของแต่ละประเทศมีความปลอดภัยมากน้อยแตกต่างกัน รวมถึงถึงจำนวนของประชากร หากมีจำนวนประชากรน้อยโอกาสที่จะบังคับเกณฑ์ก็มีสูง และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ระดับของภัยคุกคามที่แต่ละประเทศทำการประเมินแล้วว่า มีผลต่อประเทศของตนมากน้อยเพียง จึงนำมาสู่รูปแบบและหลักเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นทหารกองประจำการที่ต่างกันอย่างออกไป ดังนี้

¹⁴ กองการสัตต หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. (2560) สิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการ. (ออนไลน์).

¹⁵ จารุพล เรื่องสุวรรณ. (2563). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นระบบเกณฑ์ทหารหรือระบบทหา อาสาสมัคร. หน้า 82

1) การบังคับเกณฑ์ (ระบบบังคับ)

(1.1) เกาหลีเหนือ

สำหรับการเกณฑ์ทหารในเกาหลีเหนือนั้นเริ่มมาตั้งแต่ก่อนที่จะมีสงครามเกาหลี การบังคับเกณฑ์ทหารเป็นสิ่งไม่จำเป็นนักภายใต้การปกครองของคิมอิลซุง เพราะคนส่วนใหญ่สมัครใจเป็นทหารเนื่องจากได้รับค่าตอบแทนสูง แต่ภายใต้การปกครองของคิมจองอิล และคิมจองอุนค่าตอบแทนกลับน้อยลง ในปีพ.ศ. 2501 เกาหลีเหนือได้ผ่านมติคณะรัฐมนตรีที่ 148 โดยระบุว่าทหารเกณฑ์มีกำหนดประจำการในกองทัพเป็นเวลา 3 ปีครึ่ง และกองทัพเรือเป็นเวลา 4 ปี รวมทั้งหมดเป็น 7 ปีครึ่ง ต่อมาในปี ในปี พ.ศ. 2536 คิมจองอิลมีคำสั่งให้ขยายเวลาการเกณฑ์ทหารเพิ่มเป็น 10 ปี และในปี พ.ศ. 2539 ได้ขยายเวลาการเกณฑ์ทหารออกไปอีก โดยต้องรับราชการทหารจนกว่าจะถึงอายุ 30

กระทั่งในปี พ.ศ. 2546 การเกณฑ์ทหารของเกาหลีเหนือ ถูกบรรจุเป็นกฎหมายที่ตราโดยสมัชชาประชาชนสูงสุดคณะที่ 10 และได้รายงานต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติว่าการเกณฑ์ทหารในประเทศทั้งหมดเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมัครใจ โดยก่อนการแก้ไขรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2559 ความต้องการกำลังพลในแต่ละปีจะถูกกำหนดโดยคณะกรรมการธิการป้องกันประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี แต่หลังแก้รัฐธรรมนูญ ความต้องการกำลังพลถูกกำหนดโดยคณะกรรมการทหารส่วนกลางของพรรคแรงงานเกาหลีแทน

ในเกาหลีเหนือ ชายทุกคนจะต้องเกณฑ์ทหาร ส่วนผู้หญิงจะถูกคัดเลือกในอัตราส่วนหญิง 1 คนต่อชาย 9 คน กระบวนการเกณฑ์ทหารจะเริ่มตั้งแต่เมื่ออายุครบ 14 ปี แต่จะเริ่มจริงตอนอายุ 17 ปี และไปจบตอนอายุ 30 ปี ระหว่างนั้นทหารจะไม่ได้รับอนุญาตให้แต่งงาน และในส่วนของลูกหลานของชนชั้นนำในพรรคแรงงานเกาหลีจะได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์ทหาร (เช่น คิมจองอิล เป็นต้น) อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่มีฐานะความน่าเชื่อถือทางสังคมหรือของบ้านไม่ตี

เนื่องจากถูกมองว่าไม่จงรักภักดีต่อพรรค ก็จะไม่ได้รับสิทธิให้เกณฑ์ทหารเช่นกัน¹⁶

(1.2) เมียนมา

รัฐบาลทหารเมียนมาประกาศให้ “กฎหมายรับราชการทหารของประชาชน” ที่ออกมาเมื่อปี พ.ศ. 2553 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 ถือเป็นประกาศบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้เป็นครั้งแรกในรอบ 14 ปี ระเบียบเกณฑ์ทหารดังกล่าวครอบคลุมพลเมืองเมียนมาทุกคน โดยชายที่มีอายุตั้งแต่ 18-35 ปี และหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 18-27 ปี ต้องเข้ารับราชการทหารเป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปี และสามารถขยายระยะเวลาประจำการได้สูงสุดถึง 5 ปี ส่วนผู้ที่มีความชำนาญการเป็นพิเศษอย่างเช่น แพทย์ ได้ถูกกำหนดอายุไว้สูงถึง 45 ปีว่าจะต้องถูกเกณฑ์มารับใช้ชาติ เป็นเวลา 3 ปี อีกทั้งอาจมีการขยายเวลาออกไปเป็น 5 ปี ภายใต้คำสั่งสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยโฆษกรัฐบาลทหารเมียนมา ชี้ว่า การเรียกทุกคนเข้าเกณฑ์ทหารเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในประเทศและพลเมืองทุกคนมีหน้าที่ปกป้องประเทศชาติ หากใครฝ่าฝืนคำสั่งอาจต้องโทษจำคุกสูงสุด 5 ปี¹⁷

(1.3) อิสราเอล

อิสราเอลเป็นประเทศขนาดเล็กที่มีพื้นราบ 20,770 ตารางกิโลเมตร ด้วยการที่เป็นประเทศขนาดเล็ก พื้นที่น้อย และถูกรายล้อมไปด้วยชาติอาหรับที่เป็นดั่งไม้เบื่อไม้เมาของชาวยิวที่พร้อมจะทำสงครามอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นมันจึงมีทางเลือกไม่มากในการที่จะสร้างกองทัพที่แข็งแกร่งเพื่อป้องกันประเทศ ซึ่งนับตั้งแต่วันประกาศเอกราชของอิสราเอลเริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 1948 รัฐบาลได้ตัดสินใจก่อตั้งกองกำลังป้องกันอิสราเอล หรือ IDF ขึ้นมาในวันที่ 26 พฤษภาคม 1948 เพื่อเป็นกองทัพประจำชาติ พร้อมกับออกคำสั่งให้พลเมืองอิสราเอลไม่ว่าจะเป็นเพศไหน ต้องเข้ารับราชการทหารทุกคน การเกณฑ์ทหารแบบระยะยาวกลายเป็นภาคบังคับในประเทศ การเกณฑ์ทหารของกองกำลังป้องกันอิสราเอลจะมี

¹⁶ ประชาไท. (2565) เกาหลีเหนือ: เกณฑ์ทหาร 10 ปี ปลดแล้วถูกบังคับไปใช้แรงงานต่อในไร่นา.

(ออนไลน์)

¹⁷ Thai PBS. (2567) "เมียนมา" บังคับเกณฑ์ทหาร ปิดจุดอ่อนกองทัพ. ออนไลน์

ผลบังคับใช้เพียงประชาชนจากกลุ่ม 3 ชาติพันธุ์ของอิสราเอลเท่านั้น ได้แก่ (1) กลุ่มชาวยิว ซึ่งพลเรือนในกลุ่มชาติพันธุ์นี้ ทั้งชายและหญิงจำเป็นต้องเกณฑ์ทหารทุกคน (2) กลุ่มชาว德鲁ซ และ (3) ชาวเซอร์แคสเซีย ซึ่ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์นี้ จะมีเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ที่ถูกบังคับให้เกณฑ์ทหาร เนื่องจากเป็นประชากรส่วนน้อยในอิสราเอล ฉะนั้น ผู้หญิงจากทั้ง 2 ชาติพันธุ์จะได้รับการยกเว้น ขณะเดียวกัน ทางกรอิสราเอลไม่ได้บังคับให้กลุ่มชาวอาหรับมุสลิม และชาวอาหรับคริสเตียน ต้องเข้าร่วมการเกณฑ์ทหาร เหมือนกับ 3 ชาติพันธุ์ดังกล่าว แต่ก็เปิดให้ประชาชนจากกลุ่มนี้ สามารถเข้ารับราชการทหารได้เช่นกัน

ตามกฎหมายมีการกำหนดให้พลเมืองทั้งชาย-หญิง ต้องเกณฑ์ทหาร เมื่อมีอายุครบ 18 ปี หรือจบ ม.ปลาย ผู้ชายต้องรับราชการในกองทัพ 3 ปี ผู้หญิง 2 ปี¹⁸ จึงจะสามารถเรียนต่อหรือทำงานได้ หหมดระยะการประจำการแล้ว แต่พลเมืองทุกคนจะยังมีสิทธิถูกรัฐบาลเรียกเข้าเป็นทหารกองหนุนสำรองไปจนถึงอายุ 54 ปี (ชาย 18-54 ปี, หญิง 18-34 ปี) และต้องเข้ารับการฝึกเตรียมความพร้อมปีละ 42 ถึง 60 วัน ส่วนโทษของบุคคลที่พยายามหลบเลี่ยงการเกณฑ์ทหาร ด้วยการให้ข้อมูลและบันทึกทางการแพทย์ปลอม หรือทำให้ร่างกายตนเองพิการ เพื่อหลีกเลี่ยงการรับราชการทหาร บุคคลนั้นจะต้องโทษจำคุกเป็นเวลา 5 ปี

แนวคิดเกณฑ์ผู้หญิงเป็นทหารของอิสราเอลริเริ่มโดย “เดวิด เบนกูเรียน” นายกรัฐมนตรีแรกของประเทศ โดยให้เหตุผล 2 ประการ คือ (1) เป็นความจำเป็นเพื่อความมั่นคงของรัฐิวที่เพิ่งเกิดใหม่ จึงทำให้ทุกคนต้องสามารถรับใช้ชาติได้ และ (2) เป็นความมุ่งมั่นของกองทัพที่มีต่อหลักการความเท่าเทียมทางสังคม โดยเบนกูเรียนเชื่อว่า อิสราเอลควรจะเรียกร้องจากผู้หญิงได้มากพอๆกับที่เรียกร้องจากผู้ชาย และในขณะเดียวกันก็ต้องให้สิทธิที่เท่าเทียมกับพวกเขาทุกคน¹⁹

¹⁸ PPTV Online. (2567) ส่องระบบเกณฑ์ทหาร "อิสราเอล" ทั้งชายและหญิงต้องเข้าเกณฑ์ทหาร. (ออนไลน์)

¹⁹ TNN World. (2566). 'ทำไมอิสราเอลยังต้องเกณฑ์ทหาร' แม้แต่ผู้หญิงก็ต้องจับปืนสู้ ความขัดแย้งเกิดขึ้นรอบด้านจากอดีต. (ออนไลน์)

2) การเสนอทางเลือกมากกว่า 1 ทางเลือก

(2.1) เกาหลีใต้

ระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศเกาหลีใต้เป็นแบบภาคบังคับ ผู้ชายอายุ 18-28 ปีทุกคนต้องเกณฑ์ทหาร เพราะมีประเด็นความอ่อนไหวกับทางเกาหลีเหนือ ที่ต้องพร้อมรบกันตลอดเวลา แม้ปลดประจำการแล้วก็ยังถูกเรียกตัวไปซ้อมอยู่เป็นระยะ การเกณฑ์ทหารใช้เวลาระยะ 2 ปี และจะมีการฝึกขั้นพื้นฐาน 4-5 สัปดาห์ ก่อนการแบ่งประเภทซึ่งมี 2 ประเภท ดังนี้

1. ทหารแบบประจำการปกติ (Active Duty Military Service) คือ มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีโรคประจำตัวอะไร เข้ารับการเป็นทหารพร้อมอยู่ในกฎระเบียบที่เข้มงวด มีการเลื่อนลำดับชั้นยศ แคมป์กาศัยภายในกรมทหารจนถึงขั้นปลดประจำการ

2. ทหารที่ทำงานบริการสาธารณะ (Non Active Military Service) คือ คนที่เคยได้รับอุบัติเหตุร้ายแรงหรือมีโรคประจำตัว ที่เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติหน้าที่ แต่ทำงานเหมือนพนักงานประจำเข้างานและมีวันหยุดสุดสัปดาห์ ไม่มีการเลื่อนยศแต่มีประกาศนียบัตรการประพฤติตัวดีมอบให้ หากปฏิบัติงานได้ดีและทำตัวเหมาะสม สามารถพักอาศัยที่บ้านตัวเองได้

ระยะเวลาเข้าร่วมกองทัพของทหารเกณฑ์จะใช้เวลา 21-24 เดือน แล้วแต่เหล่าทัพที่สังกัด ประกอบด้วย (1) ทหารบกและนาวิกโยธิน 18 เดือน (2) กองทัพเรือ 20 เดือน และ (3) กองทัพอากาศและข้าราชการพลเรือน 21 เดือน ส่วนเงินเดือนพลทหารเกาหลีเริ่มต้นเงินเดือน 81,500 วอน (2,400 บาท), พลทหารชั้นหนึ่ง เงินเดือน 88,200 วอน (2,600 บาท), ทหารยศสิบโท เงินเดือน 97,500 วอน (2,900 บาท) , ทหารยศสิบเอก เงินเดือน 108,000 วอน (3,200 บาท)

(2.2) ไต้หวัน

ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2533 เป็นต้นมา ขนาดกองทัพไต้หวันเล็กลงเรื่อย ๆ จากที่เคยบังคับชายที่อายุถึง 18 ปีทุกคนรับใช้ชาติถึง 3 ปี ในช่วงทศวรรษต่อ ๆ มา มีการลดระยะเวลาบังคับลงเหลือ 1 ปี กับอีก 10 เดือน ก่อนที่จะลดลง

เหลือ 4 เดือนในที่สุด²⁰ โดยในช่วง มกราคม พ.ศ. 2567 มีผลบังคับใช้ใหม่คือ ผู้ชาย อายุ 18-36 ปีต้องผ่านการเกณฑ์ทหารเป็นเวลา 12 เดือน การรับราชการในหน่วยงานพลเรือนสามารถทดแทนการรับราชการทหารได้ในบางกรณี²¹

3) มีกฎหมายแต่ไม่ได้เกณฑ์จริง (ระบบสมัครใจ)

สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกายังมีกฎหมายบังคับเกณฑ์ทหารอยู่ โดยชายอายุระหว่าง 18-25 ปี จะต้องลงทะเบียนเพื่อเรียกในกรณีจำเป็น แต่ในทางปฏิบัติไม่มีการบังคับเกณฑ์ทหารแล้ว สหรัฐอเมริกาจึงจัดอยู่ในประเภทที่มีกฎหมายบังคับเกณฑ์ทหาร แต่กฎหมายไม่ได้ถูกใช้ การเกณฑ์ทหารในสหรัฐอเมริกาปัจจุบันใช้ระบบสมัครใจ โดยเรียกกองทัพที่มาจากการสมัครใจเหล่านี้ว่า “กองทัพอาสาสมัครล้วน (all volunteer forces)”

ก่อนหน้านี้ สหรัฐอเมริกาไม่ใช้กองทัพอาสาสมัครล้วนเสียทีเดียว แต่จะมีการเรียกเกณฑ์ทหารเฉพาะในกรณีที่จำเป็นเมื่อทหารอาสาสมัครไม่เพียงพอ มีการตั้งข้อสังเกตว่าสหรัฐอเมริกาใช้การบังคับเกณฑ์ทหารในความขัดแย้งที่สำคัญ 5 ครั้งด้วยกัน ได้แก่ ปฏิวัติพลตแอกจากอังกฤษ ช่วงสงครามกลางเมือง ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามเย็น ได้แก่ สงครามเกาหลี และสงครามเวียดนาม

แนวคิดการจัดตั้งกองทัพอาสาสมัครล้วนเกิดขึ้นทั้งที่อยู่ในระหว่างสงครามเวียดนาม โดยขณะนั้น ริชาร์ด นิกสัน เป็นประธานาธิบดีจากพรรครีพับลิกัน ซึ่งเป็นฝ่ายการเมืองอนุรักษ์นิยม ต้องการยกเลิกการบังคับเกณฑ์ทหารในตอนนั้น เนื่องจากเกิดกระแสต่อต้านสงครามเวียดนามอย่างสูงในหมู่วัยรุ่นและเยาวชน โดยเห็นว่าหากไม่มีการบังคับเกณฑ์ทหาร คนรุ่นใหม่อาจจะหยุดออกมาประท้วง หลังจากคณะกรรมการศึกษาแล้วว่าสหรัฐอเมริกาสามารถยกเลิกการบังคับเกณฑ์

²⁰ BBC Newsไทย. (2565). ได้หวั่นบังคับเกณฑ์ทหารนานขึ้นเป็น 1 ปี (ออนไลน์)

²¹ PPTVHD36. (2567). ส่งการเกณฑ์ทหารน่าสนใจในต่างประเทศ ต่างจากไทยอย่างไร?. (ออนไลน์)

ทหารได้โดยไม่ส่งผลต่อแสนยานุภาพทางการทหารของประเทศ สหรัฐอเมริกาจึงเปลี่ยนไปใช้ระบบสมัครใจในปี พ.ศ. 2516

สหรัฐอเมริกามีการใช้ยุทธศาสตร์สำคัญ คือการประกันรายได้แก่ผู้สมัครเป็นทหาร โดยทหารยศต่ำสุดรายได้อยู่ที่เดือนละ 1,638 เหรียญ หรือเดือนละกว่า 50,000 บาท (ข้อมูลใน พ.ศ. 2561) เมื่อประจำการนานขึ้นก็จะได้รับการเพิ่มเงินเดือนตามลำดับ นอกจากนี้ ทหารสมัครใจยังได้รับสวัสดิการต่าง ๆ มากมาย โดยสิทธิประโยชน์เหล่านี้อาจขยายผลไปถึงสมาชิกครอบครัวด้วย ซึ่งสวัสดิการเหล่านี้ อยู่ในรูปของประกันสุขภาพ สินเชื่อบ้าน ทุนการศึกษา ประกันชีวิต การจัดหางาน ให้หลังปลดประจำการ รวมไปถึงเงินบำนาญตลอดชีวิตหากประจำการมากกว่า 20 ปีขึ้นไป หรือที่เรียกว่า “รัฐสวัสดิการกองทัพ”²²

4) ยุติการเกณฑ์ทหาร

เยอรมัน

คำจำกัดความของทหารเกณฑ์ของเยอรมันระบุว่าเป็นบุคคลที่ถูกเรียกเข้ารับราชการทหารตามกฎหมายการรับราชการทหาร (Wehrpflichtgesetz) ซึ่งรวมถึง ทหารตามระยะเวลา (Zeitsoldat) ในบริบททางการทหารของเยอรมนี มีทหารเกณฑ์ (conscript soldier) หลายประเภท รวมทั้งทหารที่รับราชการเป็นระยะเวลามาตรฐาน 6 - 12 เดือน และทหารที่รับราชการในระยะเวลาสั้นกว่า เช่น ทหารที่ขยายระยะเวลาเข้ารับราชการทหารตามความสมัครใจ หรือผู้ที่ต้องถูกขยายเวลาการเกณฑ์ทหารเนื่องจากสถานการณ์บางอย่าง โดยแบ่งออกเป็นประเภท ดังนี้

(1) การรับราชการทหารมาตรฐาน (Wehrdienst) การรับราชการทหารมาตรฐานหรือที่เรียกว่า “Wehrdienst” เป็นการรับราชการทหารภาคบังคับสำหรับชายและหญิง ที่มีอายุระหว่าง 18 - 26 ปี โดยทั่วไประยะเวลาในการรับราชการทหารมาตรฐานจะอยู่ระหว่าง 6 - 12 เดือน

²² ประชาไท. (2562) ยกเลิกเกณฑ์ทหาร(2): ระบบสมัครใจแบบสหรัฐอเมริกา. (ออนไลน์)

(2) การรับราชการทหารแบบขยายเวลา (Verlängerter Wehrdienst) ทหารเกณฑ์อาจเลือกที่จะขยายการรับราชการทหารเกินกว่าระยะเวลามาตรฐานด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงาน เพื่อสำเร็จการศึกษา หรือเพื่อหารายได้เพิ่มเติม ระยะเวลาสูงสุดของการรับราชการทหาร คือ 144 เดือน หรือ 12 ปี

(3) การรับราชการพลเรือน (Zivildienst) ทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการรับราชการทหาร คือ การรับราชการพลเรือน ซึ่งในระหว่างนั้นทหารเกณฑ์จะปฏิบัติงานบริการชุมชนหรือทำงานในสาขาเฉพาะ เช่น การดูแลสุขภาพ การศึกษา หรือสวัสดิการสังคม ระยะเวลาการรับราชการพลเรือน คือ 12 เดือนสำหรับผู้ชาย และ 18 เดือนสำหรับผู้หญิง

(4) การราชการพลเรือนแบบขยายเวลา (Verlängerter Zivildienst) เช่นเดียวกับการรับราชการทหารแบบขยายเวลา ทหารเกณฑ์อาจเลือกที่จะขยายการรับราชการทหารด้วย ระยะเวลาสูงสุดของการขยายการรับราชการพลเรือน คือ 24 เดือน²³

ระบบการเกณฑ์ทหารถูกนำมาใช้ในเยอรมนีครั้งแรก เมื่อปีค.ศ. 1814 หลังความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เยอรมนีถูกห้ามมีการเกณฑ์ทหาร แต่หลังจากที่ฮิตเลอร์ขึ้นสู่อำนาจ เขาได้นำระบบการเกณฑ์ทหารกลับมาใช้ใหม่ในปีค.ศ. 1935 หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงและเยอรมนีเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ อีกครั้งหนึ่งฝ่ายสัมพันธมิตรผู้ชนะสงครามได้ห้ามเยอรมนีมีกองทัพอีกต่อไป เมื่อเข้าสู่ยุคสงครามเย็น มีการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO) เยอรมนีทั้งตะวันตกและตะวันออกได้จัดตั้งกองทัพประจำการและรื้อฟื้นระบบการเกณฑ์ทหารขึ้นมาใหม่หลังสิ้นสุดสงครามเย็น ประเทศสมาชิกของ NATO เช่น เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส สเปน เบลเยียม ค่อยๆ ยกเลิกการเกณฑ์ทหารแบบบังคับ และพัฒนาให้

²³ ภูมิใจ เลขสุนทรการ. (2567). กฎหมายทหาร ว่าด้วย “สถานะทางกฎหมายของทหารประจำการ (Berufssoldat) และทหารตามระยะเวลา (Zeitsoldat)” กรณีศึกษา กฎหมายทางทหารของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. หน้า 14

กองทัพมีความเป็นมืออาชีพ ในเยอรมนีก็เช่นกัน มีการโต้แย้งกันถึงเรื่องนี้ มีทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและคัดค้าน

จนกระทั่ง ปีพ.ศ. 2553 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจากพรรคเสรีนิยมได้มอบหมายให้ทำการวิเคราะห์ความเข้มแข็งและความอ่อนแอของกองทัพเยอรมัน เพื่อเตรียมการปรับโครงสร้างกองทัพให้สอดคล้องกับภัยคุกคามร่วมสมัย เขาได้เสนอให้ยุติการเกณฑ์ทหารเพื่อลดขนาดกองทัพและค่าใช้จ่ายลง และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งเหตุผลที่ให้ยกเลิกระบบการเกณฑ์ทหารมีดังต่อไปนี้

(1) จากข้ออ้างของฝ่ายสนับสนุน ที่ว่าการเกณฑ์ทหารเป็นลักษณะทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งของกองทัพเยอรมันและมีบทบาทในการปกป้องประชาธิปไตย กลุ่มนี้ได้แย้งว่า การเกณฑ์ทหารอาจจะนำไปสู่ลัทธิทหารนิยมในหมู่ประชาชนมากยิ่งขึ้นและอาจส่งผลกระทบต่อประชาชน เนื่องจากอาจทำให้สังคมมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความก้าวร้าวและตึกสงครามมากขึ้น หมายถึงว่าการเกณฑ์ทหารอาจกลายเป็นปัจจัยที่สร้างความไร้เสถียรภาพ ขณะที่ปัจจุบันกองทัพเยอรมันเป็นองค์กรที่มีเสถียรภาพมีความพร้อมรับผิดชอบ (accountable) และมีความชอบธรรม โดยได้หยั่งรากลึกอยู่ในสังคมแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีการกำกับดูแลเป็นพิเศษด้วยการเกณฑ์ทหาร

(2) จากข้ออ้างของฝ่ายสนับสนุน ที่ว่าการเกณฑ์ทหารช่วยปกป้องรัฐและเสรีภาพของบุคคลตามระบอบประชาธิปไตย กลุ่มนี้ได้แย้งว่า การเกณฑ์ทหารเป็นการบังคับให้บุคคลทำงาน จึงเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับเสรีภาพของปัจเจกบุคคลตามระบอบประชาธิปไตยนอกจากนี้ระบบการเกณฑ์ทหารยังมีความไม่เป็นธรรมที่ซ่อนอยู่ เช่น 1. ผู้ชายที่ถูกเกณฑ์ทหารแต่ละปีเป็นเพียงคนส่วนน้อย คือ ประมาณ 12 % ของชายที่อยู่ในข่ายต้องเกณฑ์ทหารทั้งหมด 2. ผู้ชายที่อยู่ในข่ายต้องเกณฑ์ทหารส่วนใหญ่พยายามหาข้อยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารด้วยข้ออ้างทางการแพทย์หรือไม่ก็เลือกทำงานบริการสังคมแทน และ 3. การเกณฑ์ทหารจำกัดอยู่แค่ผู้ชาย ผู้หญิงไม่ต้องถูกบังคับให้เกณฑ์ทหารตามกฎหมาย

(3) เมื่อมองจากมุมมองความมั่นคง กองทัพขนาดใหญ่มีความจำเป็นน้อยลงเรื่อยๆ เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงสภาพแวดล้อมของการเมืองระหว่างประเทศและภัยคุกคามด้านความมั่นคงเปลี่ยนแปลงไป ประเทศจำนวนมากในยุโรปหันไปปรับปรุงกองทัพของตนเองให้มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น เป็นหน่วยปฏิบัติการขนาดเล็ก รวมทั้งหน่วยช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ทั้งนี้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงของ NATO ปี ค.ศ. 2010 ที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันร่วมกัน (collective defense) ซึ่งตั้งเป้าหมายให้กองทัพของประเทศสมาชิกต้องมีความเชี่ยวชาญและความสามารถสูงหลากหลายด้านด้วยเหตุนี้เยอรมนีที่มีกองทัพใหญ่เป็นอันดับสองของ NATO จึงถูกคาดหวังให้มีบทบาทนำในการปรับปรุงกองทัพตามแผนยุทธศาสตร์นี้ ปัจจุบันประเทศสมาชิก NATO ส่วนใหญ่ยกเลิกหรือลดการเกณฑ์ทหารแล้วว่างไปประมาณจากการนี้ ไปใช้เพื่อพัฒนาความสามารถแบบมืออาชีพแทน

จึงสรุปได้ว่า การยุติการเกณฑ์ทหารไม่ได้เกิดขึ้นอย่างง่ายดายเป็นการอภิปรายโต้แย้งกันหลายหนทั้งการสนับสนุนและคัดค้าน จึงนำมาสู่การยกเลิกการเกณฑ์ทหารบนเหตุผลของการที่เยอรมนีจะมีบทบาทเป็นหุ้นส่วนด้านความมั่นคงที่มีความรับผิดชอบต้องเป็นกองทัพที่ทันสมัยและมีกำลังรวมที่เข้มแข็งจึงจำเป็นต้องยุติการเกณฑ์ทหาร ขั้นตอนดังกล่าวได้เปลี่ยนกองทัพเยอรมันอย่างมีนัยสำคัญ คือจากกองกำลังทหารขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยคนจากสังคมเยอรมันหลายหมู่เหล่ามาเป็นกองกำลังที่เล็กลงมีความทันสมัยและเป็นมืออาชีพมากขึ้น เมื่อการยุติการเกณฑ์ทหาร เยอรมนีก็ขยับเข้าสู่การเป็นสังคมที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกันมากขึ้น ไม่มีใครถูกบังคับให้ทำงานบริการ ไม่ว่าในฐานะทหารหรือพลเรือนในทางกลับกัน เยอรมนีตอนนี้เชื่อเชิญให้ทั้งหญิงและชายเข้าทำงานในกองทัพตามที่บุคคลนั้นต้องการ นอกจากนี้ ยังยอมรับคุณค่าของงานบริการสังคมโดยเชื่อเชิญทั้งหญิงและชาย ทุกวัยและทุกสัญชาติทำงานช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ²⁴

²⁴ อศักดิ์ จินดาสุศรี. (ม.ป.ป.). "พัฒนาการและข้อถกเถียงว่าด้วยการเกณฑ์ทหารในเยอรมนี. หน้า 1-1

บทที่ ๓

สาเหตุและปัจจัยของการปรับเปลี่ยน
ระบบทหารกองประจำการเป็นแบบ
สมัครใจโดยสมบูรณ์

บทที่ 3

สาเหตุและปัจจัยของการปรับเปลี่ยนระบบทหาร กองประจำการเป็นแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

ประเทศไทยมีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการรับราชการทหารดังกล่าวมา ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2479 ซึ่งกำหนดให้ชายไทยที่มีอายุ 21 ปีบริบูรณ์และไม่ได้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาวิชาวทหาร (รต.) จะต้องถูกเรียกให้ไปเกณฑ์ทหาร แต่การบังคับเกณฑ์ทหารในปัจจุบันยังคงเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจและเป็นที่ยกย่องว่ายังสมควรที่จะมีอยู่หรือยกเลิกการเกณฑ์ทหารออกไป กองทัพอ้างใจให้ความสนใจและเร่งกำหนดแนวทางเพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุดต่อการป้องกันประเทศ โดยสาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนระบบทหารกองประจำการเป็นแบบสมัครใจมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการทหาร

นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กำหนดให้ทุกส่วนราชการของกระทรวงกลาโหมและหน่วยงานที่อยู่ในการกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้ความสำคัญเร่งด่วนในการขับเคลื่อนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อสร้างหลักประกันพื้นฐานในการรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาศักยภาพของกระทรวงกลาโหม โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงแบบการทำงานของหน่วย ตามแนวทางการทำงานของรัฐบาลรองรับฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยมีนโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการให้มีผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย การเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ การปฏิรูปกองทัพ และการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และการสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของชาติ

ด้วยเหตุนี้กองทัพบกจึงมีนโยบายให้ริเริ่ม “การรับสมัครทหารกองเกินเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอ (กรณีพิเศษ) ด้วยระบบออนไลน์” ในการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ประจำปี 2564 เพื่อเดินหน้าพัฒนาการตรวจเลือกทหารกองประจำการ มุ่งสู่ระบบทหารกองประจำการอาสาทดแทนการเรียกเกณฑ์ให้เป็นรูปธรรมในอนาคต ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงกลาโหม ด้านการปฏิรูปของกองทัพและเพิ่มความหลากหลาย รวมถึงสร้างแรงจูงใจให้ชายไทยสมัครเป็นทหาร จึงประกาศรับสมัครเฉพาะชายไทย อายุ 18 - 20 ปี (เกิดปี พ.ศ. 2544 - 2546) ที่ยังไม่ถูกเรียกเข้าเป็นทหารกองประจำการ และทหารกองเกินที่มีอายุ 22 - 29 ปี (เกิดปี พ.ศ. 2535 - 2542) ที่เคยเข้ารับการตรวจเลือกทหารแล้ว แต่ไม่ถูกเข้าประจำการ เพราะจับสลากได้ใบดำ หรือคนที่ได้รับการปล่อยตัว เพราะมีคนร้องขอพอ ให้สามารถสมัครเป็นทหารกองประจำการได้เป็นกรณีพิเศษ โดยเป็นการรับสมัครก่อนการตรวจเลือกฯ ตามปกติ และใช้ช่องทางการสมัครผ่านทางระบบออนไลน์หรือการสมัครด้วยตนเอง โดยมีหน่วยทหารอำนวยความสะดวกนำลงข้อมูลในระบบออนไลน์ให้ สำหรับคุณสมบัติอื่นๆ ก็เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจเลือกทหารฯ เช่น ไม่จำกัดคุณวุฒิ ไม่จำกัดภูมิลำเนาทหาร มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีโรคที่ขัดต่อการรับราชการทหาร เป็นต้น²⁵ ซึ่งชายไทยที่สมัครใจเข้าแบบออนไลน์จะได้รับสิทธิประโยชน์มากมายตามที่กระทรวงกำหนด (ตามภาคผนวก ข)

ในปี พ.ศ. 2567 นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กล่าวสาเหตุของการปรับเปลี่ยนรูปแบบการรับบุคคลเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ เพราะไม่สามารถที่จะออกกฎหมายยกเลิกการเกณฑ์ทหารเลยได้ เพราะเป็นการปิดโอกาสตัวเองในวันข้างหน้า บทเรียนที่มีให้เห็นเหมือนประเทศรัสเซีย พอเจอสงครามแบบไม่คาดคิด แต่กลับเรียกทหารมาไม่ได้ ทำให้หลายประเทศต้องรื้อฟื้นกฎหมายเกณฑ์ทหารมาใช้ ดังนั้น จึงใช้วิธีการสมัครใจแทน เพื่อลดสัดส่วนจำนวนผู้ถูกบังคับเกณฑ์ทหาร และกระตุ้นให้คนมาสมัครผ่านระบบสมัครใจมากขึ้น แต่หากมีผู้สมัคร

²⁵ Voice-tv.online. (2564). การรับสมัครทหารกองเกินเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอ (กรณีพิเศษ) ด้วยระบบออนไลน์ และโอกาสในการเจริญก้าวหน้าในการรับราชการทหาร. (ออนไลน์).

ใจแล้วกำลังพลยังขาด ก็จะมีการเกณฑ์ทหารเพื่อให้ได้ถึงตามเป้าที่กำหนดไว้²⁶

3.2 ด้านการเมือง

ในช่วงการเลือกตั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2566 พรรคการเมืองหลายพรรคยกประเด็นของการเกณฑ์ทหารขึ้นมาหาเสียง โดยเฉพาะประเด็นของการ “ยกเลิกเกณฑ์ทหาร” ซึ่งต่างนำเสนอนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกองทัพเพื่อเรียกความสนใจจากคนรุ่นใหม่ ซึ่งนโยบายของแต่ละพรรคมีรายละเอียด ดังนี้²⁷

➤ **พรรคก้าวไกล:** ยกเลิกการเกณฑ์ทหาร และเปลี่ยนเป็นระบบสมัครใจ โดยไม่กระทบภารกิจรักษาความมั่นคง โดยการลดยอดพลทหารที่ไม่จำเป็นต้องภารกิจความมั่นคง เช่น ยอดฝีมือ ทหารรับใช้ งานที่ไม่เกี่ยวกับความมั่นคง สร้างแรงจูงใจในการสมัครเป็นทหาร เช่น สร้างสวัสดิภาพ-สวัสดิการ ความก้าวหน้าทางอาชีพ จัดความรุนแรงในค่าย สร้างกลไกการร้องทุกข์ แก่ พ.ร.บ.วินัยทหาร รวมไปถึงการยกเลิกอำนาจพิเศษของกองทัพที่อยู่เหนือรัฐบาลพลเรือน เช่น สภากลาโหม เป็นต้น นอกจากนี้ยังเสนอให้มีการลดกำลังพล 30-40 เปอร์เซ็นต์ ประกอบด้วย ประกอบด้วย ลดจำนวนนายพลเหลือ 400 นาย ลดจำนวนพลทหาร ควบรวมสำนักปลัดกลาโหมเข้ากับกองบัญชาการกองทัพไทย ให้ทุกเหล่าทัพใช้ผู้ช่วยทูตทหารร่วมกัน และโอนภารกิจ-งบที่ไม่เกี่ยวกับการทหารให้หน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้อง เช่น สร้าง-ซ่อมถนน พัฒนาแหล่งน้ำ เป็นต้น

➤ **พรรคเพื่อไทย:** เสนอให้แก้ไขกฎหมาย ยกเลิกการเกณฑ์ทหาร ให้เข้ารับราชการทหารโดยสมัครใจ เปิดรับสมัครออนไลน์ไม่กำหนดเป้าหมายการรับสมัคร เพื่อทำให้เป็นทหารมีอาชีพ ลดงบกลาโหมลง 10 เปอร์เซ็นต์ ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ปฏิรูปกองทัพเป็นทหารมีอาชีพ ป้องกันการแทรกแซงทางการเมือง และการบริหารราชการแผ่นดิน

²⁶ Thai PBS. (2567) เปิดอก รมว.กลาโหม ปฏิรูปกองทัพฉบับ "สุทิน คลังแสง (สารคาม)". (ออนไลน์)

²⁷ ยสินทร กลิ่นจำปา. (2566) เลือกตั้ง66: สอนนโยบายยกเลิกเกณฑ์ทหาร-ปฏิรูปกองทัพ พรรคไหนกล้าทำชน. (ออนไลน์)

➤ **พรรคไทยสร้างไทย:** ยกเลิกการจับใบดำใบแดง เปลี่ยนเป็นระบบสมัครใจ ตัดลดงบประมาณ เปลี่ยนเป็นสวัสดิการ สร้างแรงจูงใจให้คนมาสมัครเพิ่มขึ้น และปรับลดจำนวนพลทหารให้เพียงพอต่อความจำเป็น

➤ **พรรคเสรีรวมไทย:** เสนอให้ยกเลิกเกณฑ์ทหาร ใช้ระบบสมัครใจ ลดขนาดกองทัพ ลดจำนวนนายพล เน้นใช้เทคโนโลยีแทนกำลังคน ลดระยะเวลาประจำการจาก 2 ปี เป็น 1 ปี และกระจายกองทัพออกนอกจากกรุงเทพฯ ทำให้มีพื้นที่ส่วนกลางมากขึ้น เช่น สวนสาธารณะ

➤ **พรรคชาติพัฒนากล้า:** ปรับปรุงกระบวนการเกณฑ์ทหาร ทำให้ทหารเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่ดี ตำแหน่งหน้าที่ดี ก้าวหน้า ทำให้ไม่มีการเกณฑ์ทหารในท้ายสุด

➤ **พรรครวมไทยสร้างชาติ:** แบ่งสัดส่วนทหารเกณฑ์ 30 % ทหารอาสา 70% และการเพิ่มสิทธิ สวัสดิการ มีรายได้ และได้เรียนจนจบปริญญาตรี

ภายหลังการจัดตั้งรัฐบาลเพื่อไทย ภายใต้การนำของ นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ถึงประเด็นการการเกณฑ์ทหารและการเรียน รด. ว่า “รัฐบาลจะร่วมกันพัฒนากองทัพให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประเทศพร้อมกับประชาชน โดยจะเปลี่ยนรูปแบบการเกณฑ์ทหารเป็นแบบสมัครใจและปรับปรุงการฝึกนักศึกษาวิชาทหารหน่วยบัญชาการรักษาดินแดนให้เป็นแบบสร้างสรรค์” จึงนำมาสู่การกำหนดนโยบายเฉพาะ ของนายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- การปรับปรุงรูปแบบการตรวจเลือกทหารกองประจำการเป็นแบบสมัครใจ ควบคู่กับวิธีการตรวจเลือกตามความจำเป็นเพื่อนำไปสู่รูปแบบสมัครใจ โดยสมบูรณ์ในอนาคต

- การดำเนินการปรับลดอัตราทหารกองประจำการ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถของกองทัพในการป้องกันประเทศ ในแต่ละระดับสถานการณ์

- การกำหนดมาตรการสร้างแรงจูงใจการสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ
- การปรับปรุงระบบการฝึกให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน
- การประชาสัมพันธ์ให้สังคมและประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับหน้าที่ ความสำคัญและสิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการ²⁸

3.3 ด้านสังคม

ในยุคสมัยปัจจุบันเกิดการถดถอยของค่านิยมในการเกณฑ์ทหาร เพราะเป็นยุคของสังคมระบบทุนนิยมพลเมืองส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชนชั้นแรงงานที่ต้องทำงานภายใต้การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจ ซึ่งการเกณฑ์ทหารในบริบทปัจจุบันของไทย จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการบังคับใช้แรงงานในฐานะทหารที่กระทำต่อมวลชนขนาดใหญ่อย่างสัมพันธ์กับการรวมศูนย์กลางอำนาจไว้ที่รัฐส่วนกลางอย่างเคร่งครัด ทำให้การเกณฑ์ทหารจึงดำรงอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองกับรัฐในฐานะหน้าที่หนึ่งของพลเมือง จึงทำให้การบังคับเกณฑ์ทหารกลายเป็นสถาบันทางสังคมรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสร้างผลกระทบมหาศาลกับผู้ถูกบังคับใช้แรงงานในฐานะทหารไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียอิสรภาพในการกำหนดชีวิตของตนเอง และโอกาสในความเจริญก้าวหน้าของตนเองเคยมีอยู่หรือวาดฝันเอาไว้²⁹

นอกจากนี้ประเด็นสำคัญที่ทำให้คนในสังคมไม่อยากเข้ารับการเกณฑ์ทหารคือ ปัญหาของต้นทุนส่วนตัวของผู้ที่จับได้ใบแดงที่สูญเสียไปเป็นค่าเสียโอกาสจากการถูกเรียกเกณฑ์ไปเป็นทหารโดยไม่สมัครใจ ซึ่งก็คือโอกาสการทำงานและค่าจ้างที่หายไปในช่วงที่ต้องไปเป็นทหาร กล่าวคือ กลุ่มที่มีค่าเสียโอกาสจากการจับได้ใบแดงมากที่สุดคือกลุ่มวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ซึ่งเสีย

²⁸ เฉลิมพล ปรีชา Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมัครใจ” 26 เมษายน พ.ศ. 2567. ห้องประชุมศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

²⁹ นาวันนิตี จารุประทัย. (2567). การเกณฑ์ทหารกับใบรับรองแพทย์ในประเทศไทย. ออนไลน์

ไปราว 5.4 แสนบาท ขณะที่กลุ่มที่มีค่าเสียโอกาสน้อยที่สุดคือกลุ่มวุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ซึ่งเสียไปราว 2.2 แสนบาท นอกจากนี้ กลุ่มวุฒิการศึกษา ระดับมัธยมต้นและกลุ่มวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีหรือ ปวส. จับได้ใบแดง จะมีค่าเสียโอกาสที่ไม่ต่างกัน ซึ่งก็คือประมาณ 2.6 แสนบาท แต่ต้นทุนด้านเวลาของ สองกลุ่มนี้มีไม่เท่ากัน เพราะกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับอุดมศึกษาจะต้องรับ ใช้ชีวิตนานถึงสองปี เมื่อนำค่าเสียโอกาสที่เกิดจากการจับได้ใบแดงของกลุ่มผู้ถูก เกณฑ์ตามวุฒิการศึกษาต่างๆ มาเฉลี่ยแล้ว พบว่าใบแดง 1 ใบจะมีค่าเสียโอกาสโดย เฉลี่ยราว 3.4 แสนบาท

นอกจากนี้ยังมีต้นทุนแฝงที่เกิดจากการเกณฑ์ทหารที่ไม่สามารถประเมิน ออกมาเป็นตัวเลขได้อย่างแน่ชัด เช่น (1) ต้นทุนที่เกิดจากการที่ผู้ถูกเกณฑ์ต้องไป ทำงานใช้ทักษะไม่ตรงกับที่ตนเคยฝึกมาหรือมีอยู่ ทำให้การเกณฑ์ทหารไม่มี ประสิทธิภาพเทียบเท่าการรับสมัครผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีความพร้อมมากกว่า (2) ต้นทุนที่ต้องเสียโอกาสในการฝึกฝนเก็บเกี่ยวทักษะเพิ่มเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ ตลาดแรงงาน (3) ต้นทุนที่ต้องห่างไกลจากบ้าน ซึ่งไม่สามารถดูแลคนในครอบครัวได้ และ (4) ต้นทุนแฝงอาจรวมไปถึงด้านสุขภาพจิตของผู้ถูกเกณฑ์เองอีกด้วย เป็นต้น³⁰ ซึ่งต้นทุนแฝงเหล่านี้เป็นผลที่เกิดจากข้อครหาเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้ อำนวยต่อทหารเกณฑ์ในฐานะผู้ถูกบังคับใช้แรงงาน อาทิ การนำพลทหารไปบังคับ ใช้แรงงานในงานอื่น ๆ ที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของบางกลุ่มคน หรือรวม ถึงการกระทำที่เป็นผลพวงจากวัฒนธรรมอันผิด ๆ เช่น การบังคับให้ล่วงละเมิดทางเพศ การซ้อมทรมาน การลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วน การดูแลทหารผู้น้อยอย่างต่ำกว่า มาตรฐาน เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าแม้ระบบเกณฑ์ทหารแบบบังคับจะทำให้รัฐบาล เสียงบประมาณน้อยกว่าระบบสมัครใจก็ตาม เนื่องจากต้องเพิ่มค่าตอบแทนเพื่อสร้าง แรงจูงใจ แต่ยังมีต้นทุนอื่นๆ ที่ไม่ได้มีแค่ด้านงบประมาณ หากแต่มีทั้งต้นทุนต่อตัว ผู้ถูกเกณฑ์ ต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม และต่อกองทัพเองอีกด้วย

³⁰ สรวิต มา. (2566) สูญเสียไปเท่าไรแล้วกับคำว่า ‘เกณฑ์ทหาร’. (ออนไลน์)

อย่างไรก็ตามการที่จะปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นสมัครใจโดยสมบูรณ์ได้นั้นไม่ใช่เรื่องง่ายนักเพราะจะต้องมีขั้นตอนและกระบวนการมากมาย โดยเฉพาะการปรับแก้ พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และอาจต้องแก้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560 รวมไปถึงการปรับโครงสร้างเรื่องความก้าวหน้าในวิชาชีพ เช่น ปรับระบบการรับสมัครเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อเมื่อพ้นจากการเป็นทหารเกณฑ์ให้มีโอกาสเลื่อนขั้นเลื่อนยศได้เป็นนายสิบ นายร้อย และมีหลักประกันให้กับคนในครอบครัว รวมถึงมีสวัสดิการ จะทำให้เกิดแรงจูงใจ กระตุ้นให้คนมาสมัครเป็นทหาร³¹

³¹ Thairath. (2566). ยกเลิกเกณฑ์ทหาร ไปไม่สุด จบที่ตรงไหน โจทย์หินท้าทาย "สุทิน คลังแสง". (ออนไลน์)

บทที่ ๔

แนวทางและข้อเสนอแนะต่อระบบ
ทหารกองประจำการแบบสมัครใจ

บทที่ 4

แนวทางและข้อเสนอแนะต่อระบบทหารกองประจำการ แบบสมัครใจ

การรับบุคคลเข้ามาเป็นทหารกองประจำการไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นแค่ในประเทศไทยซึ่งในต่างประเทศก็มีเช่นกัน โดยปรับปรุงแบบให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศ กองทัพ และประชาชน ซึ่งประเทศไทยได้มีการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยมา จนมาถึงยุคสมัยที่พรรคการเมืองนำมาชูเป็นนโยบายเพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชนในช่วงหาเสียง อาทิ พรรคเพื่อไทยชูยกเลิกบังคับเกณฑ์ทหาร เป็นแบบสมัครใจ เปลี่ยนค่ายทหารเป็นวิทยาลัย มีใบประกอบวิชาชีพตามถนัด เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณกองทัพมีประสิทธิภาพ พรรคก้าวไกล

รูปที่ 3 การรับสมัครทหารกองหนุนที่เคยรัชการในกองประจำการ
ที่มา : กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34. (2567). กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน รับสมัคร
ทหารกองหนุนที่เคยรัชการในกองประจำการ จำนวน 500 อัตรา. (ออนไลน์)

เสนอยกเลิกการเกณฑ์ทหาร ให้ใช้ระบบสมัครใจ เป็นต้น จึงสะท้อนให้เห็นความต้องการและทัศนคติของประชาชนต่อการเกณฑ์ทหารที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการจะยกเลิกได้นั้น ต้องอาศัยบทบาทและความร่วมมือจากหลายฝ่ายไม่ใช่แค่กองทัพเพียงอย่างเดียว จึงนำมาสู่การข้อเสนอแนะแนวทางระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

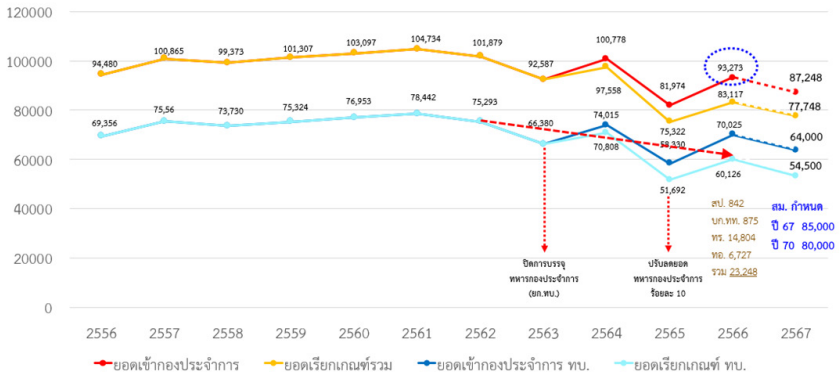
4.1 แนวทางการดำเนินการของกองทัพ

นาย สุทิน คลังแสง รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม กำหนดนโยบายเฉพาะขึ้นมาโดยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางการรับบุคคลเข้ามาเป็นทหารกองประจำการแบบสมัครใจ โดยแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนารูปแบบการตรวจเลือกทหารกองประจำการและการฝึก นศท.โดยมีผู้บัญชาการกองทัพบก เป็นประธาน ซึ่งเป็นคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของ รมว.กท. โดยมีแนวความคิดในการปฏิบัติ คือ ลดความต้องการ ผสานแรงจูงใจ มุ่งใช้เทคโนโลยี และ ปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติ ซึ่งในปีพ.ศ. 2567-2568 จะปรับให้ได้ 50 % ในปีพ.ศ. 2569-2570 จะปรับให้ได้ 60% และปีพ.ศ. 2571 เป็นต้นไปจะกลายเป็นระบบสมัครใจ 100%

๒. คณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนารูปแบบการตรวจเลือกทหารกองประจำการและการฝึก

นักศึกษาวិชาทหาร		
๒.๑	อำนวยการ	
๒.๑.๑	ผ.ท.บ.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.๑.๒	ผ.ช.บ.ท. (สายงานกำลังพล)	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๒.๑.๓	จก.สท.	คณะทำงาน
๒.๑.๔	จก.สท.	คณะทำงาน
๒.๑.๕	รอง ผ.ช.ท.บ. (สายงานกำลังพล)	คณะทำงาน
๒.๑.๖	จก.กส.ทท.	คณะทำงาน
๒.๑.๗	จก.ช.ท.บ.	คณะทำงาน
๒.๑.๘	ผ.นบ.ต.	คณะทำงาน
๒.๑.๙	จก.กท.ทหาร	คณะทำงาน
๒.๑.๑๐	จก.กท.พร.	คณะทำงาน
๒.๑.๑๑	จก.กท.รท.	คณะทำงาน
๒.๑.๑๒	จก.กท.ท.บ.	คณะทำงาน
๒.๑.๑๓	จก.กท. ทบ.	คณะทำงานและเลขานุการ
๒.๑.๑๔	ผ.ส.ท.กท.ท.บ.	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๑.๑๕	ผ.ล.ส.ท.กท.ท.บ.	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๒	หน้าที่และอำนาจ	
๒.๒.๑	ให้คำแนะนำ ติดตาม กำกับดูแล ในการพัฒนารูปแบบการตรวจเลือกทหารกองประจำการให้มีแบบฉบับที่ควบคู่กับการตรวจเลือก และการดำเนินการไว้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงาน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถของกองทัพในการป้องกันประเทศในแต่ละระดับสถานการณ์	
๒.๒.๒	พิจารณากำหนดมาตรการสร้างแรงจูงใจการสมัครใจเป็นทหารกองประจำการ รวมทั้งปรับปรุงระบบการฝึกให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน	
๒.๒.๓	วางแผนระบบกำลังสำรอง และปรับปรุงหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร และวิธีการฝึกอบรมให้มีแบบร่างสรค์ ทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงให้ความสำคัญกับการคัดเลือกกำลังพลที่มีความรู้ความสามารถและมีทัศนคติที่ดีเพื่อปฏิบัติหน้าที่ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ตลอดจนการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกของค่ายวิชาทหารให้ถูกสุขลักษณะและมีวัฒนธรรมเหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของนักศึกษาวิชาทหารในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน	
๒.๒.๔	แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะทำงาน เพื่อให้คำปรึกษาหรือพิจารณาดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามขอบเขต หน้าที่และอำนาจ รวมทั้งเชิญหน่วยงานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุม ให้อาจารย์และบรรณาธิการหรือผู้อำนวยการร่วมให้ความเห็น	
๒.๒.๕	ปฏิบัติราชการอื่น ๆ ตามที่ รมว.กท. มอบหมาย	

รูปที่ 4 คณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนารูปแบบการตรวจเลือกทหารกองประจำการและการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ที่มา : เฉลิมพล ปรีชา. Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” 26 เมษายน พ.ศ. 2567.

รูปที่ 5 สถิติยอดการเรียกเกณฑ์

ที่มา : เฉลิมพล ปรีชา. Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” 26 เมษายน พ.ศ. 2567.

แนวการปฏิบัติการลดความต้องการ ยอดเกณฑ์ทหารล่าสุดในปีพ.ศ. 2567 พบว่า จำนวน ประมาณ 85,000 คน เมื่อเทียบกับยอดทหารกองเกิน ในปีพ.ศ. 2566 จำนวน ประมาณ 93,000 คน พบว่า มีจำนวนการรับทหารกองประจำการลดลงจาก ปีพ.ศ. 2566 กว่า 8,000 คน ส่วนยอดที่เรียกเกณฑ์ฯ ในปีพ.ศ. 2566 มีจำนวน ประมาณ 83,000 คน แต่ในปีพ.ศ. 2567 มีจำนวนประมาณ 70,000 คน เมื่อเปรียบเทียบแล้ว จำนวนลดลงกว่า 13,000 คน

ส่วนการรับสมัครทหารกองประจำการในโครงการทหารออนไลน์ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2564 มีจำนวนประมาณ 3,000 คน (ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นโครงการฯ) จากนั้นในปีพ.ศ. 2565 มีจำนวนที่สมัครประมาณ 6,500 คน ในปีพ.ศ. 2566 มีผู้สมัครเพิ่มมากขึ้นอยู่ที่ประมาณ 10,156 คน และในปีพ.ศ. 2567 มีผู้สมัครประมาณ 14,966 คน

ปี	เหล่า	ยอดเปิดรับ	ยอดสมัคร	ผ่านการคัดเลือก (1)	ผ่านการคัดเลือก (2)	เข้ากองฯ (ร้อยละ)	ไม่มารายงานตัว (ร้อยละ)
2564 1 - 28 ก.พ. 64	ทบ.	10,789	4,809		3,207	2,945 (91.84)	262 (8.16)
	บก.ทท.	90	20		13	13 (100.00)	
	รวม	10,879	4,829		3,220	2,958 (91.86)	264 (8.14)
2565 1 ธ.ค. 64 - 31 ม.ค. 65	ทบ.	14,321	10,974		6,577	6,043 (91.88)	534 (8.12)
	บก.ทท.	90	28		14	12 (85.71)	2 (14.29)
	รวม	14,411	11,002		6,591	6,055 (91.87)	536 (8.13)
2566 29 ต.ค. 65 - 29 ม.ค. 66	ทบ.	28,642	14,407	10,454	9,900	8,987 (90.78)	913 (9.22)
	บก.ทท.	90	187	33	26	21 (80.77)	5 (19.23)
	ทร.	300	349	195	166	152 (91.57)	14 (8.43)
	ทอ.	130	220	86	65	61 (93.85)	4 (6.14)
	รวม	29,162	15,163	10,768	10,157	9,221 (90.79)	936 (9.21)
2567 29 ต.ค. 66 - 28 ม.ค. 67	ทบ.	27,721	20,118		14,274		
	บก.ทท.	200	431		195		
	ทร.	1,000	555		338		
	ทอ.	160	475		159		
	รวม	29,081	21,579		14,966		

พลทหารออนไลน์
ปี 64 : 3,220 คน
ปี 65 : 6,591 คน
ปี 66 : 10,157 คน
ปี 67 : 14,966 คน

ตารางที่ 2 โอกาสของการเป็นทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์ (1)
ที่มา : พงศฤทธิ์ ภาวิงคะนันท์. Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ
“แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” 26 เมษายน พ.ศ. 2567.

จึงเห็นได้ว่าการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ในปีพ.ศ. 2567 ต้องการทหารกองเกิน จำนวนประมาณ 85,000 คน มีผู้ที่สนใจสมัครเป็นทหารกองประจำการก่อนการตรวจเลือก (สมัครระบบออนไลน์) ประมาณ 15,000 คน เหลือยอดเรียกเกณฑ์ฯ ประมาณ 70,000 คน แต่มีทหารประจำการที่แจ้งความประสงค์ขอเลื่อนกำหนดเวลาปลด (หรือสมัครอยู่ต่อ) ณ ปัจจุบัน อยู่ที่ประมาณ 5,000 คน ซึ่งก็คาดว่า จะมีผู้สมัครในระหว่างการตรวจเลือก ณ หน่วยสี่สตี อีกประมาณ 25,000 คน (ดูจากสถิติในปี 2566 มีผู้ที่สมัครในระหว่างการตรวจเลือก ณ หน่วยสี่สตี จำนวน 25,461 คน)³² ด้วยเหตุนี้แนวโน้มของการปรับรูปแบบการรับสมัครทหารกองประจำการมาเป็นแบบสมัครใจอาจมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบดูจากตัวเลขของผู้ที่สนใจสมัครจากปีแรกจนถึงปีปัจจุบัน

³² Thai PBS. (2567) ยอดเกณฑ์ทหารปี 67 จำนวน 8.5 หมื่น เหลือจับใบแดงใบดำ 4 หมื่น. (ออนไลน์)

พ.ศ.	ทหารกองเกิน อายุ 21 - 29 ปี	เข้าร่วมเลือก ฯ	ส่งเข้ากองประจำการ								ยอดสมัคร	คนหลีกเลี่ยง	ยอดการจับ สลากแดง	ยอดการจับ สลากดำ	% ยอดร้องขอ
			ทบ.	ทท.	ทอ.	ส.ป.			บก.ท.	รวม					
						คว.ส.ท.ท.	พ.น.ส.ท.ป.	พ.น.รบ.ส.ป.							
2556	555,210	497,972	69,356	16,000	7,667	481	25	-	951	94,480	33,017	1,255	60,208	144,700	34.95
2557	608,403	550,854	75,356	16,000	7,788	710	25	-	986	100,865	33,644	1,219	66,002	137,482	33.36
2558	555,131	496,748	73,730	16,000	7,969	526	25	-	1,123	99,373	43,446	1,368	54,559	142,071	43.72
2559	576,116	514,108	75,324	16,000	8,099	710	25	-	1,149	101,307	47,172	1,399	52,736	162,168	46.56
2560	591,508	532,280	76,953	16,000	8,420	481	70	-	1,173	103,097	50,580	1,371	51,146	169,747	49.06
2561	583,893	525,621	78,442	16,000	8,723	665	87	-	817	104,734	44,797	1,198	58,739	155,780	42.77
2562	561,973	502,084	75,293	15,924	8,861	521	107	-	1,173	101,879	38,348	1,051	62,480	132,714	37.64
2563	537,813	447,775	66,380	14,804	9,533	665	335	-	870	92,587	41,406	1,132	50,049	131,108	44.72
2564	505,790	447,797	70,808	14,804	10,042	580	203	-	1,121	97,558	29,997	1,086	66,475	96,076	30.75
2565	514,534	450,535	51,692	14,804	7,200	600	205	-	821	75,322	28,572	1,313	45,437	133,726	37.93
2566	494,125	441,221	60,126	14,638	6,662	600	-	242	849	83,117	25,461	1,271	56,385	121,796	30.63
2567	463,210	409,362	51,747	11,862	5,293	580	-	186	488	70,156	24,025	974	45,157	112,793	34.24

ตารางที่ 3 โอกาสของการเป็นทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์ (2)

ที่มา : พงศฤทธิ์ ภาวิงคะนันท์. Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ
“แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” 26 เมษายน พ.ศ. 2567.

แนวทางการผสานแรงจูงใจ คือ การกำหนดแนวทางที่สร้างแรงจูงใจดึงดูดให้ชายไทยที่ตรงตามหลักเกณฑ์เข้ามารับราชการเป็นทหารกองประจำการแบบสมัครใจ มีรายละเอียดดังนี้ 1) การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับทหารกองประจำการ ลำดับชั้นตราเหรียญเงินมงกุฎไทย แต่ทหารกองประจำการที่รับราชการไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) การบูรณาการแรงจูงใจภายใน กท. โดยกำหนดคะแนนเพิ่มในการสอบบรรจุเข้ารับราชการ ดังนี้

(2.1) แรงจูงใจให้สมัครเข้าโครงการ “พลทหารออนไลน์” (ได้รับคะแนนเพิ่มภาควิชาการ 5%)

(2.2) แรงจูงใจให้อยู่รับราชการ ครบ 2 ปี กล่าวคือ

- อยู่รับราชการ ครบ 2 ปี โดยไม่มีสิทธิลดวันรับราชการ (ได้รับคะแนนเพิ่มภาควิชาการ 2%)

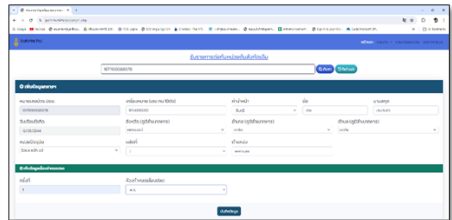
- อยู่รับราชการ ครบ 2 ปี โดยสละสิทธิลดวันรับราชการ 6 เดือน (ได้รับคะแนนเพิ่มภาควิชาการ 4%)

- อยู่รับราชการ ครบ 2 ปี โดยสละสิทธิลดวันรับราชการ 1 ปี (ได้รับคะแนนเพิ่มภาควิชาการ 6%)

(2.3) แรงจูงใจให้สมัครใจรับราชการต่อ (เลื่อนปลด) คะแนนเพิ่มภาค
วิชาการ ปีละ 4%

(2.4) การกำหนดโควตาให้ทหารกองประจำการต่างเหล่าทัพสอบเข้ารับ
ราชการได้ให้ (เป็นไปตามบริบทของแต่ละเหล่าทัพ)

แนวทางการมุ่งใช้เทคโนโลยี โดยโครงการ “พลทหารออนไลน์” จะใช้วิธี
เลื่อนปลดผ่านระบบออนไลน์ เปิดระบบให้ทหารกองเกินร้องขอวันตรวจเลือก แสดง
ความประสงค์เลือกหน่วยรับราชการ (ในเขตภูมิภาค) รวมไปถึงการขึ้นบัญชี
ทหารกองเกินอัตโนมัติในระบบ และการแสดงตนผ่านระบบออนไลน์ โดยในปีพ.ศ.
2567-68 ซึ่งจะปฏิบัติให้ได้ถึง 50% ของยอดทหารกองประจำการ ปีพ.ศ. 2569-70
ซึ่งจะปฏิบัติให้ได้ถึง 60% และสุดท้ายจะสามารถทำได้ถึง 100%

รูปที่ 6-7 การเปิดรับสมัครทหาร (ออนไลน์) และ พอร์มการเลื่อนปลด ผ่านระบบออนไลน์
ที่มา : พงศฤทธิ์ ภาวิคนันท์. Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ
“แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” 26 เมษายน พ.ศ. 2567.

แนวทางการปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติ (แนวความคิดในการปฏิบัติ) การแก้ไข
กฎกระทรวงฉบับที่ 35 ข้อ 3 (2) **จากเดิม** เป็นการร้องขอเข้าเป็นทหารกองประจำการ
ก่อนวันตรวจเลือก ให้ผู้ซึ่งถูกเรียก ร้องขอต่อเจ้าที่กรมกองผู้นั้นประสงค์จะเข้า
เป็นทหารกองประจำการ เมื่อเจ้าหน้าที่ดังกล่าวพิจารณารับรู้ใดให้นำผู้นั้นขึ้น
ทะเบียนกองประจำการในปีที่ถูกเรียกให้เสร็จก่อนวันตรวจเลือก **เปลี่ยนเป็น** การ
ร้องขอเข้าเป็นทหารกองประจำการ ก่อนวันตรวจเลือกให้ผู้ซึ่งถูกเรียก ร้องขอต่อเจ้า

ที่กรมกองที่ผู้นั้นประสงค์จะเข้าเป็นทหารกองประจำการ ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด³³

4.2 แนวทางการดำเนินการของภาคเอกชน

โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพและเครือเจริญโภคภัณฑ์ จัดขึ้นมาเพื่อจัดหาตำแหน่งงานที่เหมาะสมในเครือเจริญโภคภัณฑ์ และจัดโครงการพัฒนาความรู้ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานหลังปลดประจำการ ให้ทหารกองประจำการและครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การคัดเลือกทหารกองประจำการเข้าทำงานกับเครือเจริญโภคภัณฑ์ มีทหารกองประจำการสมัครงานร่วมกับเครือเจริญโภคภัณฑ์จำนวน 2,771 คน โดยทาง เครือฯ ให้สิทธิ์พิเศษแก่ทหารกองประจำการ ในการสอบสัมภาษณ์เนื่องจากเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยดี จึงทำให้สอบสัมภาษณ์ผ่านสูงถึง 10% จากปกติ 2% โดยมีทหารกองประจำการสังกัดกองทัพบก ผ่านคุณสมบัติจำนวน 310 คน และมีทหารกองประจำการเซ็นต์สัญญาและเริ่มงานจำนวน 152 คน เนื่องจากความต้องการที่เปลี่ยนไปตามช่วงเวลาแต่ละบุคคล บางคนต้องไปทำงานที่บ้าน บางคนต้องดูแลผู้สูงอายุ

รูปที่ 8-9 โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพและเครือเจริญโภคภัณฑ์ (1,2)

ที่มา : พลตม โปธิศรีทอง. Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” 26 เมษายน พ.ศ. 2567.

³³ เฉลิมพล ปรีชา. Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” 26 เมษายน พ.ศ. 2567. ห้องประชุมศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

ระยะที่ 2 จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้พัฒนาทักษะ โดยมีทหารกอง

ประจำการเข้าฟังแนวทางการพัฒนาความรู้และทักษะผ่านศูนย์การเรียนรู้ 1,250 คน และมีทหารกองประจำการที่สมัครเข้ารับการฝึกอบรมผ่านศูนย์การเรียนรู้ 379 คน ทั้งนี้จำนวนหลักสูตรการฝึกทักษะการเรียนรู้ 9 หลักสูตร (ช่างไฟ ช่างกล ช่างประปา จัดเรียงสินค้า ขับรถ ขับรถโฟล์คลิฟท์ ขับรถบรรทุก ห่อสินค้าและแคชเชียร์) นอกจากนี้เครือข่ายภาคีพันธมิตรยังได้ขยายโอกาสไปยังกระทรวงกลาโหมและสำนักปลัดกระทรวงกลาโหมโดยให้โอกาสทางการศึกษา ผ่านการให้การทุนการศึกษาในระดับ ปวช. ปวส. ปริญญาตรี จำนวนระดับชั้นละ 100 ทุน

รูปที่ 10-11 โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพและเครือข่ายภาคี (3,4)

ที่มา : พลจ.โพธิ์ศรีทอง. Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” 26 เมษายน พ.ศ. 2567.

อย่างไรก็ตามจากความสำเร็จของระยะที่ 1 จึงขยายผลยกระดับไปสู่ความร่วมมือกับกระทรวงกลาโหม ทั้ง 4 เหล่าทัพ โดยจะลงนามความร่วมมือวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2567 โดยจำนวนการสมัครงานร่วมกับเครือข่าย จำนวน 2,771 คน ขยายผลเป็น 4,500 คน จำนวนผู้สมัครเซ็นต์สัญญาและเริ่มงานหลังปลดประจำการ ขยายผลเป็น 450 คน จำนวนการเข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 379 คน ขยายผลเป็น 1,000 คน และจำนวนหลักสูตรที่จัดอบรมจากเดิม 9 หลักสูตร ขยายผลเป็น 15 หลักสูตร³⁴

³⁴ พลจ.โพธิ์ศรีทอง Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” 26 เมษายน พ.ศ. 2567. ห้องประชุมศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

4.3 ตัวอย่างของทหารกองประจำการที่สมัครใจเข้ารับราชการและได้รับโอกาสหลังปลดประจำการ

ในปัจจุบันมีพลทหารหลายนายที่ประสบความสำเร็จต่อยอดโอกาสภายหลังจากการปลดประจำการ สอบเข้าเป็นนักเรียนนายสิบทั้งทหารและตำรวจ ซึ่งนับว่าการสมัครเข้ามาเป็นทหารกองประจำการของชายไทยอาจไม่ใช่หนทางที่จะตัดโอกาสหรือเปล่าประโยชน์ในชีวิต แต่เป็นเสมือนใบเบิกทางที่จะสร้างโอกาสและต่อยอดสู่ความสำเร็จในชีวิต ยกตัวอย่างพลทหารที่นำพาชีวิตก้าวไปสู่ความสำเร็จในชีวิตการรับราชการ ดังต่อไปนี้³⁵

รูปที่ 12 โอกาสหลังปลดประจำการของทหารกองประจำการที่สมัครใจเข้ารับราชการ
ที่มา : TV5HD ONLINE. (2567). รายการ วี อาร์ โซลเดียร์ (We are Soldiers) 29 มี.ค. 67.(ออนไลน์).

35 TV5HD ONLINE. (2567). รายการ วี อาร์ โซลเดียร์ (We are Soldiers) 29 มี.ค. 67 (ออนไลน์)

➤ **จำลองตำรวจ ฆนตร จันทรรัตน์**

○ ตำแหน่ง ผู้บังคับหมู่ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 137 อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

○ เคยสมัครเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ ผลัดที่ 2/52 ของโรงเรียนการบินกองทัพอากาศ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

➤ **นักเรียนเตรียมทหาร ศุภวิชญ์ สุเมธวิทย์**

○ นักเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 66

○ จบปริญญาตรีจากประเทศสิงคโปร์ และกลับเข้ามารับการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการ ณ มณฑลทหารบกที่ 11 เป็นเวลา 6 เดือน

○ มีความใฝ่ฝันอยากเป็นนักเรียนเตรียมทหารและได้รับคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชาและครูฝึกให้สอบเข้าโรงเรียนนายสิบก่อนเพื่อเป็นโอกาสในการสอบเข้านักเรียนเตรียมทหาร เนื่องจากขณะนั้นอายุเกินเกณฑ์สอบนักเรียนเตรียมทหารโดยตรง

➤ **นักเรียนเตรียมทหาร ต้องรัก สิริชัยตระกูล**

○ นักเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 66

○ เคยสมัครเป็นทหารกองประจำการแบบออนไลน์รุ่นแรก ผลัด 1/64 ณ กองร้อยฝึกรบพิเศษที่ 2

○ เหตุผลในการสมัครเป็นทหารกองประจำการเนื่องจากเป็นช่องทางที่จะได้สิทธิพิเศษในการสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนนายสิบทหารบก (ศึกษาในเหล่าทหารราบ) และได้รับโควตาจากนักเรียนนายสิบทหารบกสอบเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหาร

- **นักเรียนนายสิบ ผดุงเกียรติ พรหมเสน**
 - นักเรียนนายสิบทหารบก เหล่าทหารปืนใหญ่
 - เคยสมัครเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ ผลัดที่ 2/65 ได้รับคำแนะนำและแนวทางจากครูฝึกในการสอบเข้านักเรียนนายสิบเพื่อหวังต่อยอดเป็นนักเรียนเตรียมทหารและสานต่อเจตนารมณ์การเป็นนักบินอนาคต
 - ปัจจุบันได้รับโควตาเข้ารับการศึกษาคู่ต่อที่โรงเรียนเตรียมทหาร
- **นักเรียนนายสิบ ขวัญประชา ยาสบาย**
 - นักเรียนนายสิบทหารบก เหล่าทหารปืนใหญ่
 - เคยสมัครเป็นทหารกองประจำการแบบออนไลน์รุ่นแรก ผลัด 1/64
 - ได้รับโอกาสจากการสมัครเข้ามาเป็นทหารกองประจำการในการสอบเข้าโรงเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 27
- **พลทหาร ณรงค์ฤทธิ์ ประสงค์สุข**
 - เคยสมัครเป็นทหารกองประจำการแบบออนไลน์ ผลัดที่ 1/66 ณ กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 13
 - ในระหว่างประจำการได้รับโอกาสและสวัสดิการต่าง ๆ มากมาย จนมาถึงการสอบติดนักเรียนจ่าอากาศประจำปี พ.ศ. 2567

4.4 ข้อเสนอแนะต่อระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจ

จากแนวทางในการปรับเปลี่ยนระบบทหารกองประจำการแบบบังคับเกณฑ์สู่การสมัครใจ อาจนำมาสู่ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อกองทัพบกในฐานะหน่วยปฏิบัติการที่จะต้องยังคงกำลังสำรองให้มีขีดความสามารถในการพร้อมรบ จึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเพื่อสร้างแรงจูงใจต่อทหารกองประจำการ และพัฒนากำลังพลให้มีทักษะประจำตัว ขีดความสามารถ

เฉพาะอันจะสามารถเติบโตตามแนวทางรับราชการและสามารถต่อยอดเป็นกำลังหลักของกองทัพได้ต่อไป ดังนั้นการได้มาซึ่งทหารกองประจำการแบบสมัครใจจะทำให้กองทัพได้กำลังพลที่มีความพร้อม มีคุณสมบัติและมีประสิทธิภาพตรงต่อความต้องการของกองทัพและประเทศ บนพื้นฐานของความเต็มใจ กองทัพจะสามารถดำเนินการปฏิรูปให้มีโครงสร้างที่เล็กลงขับเคลื่อนไปอย่างสะดวกมากขึ้นเนื่องจากมีเทคโนโลยีเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญ **ส่วนผู้สมัครใจ (ชายไทยที่ตรงตามเกณฑ์ที่กฎหมายระบุ) ในฐานะกลุ่มเป้าหมาย** จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการเข้ารับราชการบนพื้นฐานของความเต็มใจ และนำมาสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้การฝึก ได้รับสิทธิ สวัสดิการและผลตอบแทน เพื่อนำไปสู่การต่อยอดในชีวิตการรับราชการในอนาคตบนเส้นทางที่สามารถเลือกเอง มีความมั่นคงทั้งต่อตนเองและครอบครัว ด้วยเหตุนี้จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะต่อระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจเพื่อให้กองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาและปฏิบัติเพื่อให้การสมัครใจมีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สมัครที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพื่อให้ชายไทยสมัครเข้ามาเป็นทหารกองประจำการมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.1 ด้านสวัสดิการ โดยกองทัพและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรปรับค่าตอบแทนให้สูงขึ้น หรือเหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ในการดำรงชีพ และขยายโอกาสของสวัสดิการไปจนถึงครอบครัวของทหารกองประจำการ อาทิ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล เบิกจ่ายค่าเล่าเรียนของบุตร เพื่อลดความกังวลในระหว่างประจำการของผู้สมัครใจ เนื่องจากบางคนอยู่ในฐานะของหัวหน้าครอบครัว รวมไปถึงการพิจารณาเงินบำนาญพิเศษหรือเบี้ยหวัดพิเศษ หากรับราชการครบ 4 ปี อย่างไรก็ตามควรกำหนดให้ทหารที่สมัครใจได้ลงประจำการในหน่วยที่ตั้งอยู่ในจังหวัดหรือพื้นที่ใกล้บ้าน เพื่อให้ผู้สมัครได้เดินทางกลับไปดูแลครอบครัวได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

4.4.2 ด้านการศึกษาและความก้าวหน้า ควรมอบทุนการศึกษาในระดับ ปวช.-ปวส.ไปจนถึงปริญญาตรี ภายหลังจากการปลดประจำการ และเพิ่มโควตาในการศึกษาในสถาบันการศึกษาของเหล่าทัพ เพื่อต่อยอดให้กองทัพมีกำลังพล

ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากภาคส่วนของกองทัพแล้วนั้น ภาคส่วนราชการอื่น ๆ ควรมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้ทหารที่สมัครใจเข้ามารับใช้ประเทศเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนในกระทรวงหรือองค์กรอิสระต่าง ๆ รวมไปถึงภาคเอกชนที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่ผ่านการเป็นทหารโดยสมัครใจเข้าทำงานหลังปลดประจำการ

4.4.3 ด้านการสร้างเกียรติยศและชื่อเสียง ควรนำเสนอและประชาสัมพันธ์การปฏิบัติหน้าที่ของการเข้ามาเป็นทหารกองประจำการเพื่อแสดงให้เห็นว่าทหารกองประจำการเป็นกำลังพลที่มีความสำคัญต่อกองทัพและประเทศชาติ เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ปลุกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อสังคมไทย ว่าการสมัครเข้ามาเป็นทหารกองประจำการนั้นเป็นเรื่องที่น่ายกย่องของหน้าที่ความเป็นลูกผู้ชาย โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างทหารกับครอบครัวและชุมชน เช่น งานอาสาสมัคร งานส่งเสริมความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เพื่อให้การเป็นทหารมีคุณค่าทางสังคมมากขึ้น และเป็นการปลุกฝังให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่มีทัศนคติที่ดีต่อกองทัพ นอกจากนี้ควรสร้างกิจกรรมเชิงรุกผ่านสถาบันการศึกษา เช่น จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพทหาร การจำลองการฝึกอบรบ หรือจัดกิจกรรมกับค่ายทหารเพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สัมผัสกับชีวิตและการทำงานของกองทัพโดยตรง

4.4.4 ด้านการส่งเสริมภาพลักษณ์ กองทัพควรปรับภาพลักษณ์โดยการสื่อสารให้ประชาชนทราบ ถึงรายละเอียดของการฝึก การปฏิบัติงานและชีวิตความเป็นอยู่ที่ได้มาตรฐาน ปลอดภัย ให้ประชาชนมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรปรับแนวทางการฝึกอบรบไม่ให้ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน ทหารควรได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรีอย่างเป็นมนุษย์ เคารพกัน อาทิ การลงโทษหรือการข่มขู่ซึ่งมักจะพบว่าจะเกิดขึ้นอย่างไม่เหมาะสม รวมไปถึงการถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศ เป็นต้น โดยปรับเปลี่ยนและพัฒนารูปแบบการฝึกทหาร ให้มีความปลอดภัย ส่งเสริมการปลุกฝังภาวะผู้นำและการมีระเบียบวินัย เพื่อให้ครอบครัวรู้สึกวางใจ คลายความเป็นห่วง และมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ และเป็นการยกเลิควัฒนธรรมการทารุณกรรมและเรื่องชนชั้นทางอำนาจมาเกี่ยวข้อง

เนื่องจากที่ผ่านมามหากรรมการบางส่วนถูกเลือกไปปฏิบัติอย่างไม่เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ โดยให้ทหารเป็นทหารรับใช้บ้านนาย โดยอาจจะใช้เส้นสายเพื่อจะได้ไม่ต้องฝึกหนักเท่าคนอื่น หรือทหารบางส่วนถูกเลือกไปใช้เพื่อประโยชน์ด้านธุรกิจเป็นการส่วนตัว ดังนั้น ความสำเร็จของทหารทุกคนออกมาให้ได้มากที่สุดเพื่อมอบหมายหน้าที่ที่ตรงกับความสามารถและศักยภาพเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อกองทัพและประเทศเป็นหลักต่อไป

4.5 บทส่งท้าย

จากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีผลต่อทัศนคติและค่านิยมของคนในสังคมเกี่ยวกับกองทัพ ทำให้ประเด็นการเกณฑ์ทหารถูกตั้งข้อสงสัยถึงความจำเป็นและสมควรมีอยู่หรือต้องยกเลิกออกไป กองทัพเองก็ให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวและเร่งกำหนดแนวทางเพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเหมาะสมซึ่งในปัจจุบันระบบการเกณฑ์ทหารมี 2 ระบบ คือระบบการเกณฑ์ทหารแบบวิธีการตรวจเลือก (การเกณฑ์ทหาร) และระบบการเกณฑ์ทหารแบบวิธีการร้องขอ (สมัครใจ) แต่ชายไทยที่สมัครใจเข้ามาเป็นทหารกองประจำการมีจำนวนน้อยกว่าความต้องการที่กองทัพกำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้กองทัพจึงเร่งผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางการรับบุคคลเข้ามาเป็นทหารกองประจำการแบบสมัครใจ โดยมีแนวความคิดในการปฏิบัติ คือ ลดความต้องการ ผลิตแรงจูงใจ มุ่งใช้เทคโนโลยี และ ปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติ กล่าวคือ มีการลดจำนวนยอดเรียกเกณฑ์ลงและใช้เทคโนโลยีเปิดรับสมัครทหารในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น อย่างไรก็ตามกองทัพเองก็เพิ่มสิทธิประโยชน์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ชายไทยมาสมัครมากขึ้น

แต่การจะนำไปสู่การสมัครใจแบบสมบูรณ์ได้นั้นผู้ศึกษาจึงนำเสนอแนวทางการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมกับความต้องการเพื่อให้กองทัพนำไปพิจารณาและปรับเปลี่ยนเพื่อดึงดูดให้ชายไทยมาสมัครเพิ่มมากขึ้น ทั้งด้านสวัสดิการ ด้านการศึกษา และความก้าวหน้า ด้านการสร้างเกียรติยศและชื่อเสียง รวมไปถึงด้านการส่งเสริมภาพลักษณ์ เพื่อให้ระบบทหารกองประจำการมีมาตรฐานและปลอดภัย เพราะ

กระบวนการรับบุคคลเข้ามาเป็นทหารกองประจำการเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ทั้งต่อชายไทยและครอบครัว ข้อเสนอแนะดังที่กล่าวมาอาจทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในระบบ และเห็นถึงความสำคัญของการมีอยู่ของกองทัพในการทำหน้าที่ป้องกันประเทศ และความมั่นคงของชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. (2563). การศึกษาข้อมูลวิชาการด้านการเมืองการปกครองภายในประเทศ: กรณีศึกษาระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศไทย. **หลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ** รุ่นที่ 12. สถาบันพระปกเกล้า พ.ศ.2563. หน้า 1-3
- ศุภย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2565). **มุมมองเชิงยุทธศาสตร์ที่มีแนวโน้มกระทบต่อประเทศไทย พ.ศ.2566-2570**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง ศุภย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. หน้า 106-114.
- สรราชย์ อจลานนท์. (ม.ป.ป). **หลักนิติธรรมกับการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ**. การอบรมหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 5. วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 5
- PPTV Online. (2566). **แถลงนโยบายรัฐบาล : “สุทิน” เผยจะเห็นการเกณฑ์ทหารลดลงภายใน 4 ปี**. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน พ.ศ. 2567. จาก <https://www.pptvhd36.com/news/การเมือง/205559>
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580**. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 หน้า 1. 13 ตุลาคม พ.ศ.2561
- ธัญ เกตุวงกต. (2560). **ประวัติศาสตร์การเกณฑ์ทหารในสังคมไทย**. มุลินิพีริตริก เอแบร์ท. หน้า 2-8,11-14
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป). **คำอธิบายสรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497**. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน พ.ศ. 2567. จาก <https://report.dopa.go.th/laws/document/3/338.pdf>
- กรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. **คู่มือแนวทางการ**

ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ประจำปี 2563.
กองการสวัสดิ์ กรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
(ศรีสมาน).. หน้า 3

วันชัย สุกสี. (2542). **ความสำเร็จในการรณรงค์ให้ทหารกองเกินร้องขอ (สมัคร)
เข้าเป็นทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ได้ครบตามจำนวน (100%)
กรณีศึกษาในเขตจังหวัดตรัง.** วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 12
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2542-2543. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. หน้า 19-21.

ทวิศ ศรีเกตุ. (2560). **การเกณฑ์ทหารในราชอาณาจักรไทยตามพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. 2497.** กลุ่มงานกฎหมาย 3 สำนักกฎหมาย.
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 6-7

กองการสวัสดิ์ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. (2560). **สิทธิประโยชน์ของทหารกอง
ประจำการ.** สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน พ.ศ. 2567. จาก https://sassadee.rta.mi.th/2017/04102017_4.pdf

จารุพล เรืองสุวรรณ. (2563). **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นระบบ
เกณฑ์ทหารหรือระบบทหารอาสาสมัคร.** วารสารสถาบันพระปกเกล้า. ปี
ที่ 18 (ฉบับที่3): หน้า 82

ประชาไท. (2565). **เกาหลีเหนือ: เกณฑ์ทหาร 10 ปี ปลดแล้วถูกบังคับไปใช้แรงงาน
ต่อในไร่นา.** สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://prachatai.com/journal/2022/01/96750>

Thai PBS. (2567). **“เมียนมา” บังคับเกณฑ์ทหาร ปิดจุดอ่อนกองทัพ.** สืบค้นเมื่อ
3 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/336918>

PPTV Online. (2567). **ส่องระบบเกณฑ์ทหาร “อิสราเอล” ทั้งชายและหญิงต้อง
เข้าเกณฑ์ทหาร.** สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/227338>

- TNN World. (2566). ‘ทำไมอิสราเอลยังต้องเกณฑ์ทหาร’ แม้แต่ผู้หญิงก็ต้องจับปืนสู้ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นรอบด้านจากอดีต. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://www.tnnthailand.com/news/world/156560/>
- BBC Newsไทย. (2565). ได้หวั่นบังคับเกณฑ์ทหารนานขึ้นเป็น 1 ปี. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://www.bbc.com/thai/articles/cj72l05pg4jo>
- PPTVHD36. (2567). ส่งการเกณฑ์ทหารน่าสนใจในต่างประเทศ ต่างจากไทยอย่างไร?. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 จาก <https://www.pptvhd36.com/news/ต่างประเทศ/220973>
- ประชาไท. (2562). ยกเลิกเกณฑ์ทหาร(2): ระบบสมัครใจแบบสหรัฐอเมริกา. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://prachatai.com/journal/2019/12/85573>
- ภูมิใจ เลขสุนทรากร. (2567). กฎหมายทหาร ว่าด้วย “สถานะทางกฎหมายของทหารประจำการ (Berufssoldat) และทหารตามระยะเวลา (Zeitsoldat)” กรณีศึกษา กฎหมายทางทหารของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. หลักสูตร ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่28. วิทยาลัยการยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลทหารยุติธรรม. หน้า 14
- ต่อศักดิ์ จินดาสุขศรี. (ม.ป.ป.). พัฒนาการและข้อถกเถียงว่าด้วยการเกณฑ์ทหารในเยอรมนี. มุลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท. หน้า 1-10
- Voice-tv.online. (2564). การรับสมัครทหารกองเกินเป็นทหารกองประจำการ โดยวิธีร้องขอ (กรณีพิเศษ) ด้วยระบบออนไลน์ และโอกาสในการเจริญก้าวหน้าในการรับราชการทหาร. สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <http://www.voice-tv.online/95182>
- Thai PBS. (2567). เปิดอก รมว.กลาโหม ปฏิรูปกองทัพฉบับ “สุทิน คลังแสง (सारคาม)”. สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://www.>

thaipbs.or.th/news/content/338022

ยสินทร กลิ่นจำปา. (2566). **เลือกตั้ง66: ส่องนโยบายยกเลิกเกณฑ์ทหาร-ปฏิรูปกองทัพ พรรคไหนกล้าทำชน.** สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://waymagazine.org/military-conscription-policy/>

เฉลิมพล ปรีชา. **Power Point ประทศการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์”** 26 เมษายน พ.ศ. 2567. ห้องประชุมศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

นาวินิติ จารุประทัย. (2567). **การเกณฑ์ทหารกับใบรับรองแพทย์ในประเทศไทย.** สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://sac.or.th/portal/th/article/detail/642>

สรวิศ มา. (2566). **สูญเสียไปเท่าไรแล้วกับคำว่า ‘เกณฑ์ทหาร’.** สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://101pub.org/cost-of-conscription/Thairath>.

Thairath. (2566). **ยกเลิกเกณฑ์ทหาร ไปไม่สุด จบที่ตรงไหน โจทย์หินท้าทาย “สุทิน คลังแสง”.** สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2567. จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2722862>

พฤต โพธิ์ศรีทอง. **Power Point ประทศการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์”** 26 เมษายน พ.ศ. 2567. ห้องประชุมศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

TV5HD ONLINE. (2567). **รายการ วี อาร์ โซลเยอร์ (We are Soldiers) 29 มี.ค. 67.** สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2567. จาก <https://www.thaitv5hd.com/web/home.php>

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34. (2567). **กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน รับสมัครทหารกองหนุนที่เคยรับราชการในกองประจำการ จำนวน 500 อัตรา.** สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2567. จาก <https://>

www.thaipbs.or.th/news/content/338660

Thai PBS. (2567). ยอดเกณฑ์ทหารปี 67 จำนวน 8.5 หมื่น เหลือจับใบแดงใบดำ 4 หมื่น. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2567. จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/338660>

พงศฤทธิ์ ภาวังคะนันท์. Power Point ประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567 หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” 26 เมษายน พ.ศ. 2567. ห้องประชุมศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

ทาคพนคค ก

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร

พ.ศ. 2497

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497

เป็นปีที่ 9 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารเสียใหม่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า `พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497`

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2479

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

(1) วิชิต์นบอายุ ถ้าเกิดพุทธศักราชใดให้ถือว่ามียุครบหนึ่งปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นพุทธศักราชที่เกิวนั้น ส่วนการนับอายุต่อไปให้นับแต่เฉพาะปีที่สิ้นพุทธศักราชแล้ว ถ้าไม่ปรากฏปีเกิดให้หน้าอายุเอาท้องที่เป็นผู้กำหนด ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง⁽¹⁾

(2) `ทหารกองเกิน' หมายความว่า ผู้ซึ่งมียาอยู่ตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 16 หรือผู้ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 18 แล้ว`

(3) `ทหารกองประจำการ' หมายความว่า ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการ และได้เข้ารับราชการในกองประจำการจนกว่าจะปลด

(4) `ทหารกองหนุนประเภทที่ 1' หมายความว่า ทหารที่ปลดจากกองประจำการ โดยรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนด หรือทหารกองเกินซึ่งสำเร็จการศึกษาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาทหาร และได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นกองหนุนตามพระราชบัญญัตินี้

(5) `ทหารกองหนุนประเภทที่ 2' หมายความว่า ทหารที่ปลดจากกองเกินตามมาตรา 39 หรือปลดจากกองประจำการตามมาตรา 40

(6) `พื้นราชการทหารประเภทที่ 1' หมายความว่า ทหารซึ่งถูกปลดโดยที่ได้รับราชการในชั้นต่าง ๆ จนครบกำหนด หรือโดยที่พิการทุพพลภาพหรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ในระหว่างรับราชการตามพระราชบัญญัตินี้

(7) ‘พื้นราชการทหารประเภทที่ 2’ หมายความว่า ทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ที่มีอายุสี่สิบหกปีบริบูรณ์แล้วหรือทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ซึ่งพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคอันไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ในระหว่างรับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ หรือนายทหารสัญญาบัตรที่ถูกปลดโดยถูกออกหรือออกจากยศ

(8) ‘ทหารประจำการ’ หมายความว่าทหารซึ่งรับราชการตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดซึ่งไม่ใช่ทหารกองประจำการ⁽²⁾

‘(9) ‘อำเภอ’ หมายความว่ารวมถึงกิ่งอำเภอด้วย

(10) ‘ที่ว่าการอำเภอ’ หมายความว่ารวมถึงที่ว่าการกิ่งอำเภอด้วย

(11) ‘นายอำเภอ’ หมายความว่าปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอด้วย⁽¹⁾

มาตรา 5 บุคคลซึ่งต้องลงบัญชีทหารกองเกิน ให้ลงบัญชีที่อำเภอดังต่อไปนี้

(1) บุคคลซึ่งบิดายังมีชีวิตอยู่ หรือถ้าบิดาถึงแก่กรรมแล้วมารดายังมีชีวิตอยู่ หรือถ้าทั้งบิดาและมารดาถึงแก่กรรมแล้วมีผู้ปกครอง ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่บิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนา แล้วแต่กรณี

(2) บุคคลซึ่งเกิดนอกสมรสและบิดามีได้จดทะเบียนรับรองบุตร หรือถ้ามารดาถึงแก่กรรมแล้วมีผู้ปกครองให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่มารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนา แล้วแต่กรณี

(3) บุคคลนอกจากที่กล่าวใน (1) และ (2) หรือบุคคลที่ไม่อาจลงบัญชีทหารกองเกินตาม (1) หรือ (2) ได้ไม่ว่าด้วยกรณีใดก็ตาม ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่บุคคลนั้นมีภูมิลำเนา ถ้าบุคคลนั้นไม่ปรากฏภูมิลำเนา ก็ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่พบตัวบุคคลนั้น

เมื่อได้ลงบัญชีทหารกองเกินแล้วให้ถือว่าผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่อำเภอที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกิน ภูมิลำเนาทหาร ให้มีได้เพียงแห่งเดียว

มาตรา 6 การเรียกและการตรวจเลือกคนเข้าเป็นตำรวจกองประจำการ ตลอดถึงการยกเว้นและการปลดตำรวจซึ่งอยู่ในกองประจำการ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับการเรียกและการตรวจเลือกคนเข้าเป็นทหารกองประจำการ การยกเว้นและการปลดทหาร

การเรียกคนเข้ากองประจำการเป็นตำรวจ ให้กระทรวงมหาดไทยทำได้โดยคลงกับกระทรวงกลาโหม

หมวด 1

บททั่วไป

มาตรา 7 ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน

มาตรา 8 การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ให้กระทำด้วยวิธีเรียกมาตรวจเลือก หรือจะรับเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้

ถ้ามีความจำเป็น การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการจะไม่กระทำในบางท้องที่ก็ได้⁽²⁾

มาตรา 9 ทหารกองเกินซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างที่ จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการและเมื่อต้องเข้ากองประจำการจะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการมี กำหนดสองปี ส่วนผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษหรือมีกรณีพิเศษ จะให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปีตามที่ กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ แต่สำหรับผู้ที่ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษนั้น จะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อ ได้แสดงหลักฐานต่อ คณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ

วันเริ่มเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ให้นับแต่วันขึ้นทะเบียนกองประจำการ ในกรณีที่ทหารกองเกินเข้ารับ ราชการทหารกองประจำการแล้ว แต่ยังไม่ขึ้นทะเบียนกองประจำการให้ไม่ได้ในวันที่ทหารกองเกินเข้ารับราชการทหาร กองประจำการนั้น จะขึ้นทะเบียนกองประจำการภายหลังจากวันเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้ และให้ถือว่า ผู้นั้นได้ขึ้นทะเบียนการประจำการตั้งแต่วันที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการ เมื่ออยู่ในกองประจำการจนครบ กำหนดแล้วให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ดังนี้

กองหนุนชั้นที่ 1 เจ็ดปี

กองหนุนชั้นที่ 2 สิบปี

กองหนุนชั้นที่ 3 หกปี

ตามลำดับชั้น ไปจนปลดพ้นราชการทหารประเภทที่ 1

บุคคลซึ่งสำเร็จการศึกษาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษา ทหารและมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปี หรือให้ขึ้น ทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 โดยมีต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่จะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อ ได้แสดงหลักฐานต่อ คณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ หรือต่อหน่วยที่ ขึ้นทะเบียนกองประจำการ แล้วแต่กรณี ส่วนที่จะให้อยู่ในกองหนุนชั้นใดและเป็นเวลาเท่าใดนั้น ให้ปฏิบัติ เช่นเดียวกับการปลดทหารกองเกินที่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามวรรคสอง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและ สัสดีจังหวัดออกหนังสือสำคัญให้แก่ทหารที่ถูกปลดเป็นทหารกองหนุนไว้เป็นหลักฐาน หากหนังสือสำคัญชำรุดหรือ เสียหายให้ผู้ถือแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่เพื่อขอรับหนังสือสำคัญใหม่ โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท แต่ถ้าการ ชำรุดหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัยก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา 10 นักเรียนทหาร เมื่อมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ ถ้าต้องออกจากนักเรียนใน ขณะที่อยู่ในกองประจำการยังไม่ครบกำหนด ให้ส่งตัวไปรับราชการในกรมกองทหารจนกว่าจะครบกำหนด

มาตรา 11 การรับราชการทหารประจำการ การแบ่งประเภทและการปลดทหารประจำการ ให้เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของกระทรวงกลาโหม

ทหารประจำการนั้น ถ้ายังมีได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ ก็ต้องขึ้นทะเบียนกองประจำการ และรับราชการในกอง

ประจําการจนครบกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กระทรวงกลาโหมจะสั่งปลดเป็นทหารประเภทอื่น⁽¹⁾

มาตรา 12 บุคคลซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 16 หรือทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดประสงค์จะไปอยู่ต่างท้องที่ในอำเภอเดียวกันหรือต่างอำเภอเป็นการชั่วคราวเกินสามสิบวัน ให้แจ้งก่อนายอำเภอท้องที่ที่ตนเข้ามาอยู่ และให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งทำการสอบสวนและออกใบรับให้ แล้วแจ้งให้นายอำเภอท้องที่ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารทราบ

ถ้าบุคคลตามวรรคหนึ่งประสงค์จะย้ายภูมิลำเนาทหาร ให้แจ้งก่อนายอำเภอท้องที่ที่ตนเข้ามาอยู่นั้นให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งทำการสอบสวนเมื่อพิจารณาเห็นว่าผู้ขอย้ายได้มาตั้งทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นประจำหรือมีที่อยู่เป็นหลักฐานและไม่ประสงค์จะหลีกเลี่ยงการรับราชการทหาร ก็ให้แจ้งไปยังนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารเดิมทราบ เมื่อได้รับตอบยืนยันเป็นการถูกต้องจึงให้รับแจ้งการย้ายภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้นและออกใบรับให้ แล้วให้นายอำเภอที่เกี่ยวข้องแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดของตนทราบ

การแจ้งย้ายตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ย้ายเข้ามาอยู่ในท้องที่⁽²⁾

มาตรา 12 ทวิ บุคคลซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 16 หรือทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัวหรือสกุลให้ผู้นั้นนำหลักฐานไปแจ้งก่อนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอนุญาตให้นายอำเภอออกใบรับให้และแก้ไขสำคัญและบัญชีให้ถูกต้อง ในกรณีหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญที่จังหวัดเป็นผู้ออก ให้ส่งผู้ว่าราชการจังหวัดและสํสจจังหวัดจัดการแก้

หมวด 2

การยกเว้น

มาตรา 13 บุคคลดังต่อไปนี้ ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ คือ

- (1) พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ หรือที่เป็นเปรียญ และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิคาเยจีนหรือฉวนที่มีสมณศักดิ์
- (1)
- (2) คนพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้⁽²⁾
- (3) บุคคลซึ่งไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นทหารได้เฉพาะบางท้องที่ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง⁽³⁾

มาตรา 14 บุคคลดังต่อไปนี้ เมื่อลงบัญชีทหารกองเกินแล้วไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ในยามปกติ คือ

- (1) พระภิกษุ สามเณร และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิคาเยจีนหรือฉวนซึ่งเป็นนักธรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

(2) นักวิทยาศาสตร์อื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำ ในกิจของศาสนาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้

(3) บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

(4) นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม

(5) ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่างๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้

(6) นักศึกษาของศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ

(7) นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคม

(8) บุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ

(9) บุคคลซึ่งได้รับ โทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน

การไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติและการออกใบสำคัญตาม (2) และ (5) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง⁽⁴⁾

มาตรา 15 บุคคลซึ่งพ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 13 (1) มาตรา 14 (1) (2) (3) (5) (6) หรือ (7) มาตรา 27 (2) หรือมาตรา 29 (3) ให้แจ้งด้วยตนเองก่อนนายอำเภอท้องที่ที่ตนอยู่หรือทำการประจำ ภายในสามสิบ วันนับแต่วันพ้นจากฐานะเช่นนั้น และให้นายอำเภอออกใบรับให้ ถ้าผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่อำเภออื่น ให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งแจ้งต่อไปยังนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของผู้นั้น⁽⁵⁾

หมวด 3

การลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ

มาตรา 16 บรรดาชายซึ่งมีสัญชาติไทย เมื่อมีอายุย่างเข้าสิบแปดปี ในพุทธศักราชใด ให้ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินภายในพุทธศักราชนั้น

ผู้ใดไม่สามารถไปลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้ไปแจ้งแทนให้นายอำเภอสอบสวน เมื่อเห็นว่าถูกต้อง ให้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ ถ้าไม่มีผู้มาแจ้งแทน ให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงขาดเงิน ไม่มาลงบัญชีทหารกองเกิน

เมื่อได้รับการขอลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา นี้ ให้นายอำเภอออกใบสำคัญหรือใบรับให้ผู้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้เป็นหลักฐาน หากใบสำคัญชำรุดหรือสูญหาย ให้ผู้ถือแจ้งก่อนนายอำเภอท้องที่เพื่อขอรับใบสำคัญใหม่โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท แต่การชำระหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัยก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ผู้ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา นี้แล้ว ให้ถือว่าเป็นทหารกองเกินตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ของพุทธศักราช

ถัดไป

การลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 ในเดือนกันยายนทุกปี ให้นายอำเภอจัดการประกาศให้ผู้ที่มีอายุถึงเขตที่จะต้องลงบัญชีทหารกองเกินไปลงบัญชีทหารกองเกินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 16

ประกาศเช่นว่านี้ ให้นายอำเภอปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและ ณ ที่เปิดเผยตามชุมชนชนในท้องที่นั้น กับให้นายอำเภอส่งประกาศให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ของตนทราบด้วย⁽¹⁾

มาตรา 18 บุคคลซึ่งยังมีได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอพร้อมกับคนชั้นปีเดียวกันเพราะเหตุใด ๆ ก็คือ ถ้าอายุยังไม่ถึงสี่สิบหกปีบริบูรณ์ ให้ปฏิบัติทำนองเดียวกับมาตรา 16 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สามารจะทำปฏิบัติได้ แต่จะให้ผู้อื่นแจ้งแทนไม่ได้ ถ้านายอำเภอจะเรียกตัวลงบัญชีทหารกองเกิน ก็ยอมทำได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว

เมื่อได้รับการลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรานี้ ให้นายอำเภอออกไปสำคัญหรือไปรับให้ไว้เป็นหลักฐาน หากไปสำคัญชำรุดหรือสูญหายให้ผู้ถือแจ้งก่อนายอำเภอท้องที่เพื่อขอรับใบสำคัญใหม่โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท แต่ถ้าการชำรุดหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย ก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ผู้ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรานี้แล้วให้ถือว่าเป็นทหารกองเกินตั้งแต่วันลงบัญชีทหารกองเกิน แต่ถ้ามีอายุครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ตามมาตรา 39 เมื่อได้ลงบัญชีทหารกองเกินแล้วให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ทันที

การลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 19 เมื่อจำเป็น นายอำเภอมีอำนาจประกาศเรียกบุคคลที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ที่อำเภอตามมาตรา 16 หรือมาตรา 18 แล้วไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ได้ ภายในกำหนดกาลิบวันนับตั้งแต่วันประกาศ

ประกาศเช่นว่านี้ ให้นายอำเภอปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและ ณ ที่เปิดเผยตามชุมชนชนในท้องที่นั้น กับให้นายอำเภอส่งประกาศให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ของตนทราบด้วย

ผู้ใดไม่สามารถจะไปลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและพอจะเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน ถ้าไม่มีผู้แทนให้ถือว่าผู้นั้นหลักเสียชัดเจน

เมื่อได้รับการขอลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรานี้ ให้นายอำเภอออกไปสำคัญหรือไปรับให้ผู้อยู่ลงบัญชีทหารกองเกินไว้เป็นหลักฐาน ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หากไปสำคัญชำรุดหรือสูญหายให้ผู้ถือแจ้งก่อนายอำเภอท้องที่เพื่อขอรับใบสำคัญใหม่โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท แต่ถ้าการชำรุดหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย ก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา 20 บุคคลตามมาตรา 13 (1) และ (3) ให้ยกเว้นไม่ต้องลงบัญชีทหารกองเกิน⁽¹⁾

มาตรา 21 บุคคลดังต่อไปนี้ไม่ต้องไปแสดงตนก่อนายอำเภอตามมาตรา 16 มาตรา 18 หรือมาตรา 19 คือ
(1) สามเณรเปรียญ

(2) ผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขังของเจ้าพนักงาน
แต่ให้ส่งบัญชีทหารกองเกินไว้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง'

หมวด 4 การเรียกคนเข้ากองประจำการ

มาตรา 22 บุคคลที่อยู่ในกำหนดออกหมายเรียกมาตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการนั้น คือ ผู้ที่เป็นทหารกองเกิน

มาตรา 23 การที่จะเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการเมื่อใด อายุใดบ้าง และกี่ครั้งนั้น ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง⁽²⁾

มาตรา 24 การเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้น ให้นายอำเภอออกหมายเรียกทหารกองเกินซึ่งส่งบัญชีทหารกองเกินไว้ตามมาตรา 16 มาตรา 18 และมาตรา 19 มาตรวจเลือก ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง⁽³⁾

มาตรา 25 ทหารกองเกินเมื่อมีอายุย่างเข้ายี่สิบเอ็ดปีในพุทธศักราชใดต้องไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกที่อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารของตน ภายในพุทธศักราชนั้น

ทหารกองเกินที่พ้นจากฐานะการยกเว้นตามมาตรา 14 (3) หรือการผ่อนผันตามมาตรา 27 (2) และมาตรา 29 (3) ในพุทธศักราชใด ต้องไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกหรือเพื่อจำหน่ายบัญชีเรียกทหารกองเกิน ตามแต่กรณีที่อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารของตน ภายในพุทธศักราชนั้น

ผู้ใดไม่สามารถจะไปรับหมายเรียกด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะ และพอจะเชื่อถือได้ไปรับหมายเรียกแทน ถ้าไม่มีผู้แทนให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงชัดเจน'

มาตรา 26 ในเดือนตุลาคมทุกปี ให้นายอำเภอจัดการประกาศให้ทหารกองเกินที่มีอายุย่างเข้ายี่สิบเอ็ดปีในพุทธศักราชนั้น ไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกที่อำเภอตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 25

ประกาศเช่นว่านี้ให้นายอำเภอปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและ ณ ที่เปิดเผยตามชุมชนในท้องที่นั้น กับให้นายอำเภอส่งประกาศให้กำนัน

ผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎร ในท้องที่ของตนทราบด้วย⁽⁴⁾

มาตรา 27 ทหารกองเกินซึ่งถูกเรียกต้องมาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกตามกำหนดหมายนั้น โดยนำใบสำคัญทหารกองเกิน บัตรประจำตัวประชาชนและประกาศนียบัตรหรือหลักฐานการศึกษามาแสดงด้วย ถ้าไม่มาหรือมาแต่ไม่ได้รับการตรวจเลือก หรือไม่มาว่าอยู่นอกว่าการตรวจเลือกแล้วเสร็จ ให้ถือว่ากองเกินนั้นหลีกเลี่ยงชัดเจน'

ขึ้นไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกเว้นแต่

- (1) ข้าราชการซึ่งได้รับคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยปัจจุบันทันด่วนให้ไปราชการอันสำคัญยิ่ง หรือไปราชการต่างประเทศโดยคำสั่งของเจ้ากระทรวง
- (2) นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (3) ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ราชการหรือโรงงานอื่นใด ในระหว่างที่มีการรับหรือการสงคราม อันเป็นอุปสรรคในการรบหรือการสงครามและอยู่ในความควบคุมของกระทรวงกลาโหม
- (4) บุคคลซึ่งกำลังปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยทหารในราชการสนาม
- (5) เกิดสาเหตุสุดวิสัย
- (6) ไปเข้าตรวจเลือกที่อื่น
- (7) ป่วยไม่สามารถจะมาได้ โดยให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแจ้งต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก

กรณีตาม (1) (2) (3) หรือ (4) ต้องได้รับการผ่อนผันเฉพาะคราวจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย'

หมวด 5⁽¹⁾

การตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ

มาตรา 28 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดผู้ดำรงตำแหน่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้บัญชาการกองพล เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกและคณะกรรมการชั้นสูง⁽²⁾

มาตรา 28 ทวิ ให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดตามมาตรา 28 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือก ขึ้นในท้องที่แต่ละจังหวัด เพื่อทำการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารประจำการ โดยให้ประกอบด้วยนายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศไม่ต่ำกว่าพันโทหนึ่งคน เป็นประธานกรรมการ นายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศหรือเทียบเท่าไม่สูงกว่าประธานกรรมการไม่เกินสองคน สัสดีจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคน ซึ่งมีได้ประจำอยู่ในท้องที่จังหวัดที่ตรวจเลือกนั้น และนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ แผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรม หนึ่งคนหรือหลายคน เป็นกรรมการ ถ้าไม่มีอาจแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะดังกล่าวเป็นกรรมการได้ ก็ให้แต่งตั้งผู้อื่นเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ แผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรม แทน

หน้าที่ของกรรมการตรวจเลือก และวิธีการตรวจเลือกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง'

มาตรา 28 ตร ให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดตามมาตรา 28 แต่งตั้งคณะกรรมการชั้นสูงขึ้นในท้องที่แต่ละจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคน เป็นประธานคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่สัสดีซึ่ง

ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์คนหนึ่งคนและข้าราชการอื่นซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าแผนกหรือเทียบเท่าอีกหนึ่งคน เป็นกรรมการ

กรรมการชั้นสูงต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียวกับกรรมการตรวจเลือก

คณะกรรมการชั้นสูงมีอำนาจพิจารณาตัดสินกรณีที่มีสำรอกตามมาตรา 31 หรือกรณีที่มีข้อขัดแย้งระหว่างกรรมการตรวจเลือกซึ่งทำซึ่งทำคำชี้แจงเสนอขึ้นมา

คำตัดสินของคณะกรรมการชั้นสูงให้เป็นที่สุด

มาตรา 28 จัตวา ให้นายอำเภอท้องที่ที่มีการตรวจเลือกมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) จัดสถานที่ทำการตรวจเลือก
- (2) จัดเจ้าหน้าที่และเอกสารเกี่ยวกับกรตรวจเลือกเพื่อให้คณะกรรมการตรวจเลือกตรวจสอบได้ในวันตรวจเลือก
- (3) จัดคนซึ่งมาตรวจเลือกให้รวมอยู่เป็นตำบลเพื่อฟังเรียกชื่อ
- (4) สอบสวนบุคคลซึ่งร้องขอในเหตุผลต่าง ๆ แล้วมอบเรื่องให้คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณา
- (5) ตรวจทานและบันทึกบัญชีเรียกของอำเภอตามผลการตรวจเลือก
- (6) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 29 เมื่อได้คัดคนที่ยกเว้นด้วยเหตุต่าง ๆ ออกแล้วถ้ามีจำนวนทหารกองเกินที่เข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการได้มากกว่าจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการ ให้ผ่อนผันแก่ประเภทบุคคล ดังต่อไปนี้

(1) บุคคลที่จำเป็นคือหาเลี้ยงบิดาหรือมารดาซึ่งไร้ความสามารถหรือพิการทุพพลภาพ หรือชราจนหาเลี้ยงชีพไม่ได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู แต่ถ้ามีบุตรหลายคนจะต้องเข้ากองประจำการพร้อมกัน คงผ่อนผันให้คนเดียวตามแต่บิดาหรือมารดาจะเลือก ถ้าบิดาหรือมารดาไม่สามารถจะเลือกได้ก็ให้คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณาผ่อนผันให้หนึ่งคน

(2) บุคคลที่จำเป็นคือหาเลี้ยงพี่หรือน้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาซึ่งบิดามารดาตาย ทั้งนี้เมื่อบุตรหรือพี่หรือน้องนั้นหาเลี้ยงชีพไม่ได้ และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู

(3) บุคคลที่อยู่ระหว่างการศึกษาคณะที่กำหนดในกฎกระทรวง ผู้อ้างสิทธิตาม (1) หรือ (2) แห่งมาตรานี้ ต้องร้องขอผ่อนผันก่อนนายอำเภอท้องที่ก่อนวันตรวจเลือกเข้ากองประจำการ ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เว้นแต่ในกรณีพิเศษซึ่งไม่ใช่ความผิดของผู้ร้อง และผู้ร้องต้องร้องต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือกตามมาตรา 30 อีกครั้งหนึ่ง นายอำเภอต้องสอบสวนหลักฐานไว้เสียก่อนวันตรวจเลือกเพื่อคณะกรรมการตรวจเลือกจะได้ตัดสินได้ทันที การขอผ่อนผันตาม (3) ให้ปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ถ้าไม่สามารถจะผ่อนผันพร้อมกันทั้งสามประเภทได้ เพราะจะทำให้คนไม่พอจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการ ให้ผ่อนผันคนประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 รวมกันก่อน ถ้าคนยังเหลือจึงผ่อนผันคนประเภทที่ 3 ถ้าจำนวนคนในประเภทใดจะผ่อนผันไม่ได้ทั้งหมดต้องให้คนประเภทนั้นจับสลาก

มาตรา 30 ถ้าผู้ที่ถูกเรียกมาตรวจเลือกเห็นว่า ตนควรจะได้รับการยกเว้นหรือผ่อนผัน ต้องนำหลักฐานมาแสดงต่อคณะกรรมการตรวจเลือกก่อนจับสลาก หรือก่อนกำหนดให้เข้ากองประจำการ ในกรณีที่ไม่มีกรจับสลาก มิฉะนั้นให้

ถือว่าหมคสิทธิที่จะได้รับการยกเว้นหรือผ่อนผัน

มาตรา 31 ในการตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการนั้น ถ้าผู้ที่ต้องเข้ากองประจำการเห็นว่า คณะกรรมการตรวจเลือกคัดคนไม่ถูกต้องหรือไม่ยุติธรรม ก็ให้อื่นคำร้องต่อคณะกรรมการชั้นสูงได้ แต่ให้ส่งผู้นั้นเข้ากองประจำการก่อนจนกว่าจะได้รับคำตัดสินของคณะกรรมการชั้นสูง⁽¹⁾

มาตรา 32 ถ้าปรากฏว่าทหารกองเกินซึ่งมีอายุเกินยี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ในปีที่จะเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ไปทำมาหาเลี้ยงชีพในท้องที่อำเภออื่น และนายอำเภอท้องที่เป็นปฏิปักษ์อำนาจทหารได้ส่งหมายเรียกไปยังนายอำเภอท้องที่ที่ผู้นั้นไปอยู่มอบแทนให้ เมื่อได้รับหมายเรียกแล้ว แต่ไม่สามารถจะไปตามหมายนั้นได้ เพราะไม่มีพาหนะหรือจะไปไม่ทัน ผู้นั้นต้องรีบชี้แจงต่อนายอำเภอท้องที่ที่ไปอยู่ เมื่อนายอำเภอท้องที่นั้นสอบสวนได้ความจริงก็ให้เข้ารับการตรวจเลือกพร้อมกับคนในอำเภอท้องที่ที่ไปอยู่ แต่ถ้าไม่สามารถส่งเข้ารับการตรวจเลือกในอำเภอท้องที่นั้นได้ก็ให้นายอำเภอบริจัดส่งผู้นั้นไปรับการตรวจเลือกยังอำเภอท้องที่ที่ใกล้เคียงตามที่เห็นสมควร

ให้นายอำเภอท้องที่ที่รับเข้าตรวจเลือกแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ที่ออกหมายเรียก

มาตรา 33 ทหารกองเกินที่หลีกเลี่ยงจัดขึ้นตามมาตรา 27 ถ้าไม่จัดต่อกรเป็นทหารกองประจำการ ก็ให้ส่งผู้นั้นเข้ารับราชการทหารกองประจำการในปีนั้นหรือปีถัดไปโดยไม่ให้จับสลาบ'

มาตรา 34 ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการผู้ใด จักต้องเริ่มเข้ารับราชการทหารกองประจำการเมื่อใด ให้นายอำเภอท้องที่ที่รับเข้าตรวจเลือกเป็นผู้กำหนด และให้นายอำเภอออกหมายนัดเพื่อให้ทหารกองเกินผู้นั้นมา ณ ที่อำเภอท้องที่ตามที่ได้กำหนดไว้แล้ว เพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ถ้าทหารกองเกินผู้นั้นไม่มาตามนัดให้ถือว่าหลีกเลี่ยงจัดขึ้น

มาตรา 35 ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ เมื่อเริ่มเข้ารับราชการทหารกองประจำการเมื่อใด ให้รับขึ้นทะเบียนกองประจำการ โดยไม่ชักช้า

ทหารกองประจำการต้องรับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหารตามที่เข้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะกำหนดให้⁽²⁾

มาตรา 36 ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนมีหน้าที่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อมและในการระดมพล

กระทรวงกลาโหมมีอำนาจกำหนดให้ทำการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อมพร้อมตามที่เห็นสมควร ส่วนการระดมพลให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

การเรียกเข้ารับราชการทหารตามวรรคหนึ่ง ให้กระทรวงกลาโหมเป็นผู้จัดเตรียมและอำนวยความสะดวกให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการเรียกและส่งทหารเข้ารับราชการตามความประสงค์ของกระทรวงกลาโหม การผ่อนผันไม่ต้องเรียกหรือไม่ต้องเข้ารับราชการทหารตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง'

มาตรา 37 ทหารกองกินและทหารกองหนุนที่ถูกเรียกเข้ารับราชการตามมาตรา 36 และทหารประจำการ ต้องอยู่ในวินัยทหารเหมือนทหารกองประจำการ

หมวด 6

การปลด

มาตรา 38 การปลดทหารกองประจำการเป็นทหารกองหนุนชั้นที่ 1 นั้น ถ้ากระทรวงกลาโหมเห็นว่ามิเหตุจำเป็นจะเลื่อนกำหนดเวลาปลดไป ก็ให้ส่งเลื่อนไปได้ตามความจำเป็น⁽¹⁾ * [2]

มาตรา 39 ทหารกองกินเมื่อมีอายุครบกำหนดปลดแล้ว ให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ตามลำดับ คือ อายุสามสิบปีบริบูรณ์ เป็น ทหารกองหนุนชั้นที่ 2 อายุสี่สิบปีบริบูรณ์ เป็น ทหารกองหนุนชั้นที่ 3 อายุสี่สิบหกปีบริบูรณ์ เป็น พันราชการทหารประเภทที่ 2

มาตรา 40 ทหารกองประจำการ ถ้าต้องจ่าชังหรือจ่าคุกครั้งเดียวหรือหลายครั้ง เมื่อมีกำหนดวันที่จะต้องทัณฑ์หรือต้องโทษรวม ได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก็ตี หรือทหารกองประจำการผู้ใดซึ่งกระทรวงกลาโหมเห็นว่าจะทำให้เสื่อมเสียแก่ราชการทหารด้วยประการใด ๆ ก็ตี จะปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ก็ได้

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยสัสดีจังหวัดออกใบสำคัญให้แก่ทหารที่ถูกปลดนี้ไว้เป็นหลักฐาน

ใบสำคัญนี้ หากชำรุดหรือสูญหาย ให้ผู้ถือแจ้งก่อนยื่นเอาท้องที่เพื่อรับใหม่โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท แต่ถ้าการชำรุดหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย ก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา 41 ทหารกองประจำการ ทหารกองกิน หรือทหารกองหนุนซึ่งยังไม่ครบกำหนดปลดพันราชการทหาร ถ้าพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ก็ให้ปลดพันราชการทหารประเภทที่ 1 หรือที่ 2 แล้วแต่กรณี

ถ้าเป็นนายทหารสัญญาบัตรถูกถอดหรือออกจายศ ก็ให้ปลดเป็นพันราชการทหารประเภทที่ 2

ทั้งนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยสัสดีจังหวัดออกหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญให้แก่ทหารตามประเภทที่ถูกปลดไว้เป็นหลักฐาน

หมวด 7⁽²⁾

บทกำหนดโทษ

มาตรา 42 หนังสือซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ให้ไว้แก่บุคคลใด ถ้าชำรุดหรือสูญหายแล้ว บุคคลนั้นไม่แจ้งด้วยตนเองต่อ

นายอำเภอท้องที่ เพื่อรับใหม่ตามความในมาตรา 9 มาตรา 16 มาตรา 18 มาตรา 19 หรือมาตรา 40ภายในกำหนดสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่สามรถแจ้งได้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบสองบาท⁽³⁾

มาตรา 43 ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 12 มาตรา 12 ทวิ หรือมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บุคคลใดได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 16 แล้ว แต่ยังไม่เป็นทหารกองเกิน ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 12 หรือมาตรา 12 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 44 บุคคลใดไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 16หรือมาตรา 18 หรือไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ตามมาตรา 19 หรือ ไม่ยอมลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 21 หรือไม่มารับหมายเรียกที่อำเภอตามมาตรา 25 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าก่อนที่เจ้าหน้าที่ยกเรื่องขึ้นพิจารณาความผิด บุคคลนั้นได้มาขอลงบัญชีทหารกองเกิน หรือขอลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ หรือมาขอรับหมายเรียกที่อำเภอด้วยตนเอง หรือให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแทนตนแล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 45 บุคคลใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามหมายเรียกของนายอำเภอ หรือมาแต่ไม่เข้ารับการตรวจเลือก หรือไม่อยู่นกว่าการตรวจเลือกแล้วเสร็จ หรือหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนด้วยประการใด ๆ เพื่อจะไม่ให้เข้ารับราชการทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบุคคลใดเข้ารับราชการทหารกองประจำการแทนผู้อื่น หรือเรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยสัญญาว่าจะช่วยเหลือผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี⁽¹⁾

มาตรา 46 ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหาร ในการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อม หรือในการระดมพลตามมาตรา 36 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสี่ปี

มาตรา 47 ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหาร ในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบตามมาตรา 36 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 48 บุคคลใดทำร้ายร่างกายตนเอง หรือให้ผู้อื่นทำเพื่อจะให้พ้นจากการรับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไปจนถึงแปดปี

ผู้สมรู้เป็นใจในการทำร้ายร่างกายเพื่อความมุ่งหมายดังกล่าวนี้มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงสี่ปี

มาตรา 49 บุคคลใดใช้อุบายหลอกลวงให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อโดยเจตนาหลีกเลี่ยงให้พ้นจากการเข้ารับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้จนเป็นผลสำเร็จ หรืออุบายเสี้ยมสอนจนเกิดความผิดตามตรา นี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี

หมวด 8

บทเฉพาะกาล

มาตรา 50 ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้

- ก. การลงบัญชีทหารกองเกินที่อ้อมก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นอันใช้ได้
- ข. หมายถึงคนเข้ารับราชการ ในกองประจำการ ซึ่งได้ออกไว้ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ เป็นอันใช้ได้ เว้นแต่บุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ต้องปฏิบัติตามหมายเรียกนั้น
- ค. ผู้ที่ยังอยู่ในกองประจำการตามพระราชบัญญัติเดิมต้องรับราชการทหารต่อไปจนกว่าจะครบกำหนดปลด
- ง. ผู้ที่อยู่ในกองหนุนชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 หรือชั้นที่ 3 ตามพระราชบัญญัติเดิม ต้องอยู่ในกองหนุนชั้นนั้น ๆ ต่อไปจนกว่าจะครบกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้
- จ. ผู้ที่ถูกปลดพ้นราชการทหารตามพระราชบัญญัติเดิม ให้เป็นอันพ้นตลอดไป
- ฉ. ผู้ที่เป็นทหารกองเกินอยู่ตามพระราชบัญญัติเดิม ให้เป็นทหารกองเกินตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 9

การรักษาพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 51 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงร่วมกันเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การจัดกองทัพประจำการตามแผนการทหารปัจจุบัน ทำให้วิธีการเรียกบุคคลเข้ารับราชการทหารในกองประจำการต้องเปลี่ยนแปลงตามไปเป็นอันมาก จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารเสียใหม่ เพื่อให้เป็นการเหมาะสมบทเฉพาะกาล

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2498

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากสถานการณ์ในขณะนี้มีความจำเป็นที่จะต้องให้ชายที่มีสัญชาติไทยได้เข้ารับราชการทหารเพื่อป้องกันประเทศชาติ โดยเปลี่ยนแปลงประเภทบุคคลที่ควรยกเว้นให้

น้อยลง จึงจำเป็นต้องแก้ไขพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 เพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นดังกล่าวแล้ว

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2507

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกระทรวงกลาโหมได้รวมโรงเรียนเตรียมทหารทั้ง 3 กองทัพเข้าเป็นโรงเรียนเดียวกัน เรียกว่าโรงเรียนเตรียมทหาร และได้มีกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินให้ยุบเลิกภาค เป็นเหตุให้ผู้มีอำนาจตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเลือกเปลี่ยนแปลงไป กับเห็นควรยกเว้นการเรียกเข้ากองประจำการ ในยามปกติแก่นักศึกษาของศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ และนักศึกษามหาวิทยาลัยการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคมด้วย จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารให้สอดคล้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 226

โดยที่คณะปฏิวัติพิจารณาเห็นว่า สมควรให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการและสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารให้เหมาะสมยิ่งขึ้น หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 300

โดยที่คณะปฏิวัติพิจารณาเห็นว่า เพื่อที่จะป้องกันการทุจริตในการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ และสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารให้เหมาะสมรัดกุมยิ่งขึ้น หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2516

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องด้วยบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารบางมาตรายังไม่เหมาะสมสมควรแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

เชิงอรรถ

ภาคผนวก ข

สิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการ
แบบสมัคใจ (ออนไลน์)

สิทธิประโยชน์

1. บก.ทท. จะได้รับสิทธิ ดังนี้

1.1 ได้รับสิทธิในการสอบคัดเลือก เพื่อเข้ารับการศึกษาใน รร.ชท.สปท. และ รร.แผนกที่ผท.ทหาร บก.ทท. เมื่อครบกำหนดปลดประจำการ ซึ่งต้องผ่านเกณฑ์ การสอบคัดเลือกฯ ตามที่ บก.ทท. กำหนด โดยให้โควตาร้อยละ 40 ของจำนวนที่ นั่งในแต่ละปี (เริ่มปีงบประมาณ 2566) โดยแบ่งเป็นโควตา ของ บก.ทท. ร้อยละ 20 เหล่าทัพ ร้อยละ 20 และหากโควตาใดมีจำนวนผู้สมัครสอบคัดเลือกไม่ถึงเกณฑ์ ที่ กำหนด ให้นำโควตาดังกล่าวไปรวมกับอีกหนึ่งโควตา และหากทั้งสองโควตายังมี จำนวนผู้สมัครสอบคัดเลือกไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดให้นำโควตา ที่เหลือไปรวมกับโควตา ที่รับจากบุคคลพลเรือน

1.2 ได้รับคะแนนเพิ่มพิเศษอีกร้อยละ 10 ของคะแนนเต็มภาควิชาการใน การสอบคัดเลือกเข้ารับราชการใน บก.ทท.

1.3 ได้รับการศึกษาทั้งนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับทหาร กองประจำการที่สนใจ ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.4 ได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพด้านต่าง ๆ ในสาขาที่มีความสนใจ

1.5 ได้รับการประกันชีวิตในระหว่างรับราชการทหารกองประจำการ

2. ทบ. จะได้รับสิทธิ ดังนี้

2.1 มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการประจำปี

2.2 มีสิทธิลดวันรับราชการในกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี ตามที่กฎหมาย กำหนดสำหรับผู้ที่มีความคุณวุฒิพิเศษซึ่งสำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือเทียบเท่าขึ้นไปหรือผู้ซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 หรือชั้นปีที่ 2 ตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร แต่จะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้นำหลักฐานคุณวุฒิ

พิเศษมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ในวันรายงานตัวเข้ากองประจำการ

2.3 มีสิทธิได้รับเงินเดือน เบี้ยเลี้ยงประจำ เงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว ตามอัตราที่ กท.กำหนด

2.4 ได้รับค่าตอบแทนเพิ่มเติม สำหรับผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ชายแดน หรือพื้นที่เสี่ยงภัย

2.5 ได้รับเงินเพิ่มพิเศษรายเดือนตามที่ ทบ. กำหนด

2.6 มีสิทธิได้นับเวลาราชการเป็นทวีคูณ ตามที่ กท. กำหนด

2.7 ได้รับการประกันชีวิตในระหว่างรับราชการทหารกองประจำการ

2.8 มีสิทธิได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ในด้านการรักษาพยาบาลใน รพ.ทหารในสังกัด ทบ.ได้รับเครื่องแต่งกาย, อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการฝึกและการดำรงชีวิตประจำวัน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

2.9 ได้ลาพักในวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ ตามที่ ทบ. กำหนด

2.10 สำหรับผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาหรือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในระหว่างรับราชการทหารกองประจำการ จะได้รับการศึกษาต่อตามระบบการศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จนสำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอีกหนึ่งระดับ

2.11 ผู้ที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการจนครบกำหนดปลดแล้ว สามารถสมัครเข้ารับราชการกองประจำการต่อได้คราวละ 1 ปี จนมีอายุไม่เกิน 30 ปีบริบูรณ์ และจะได้รับคะแนนเพิ่มพิเศษอีกร้อยละ 5 ต่อการเข้ารับราชการต่อในแต่ละครั้ง โดยสามารถขอย้ายหน่วยไปอยู่ใกล้ภูมิลำเนาได้อีกด้วย แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ ทบ. กำหนด

2.12 เฉพาะผู้ที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ารับราชการทหารกองประจำการ ครบกำหนด 2 ปีเมื่อปลดออกจากกองประจำการแล้ว และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ทางราชการกำหนดจะได้รับสิทธิเพิ่มเติม ดังนี้

2.12.1 ได้รับโควตาในการสอบเข้า รร.นส.ทบ. จำนวนร้อยละ 30 ของจำนวนโควตาที่รับจากทหารกองประจำการในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งปัจจุบัน ทบ.

มีการจัดสรรโควตาในการสอบเข้า รร.นส.ทบ. โดยรับจากทหารกองประจำการ ร้อยละ 80 และรับจากบุคคลพลเรือน ร้อยละ 20 ได้รับคะแนนเพิ่มเติมพิเศษอีกร้อยละ 5 ในการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการใน ทบ. ในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งปัจจุบัน ทบ.ได้กำหนดให้คะแนนเพิ่มเติมพิเศษ ร้อยละ 10 แก่ผู้ที่ปลดออกจากกองประจำการ

2.12.2 มีสิทธิสอบบรรจุเข้าเป็นทหารอาสาทั้งประเภทนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวนในตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่ ทบ. กำหนด

2.12.3 ได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพด้านต่าง ๆ ในสาขาที่สนใจก่อนปลดออกจากกองประจำการ

2.12.4 ทบ. ได้จัดหางานให้ก่อนครบกำหนดปลดออกจากกองประจำการ เพื่อให้มีอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว

3. ทร. จะได้รับสิทธิ ดังนี้

3.1 ได้รับการฝึกเช่นเดียวกับผู้ที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการประจำปี

3.2 มีสิทธิได้รับเงินเดือน เบี้ยเลี้ยงประจำ เงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว ตามอัตราที่ กท.กำหนด (รวมกันไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน)

3.3 มีสิทธิลดวันรับราชการในกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี ตามที่กฎหมายกำหนดสำหรับผู้ที่มีความรู้พิเศษซึ่งสำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือผู้ซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 หรือชั้นปีที่ 2 ตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร แต่จะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้นำหลักฐานคุณสมบัติพิเศษมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ในวันรายงานตัวเข้ากองประจำการ

3.4 มีสิทธิได้รับสวัสดิการต่าง ๆ การรักษาพยาบาล ใน รพ. ทหาร ในสังกัด ทร.

3.5 สำหรับผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาหรือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในระหว่างรับราชการทหารกองประจำการ จะได้รับการศึกษาต่อตามระบบการศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จนสำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอีกหนึ่งระดับ

3.6 ผู้ที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการจนครบกำหนดปลดแล้ว สามารถ

สมัครเข้ารับราชการกองประจำการต่อได้คราวละ 1 ปี จนมีอายุไม่เกิน 30 ปีบริบูรณ์

3.7 ทหารกองประจำการ (พลทหาร) สังกัด ทร. ที่สมัครฯ เข้ามาโดยวิธีร้องขอ (กรณีพิเศษ) ด้วยระบบออนไลน์ ซึ่งจะครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนภายในวันที่ 1 พ.ค. หรือทหารกองหนุน สังกัด ทร. (ปลดจากกองประจำการ) มีเวลารับราชการในกองประจำการอย่างน้อย 1 ปี และมีอายุไม่เกิน 24 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือกำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือกำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ของ ศธ. หรือเทียบเท่า มีสิทธิสมัครสอบคัดเลือกเข้าเป็น นรจ

3.8 ทหารกองประจำการ (พลทหาร) สังกัด ทร. ที่สมัครฯ เข้ามา โดยวิธีร้องขอ (กรณีพิเศษ) ด้วยระบบออนไลน์ ซึ่งจะครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนภายในวันที่ 1 พ.ค. หรือทหารกองหนุน สังกัด ทร. (ปลดจากกองประจำการแล้ว) ที่มีอายุไม่เกิน 24 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป เป็นผู้มีความประพฤติดีไม่เคยถูกลงทัณฑ์ถึงขั้น “ซัง” มีสิทธิสอบคัดเลือกแข่งขันกันเองเข้าเป็น นรจ. (สอบแข่งขันเฉพาะกลุ่มทหารกองประจำการ ทหารกองหนุน) สำหรับระเบียบการสอบคุณสมบัติ คุณวุฒิ หลักเกณฑ์อื่น ๆ เป็นไปตามที่คณะกรรมการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าเป็น นรจ. จะพิจารณากำหนด

3.9 ทหารกองประจำการ (พลทหาร) สังกัด ทร. ตามข้อ 3.7 และข้อ 3.8 และทหารกองหนุน สังกัด ทร. ที่มีเวลารับราชการในกองประจำการครบตามที่กฎหมายกำหนด และมีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เคยขาดหนีราชการ ให้มีสิทธิได้รับคะแนนเพิ่มมากกว่าทหารกองประจำการ ที่เข้ามาโดยวิธีปกติในการสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการใน ทร. ดังนี้

3.9.1 ผ่านการเป็นทหารกองประจำการ 6 เดือน ให้ได้รับคะแนนเพิ่มร้อยละ 4 ของคะแนนรวมภาควิชาการ

3.9.2 ผ่านการเป็นทหารกองประจำการ 1 ปี ให้ได้รับคะแนนเพิ่ม

ร้อยละ 6 ของคะแนนรวมภาควิชาการ

3.9.3 ผ่านการเป็นทหารกองประจำการ 2 ปี ให้ได้รับคะแนนเพิ่ม
ร้อยละ 8 ของคะแนนรวมภาควิชาการ

3.10 ทหารกองประจำการ หรือทหารกองหนุน สังกัด ทร. ที่มีหนังสือรับรอง
การได้กระทำหน้าที่ในระหว่างที่มีการรบหรือการสงคราม หรือมีการปราบปรามจลาจล
หรือในระหว่างปฏิบัติราชการชายแดน ให้ได้รับคะแนนเพิ่มร้อยละ 5 ของคะแนนรวม
ภาควิชาการ

4 ทอ. จะได้รับสิทธิ ดังนี้

4.1 มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการประจำปี

4.2 มีสิทธิลดวันรับราชการในกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี ตามที่กฎหมาย
กำหนดสำหรับผู้ที่มีความคุณพิเศษซึ่งสำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
(ม.6) หรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือผู้ซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 หรือชั้นปีที่ 2
ตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร แต่จะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้นำหลักฐานคุณวุฒิ
พิเศษมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ในวันรายงานตัวเข้ากองประจำการ

4.3 มีสิทธิได้รับเงินเดือน เบี้ยเลี้ยงประจำ เงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว ตาม
อัตราที่ กท.กำหนด

4.4 ได้รับค่าตอบแทนเพิ่มเติม และการประกันชีวิตสำหรับผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่
ในพื้นที่ชายแดนหรือพื้นที่เสี่ยงภัย

4.5 มีสิทธิได้นับเวลาราชการเป็นทวีคูณ ตามที่ กท.กำหนด

4.6 ได้รับเงินสงเคราะห์ด้านสวัสดิการ ตามที่ ทอ.กำหนด

4.7 มีสิทธิได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ในด้านการรักษาพยาบาลใน รพ.ทหาร
สังกัด ทอ.,ได้รับเครื่องแต่งกาย, อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการฝึกและการดำรงชีวิตประจำ
วัน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

4.8 สำหรับผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาหรือระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้น ในระหว่างรับราชการทหารกองประจำการ จะได้รับการศึกษาต่อตามระบบ การศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จนสำเร็จการศึกษาใน ระดับที่สูงขึ้นอีกหนึ่งระดับ

4.9 ได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพด้านต่าง ๆ ในสาขาที่สนใจก่อนปลดออกจาก กองประจำการ

4.10 ผู้ที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการจนครบกำหนดปลดสามารถ สมัครเข้ารับราชการกองประจำการต่อได้คราวละ 1 ปี จนมีอายุไม่เกิน 30 ปีบริบูรณ์

4.11 มีสิทธิสอบคัดเลือกบรรจุเข้าเป็นทหารอาสาในตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่ ทอ.กำหนด

4.12 ทหารกองประจำการ ที่สมัครใจเข้ารับราชการในกองประจำการ (สมัครใจเข้ารับราชการในกองประจำการ โดยวิธีร้องขอ (กรณีพิเศษ) ด้วยระบบ ออนไลน์ หรือสมัครใจเข้ารับราชการในกองประจำการ โดยวิธีร้องขอ ณ วันตรวจเลือก) ที่อยู่ระหว่างประจำการ หรือหลังปลดประจำการมีสิทธิสมัครสอบคัดเลือกเข้า ศึกษาใน รร.จ.ยศ.ทอ. หรือ รร.ทหาร สังกัด กท. และมีคุณวุฒิ หรือคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่กำหนด และมีอายุไม่เกิน 24 ปีบริบูรณ์ ในปีที่จะเข้าเป็นนักเรียนทหาร โดยมีสัดส่วนการรับร้อยละ 80 ของจำนวนการรับ

4.13 ทหารกองประจำการ สังกัด ทอ.ได้รับคะแนนเพิ่มในการสอบคัดเลือก เพื่อบรรจุเข้ารับราชการใน ทอ. ดังนี้

4.13.1 ทหารกองประจำการที่สมัครใจเข้ารับราชการในกองประจำการ โดยวิธีร้องขอ (กรณีพิเศษ) ด้วยระบบออนไลน์ ให้ได้รับคะแนนเพิ่ม ร้อยละ 5 ของคะแนนสอบภาควิชาการ

4.13.2 ทหารกองประจำการที่มีคุณวุฒิพิเศษ มีสิทธิลดวันรับ ราชการในกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี แต่ขอสละสิทธิการใช้คุณวุฒิพิเศษ

และรับราชการในกองประจำการครบ 2 ปี ให้ได้รับคะแนนเพิ่มตามตารางนี้

ระยะเวลาที่ขอสละสิทธิ	คะแนนเพิ่ม
6 เดือน	ร้อยละ 4 ของคะแนนสอบภาควิชาการ
1 ปี	ร้อยละ 6 ของคะแนนสอบภาควิชาการ
1 ปี 6 เดือน	ร้อยละ 8 ของคะแนนสอบภาควิชาการ

4.13.3 ทหารกองประจำการที่ไม่มีสิทธิลดวันรับราชการในกองประจำการ (ต้องอยู่รับราชการในกองประจำการครบ 2 ปี) และมีคุณวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ณ วันปลดประจำการ ให้ได้รับคะแนนเพิ่ม ร้อยละ 2 ของคะแนนสอบภาควิชาการ

4.13.4 ทหารกองประจำการที่ประสงค์จะขออยู่รับราชการฯ ต่ออีกคราวละ 1 ปี (ต่อได้ถึงอายุ 30 ปี) ได้รับคะแนนเพิ่ม ร้อยละ 4 ต่อปี ของคะแนนสอบภาควิชาการ

4.14.4 ทหารกองประจำการ สังกัด ทอ.ที่มีเวลารับราชการในกองประจำการครบ 2 ปีมีสิทธิสอบบรรจุเข้ารับราชการ โดยเป็นการสอบคัดเลือกเฉพาะกลุ่มทหารกองประจำการ ซึ่งจำนวนตำแหน่งและอัตรา เป็นไปตามที่ ทอ. กำหนด

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์
ครั้งที่ 2/2567

เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการ
แบบสมัครใจโดยสมบูรณ์”

วันศุกร์ที่ 26 เมษายน 2567 เวลา 0830-1200
ณ ห้องประชุมศูนย์นวัตกรรมการศึกษาทางทหาร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ภาพประกอบการสัมมนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2567
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการ
แบบสมัครใจโดยสมบูรณ์”

วันศุกร์ที่ 26 เมษายน 2567 เวลา 0830-1200

ณ ห้องประชุมศูนย์นวัตกรรมการศึกษาทางทหาร สถาบันวิชาการ
ป้องกันประเทศ

ประธานการประชุม

พล.ต. นิรุจ ดวงปัญญา

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

วิทยากร

1. พันเอก เฉลิมพล ปรีชา

ผู้อำนวยการกองการเตรียมพล
กรมกำลังพลทหาร กองทัพบก

2. พันเอก พงศฤทธิ์ ภาวังคะนันท์

ผู้อำนวยการกองการสัสดี
หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน

3. พลทหาร ณรงค์ฤทธิ์ ประสงค์สุข

ทหารกองประจำการ
กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 13

4. คุณ พฤตม์ โพธิ์ศรีทอง

รองกรรมการผู้จัดการอาวุโส เครือเจริญโภคภัณฑ์

ผู้ดำเนินรายการ

1. พันเอกหญิง ธนิตา วงษ์จินดา

รองผู้อำนวยการกองภูมิภาคศึกษา
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

2. นางสาวปยุตธนา โชติชินเชาว์

นักวิจัยประจำศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมมนาปัญหาทุพโภชนาการ ครั้งที่ 2/2567
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์”
เมื่อวันศุกร์ที่ 26 เมษายน 2567 เวลา 0830-1200

ณ ห้องประชุมศูนย์นวัตกรรมการศึกษาทางทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

กศย.ศศย.สปท. ได้ดำเนินการจัดการสัมมนาปัญหาทุพโภชนาการ ครั้งที่ 2/2567 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์” เมื่อวันศุกร์ที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2567 เวลา 0830-1200 โดยมี พล.ต. นิรุจ ดวงปัญญา ผอ.ศศย.สปท. เป็นประธานฯ ณ ห้องประชุมศูนย์นวัตกรรมการศึกษาทางทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

โดยมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย (1) พันเอก เฉลิมพล ปรีชา ผู้อำนวยการกองการเตรียมพล กรมกำลังพลทหาร กองทัพบก (2) พันเอก พงศฤทธิ์ ภาวังคະນັນท์ ผู้อำนวยการกองการเสัสดี หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (3) พลทหาร ณรงค์ฤทธิ์ ประสงค์สุข สังกัด กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 13 และ (4) คุณ พฤต โพธิ์ศรีทอง รองกรรมการผู้จัดการอาวุโส เครือเจริญโภคภัณฑ์ พร้อมทั้งมีผู้แทนจากหน่วยงานด้านความมั่นคงและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมสัมมนา โดยแบ่งการสรุปออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การสรุปประเด็นสำคัญ และส่วนที่ 2 ภาพประกอบการสัมมนา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การสรุปประเด็นสำคัญ

1. สาเหตุและปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงแนวทางทหารกองประจำการสู่การเป็นแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

ในมุมมองเชิงนโยบาย กล่าวว่า การเกณฑ์โดยสมัครใจกองทัพบกมีการเตรียมการมาก่อนหน้าที่รัฐบาลในปัจจุบันจะดำเนินการ โดยอยู่ในรูปแบบของการสมัครแบบออนไลน์โดยสมัครใจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 หรือมีชื่อเรียกย่อว่า “พลทหาร

ออนไลน์” หมายถึง คนที่ต้องการเป็นทหารประจำการ แล้วสมัครเข้าผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันกองทัพดำเนินการตามนโยบายของ รมว.กท. เพื่อขับเคลื่อนให้การเกณฑ์ทหารเป็นไปโดยสมัครใจแบบ 100%

เหตุผลในความจำเป็นของการปรับปรุงระบบการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการได้มีการคำนวณตามหลักเศรษฐศาสตร์ แต่ที่ผ่านมามีผลของความต้องการของเยาวชนถูกยกขึ้นมาเป็นนโยบายหาเสียงของพรรคการเมืองและกระแสสังคมที่ถามว่า “ทหารมีไว้ทำไม” ส่งผลให้ยอดการสมัคร ลดลง 20% ประกอบการขาดแรงจูงใจในการเป็นทหารจึงกระทบต่อความเพียงพอกำลังพลทหารประจำการของประเทศ

กองทัพจึงได้มีการจัดทำ Master plan ขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ ซึ่งแต่ละระยะจะดำเนินการด้วยหลักการ ดังนี้

(1) ลดความต้องการ: โดยปรับสัดส่วนตามความต้องการและความจำเป็น ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 สถิติการเรียกเกณฑ์ทหารลดลง

(2) ประสานแรงใจจากทั้งภายในและนอกกระทรวงกลาโหม: โดยพยายามผลักดันให้ผู้ที่ประจำการ 5 ปีขึ้นไป มีสิทธิ์รับเครื่องราชย์ฯ ขณะที่การบูรณาการแรงจูงใจจากภายในจะอยู่ในรูปของการเพิ่มคะแนนในการสอบบรรจุให้ตามปีประจำการ การปรับสัดส่วนนักเรียนทหารให้เป็นไปตามนโยบายของเหล่าทัพ การปรับโควตา

(3) มุ่งใช้เทคโนโลยี: อำนวยความสะดวกในการจัดการข้อมูล การเลื่อนปลด ผ่านระบบออนไลน์

(4) ปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติ: การแก้ไข กฎกระทรวง เช่นการให้ทหารกองเกินร้องขอก่อนวันเรียกรายงานตัว ความเป็นไปได้ของทหารประจำการโดยสมัครใจ

ซึ่งในปัจจุบันหลังจากมีการขยายช่วงอายุการปลดประจำการของกำลังพลให้กว้างมากขึ้น พบว่า มีการสมัครเข้ามาแบบออนไลน์มากขึ้นด้วยเช่นกันถึง 47%

ในมุมมองเชิงปฏิบัติ กล่าวว่า ด้วยสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม ข้อมูลข่าวสารโครงสร้างต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงภัยคุกคามทั้งตามแบบและไม่ตามแบบ ซึ่งส่งผลต่อพลังอำนาจของชาติ (National Powers) ที่ประเทศจำเป็นต้องรักษาขีดความสามารถของชาติ (National Capabilities) ทั้งการทหาร ข้อมูลข่าวสาร ข้าราชการ การทูต กฎหมาย และเศรษฐกิจ ในการรักษาความมั่นคงและอธิปไตยของชาติ เพื่อผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) รัฐธรรมนูญ ปี 2560 ได้ระบุไว้ในหมวดที่ 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตราที่ 50 (5) บุคคลมีหน้าที่ รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตราที่ 52 รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันฯ อธิปไตย ผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย และรัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรอง กำลังทหารให้ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ และ 2) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร ปี 2497 ได้แก่ มาตรา 7 ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน มาตรา 8 การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ให้กระทำด้วยวิธีเรียกมาตรวจเลือก หรือจะรับเข้าโดยวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 9 ทหารกองเกินอายุ 18-29 ปี จะต้องเข้ารับราชการมีกำหนด 2 ปี ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษหรือเมื่อมีกรณีพิเศษ จะให้รับราชการน้อยกว่า 2 ปี ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ มาตรา 36 ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนมีหน้าที่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อม และในการระดมพล จะเห็นได้ว่า ทหารเป็นหน้าที่ของชายไทยทุกคนในการรักษาประเทศตามรัฐธรรมนูญ

2. ปัญหา อุปสรรค ของการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์

ด้านการทหาร เกิดนโยบายการลดอัตรากำลังพล จากตัวเลขของกรมกำลังพลทหารบก พบว่า จำนวนทหารกองประจำการของ ทบ. ลดลง จาก 165,701 เหลือ

108,000 คน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อภารกิจของกองทัพและการช่วยเหลือประชาชนด้านการเมือง เกิดการโจมตี การด้อยค่า บั่นทอนความเชื่อมั่น และการแปรผันเป็นนโยบายของพรรคการเมืองและคนบางกลุ่ม ด้านสังคม ได้เกิดภาพลักษณ์ทางสังคมจากการบีบบังคับและความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากสื่อโซเชียลที่บิดเบือนข้อมูล ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการเข้ารับเป็นทหารกองประจำการ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคของการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการในปัจจุบันสามารถสรุปได้ 6 ประเด็น ดังนี้ 1) การขาดความสำนึกู้ เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ ของชายไทย/คนไทย 2) การขาดการสร้างแรงจูงใจในรูปแบบตัวเงิน และไม่ใช้ตัวเงิน อาทิ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเป็นทหาร 3) การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจหน้าที่และความจำเป็นของกองทัพ ที่จำเป็นต้องมีกำลังพลและยุทธโปกรณ์อย่างเหมาะสมต่อการรักษาความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน 4) การขาดเทคโนโลยีรองรับการปฏิบัติงาน เพื่อทดแทนตัวบุคคลในภารกิจต่าง ๆ 5) การแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ยังสอดคล้องกับวิถีสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป และ 6) การขาดการบูรณาการความร่วมมือจากภายในและภายนอกกองทัพ

3. ที่มาและแนวทางการดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหมกับบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (สวัสดิการของทหารกองประจำการ)

โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพบกและเครือเจริญโภคภัณฑ์ โดยได้ทำข้อตกลงความร่วมมือร่วมกันโดยมีจุดประสงค์จัดหาตำแหน่งงานที่เหมาะสมในเครือฯ และ จัดโครงการพัฒนาความรู้ทักษะที่จำเป็น ในการปฏิบัติงานหลังปลดประจำการ ให้ทหารกองประจำการและครอบครัว โดยได้จัดทำมาแล้ว 2 ระยะ โดยทาง เครือเจริญโภคภัณฑ์ ได้เข้าไปทำ Roadshow ในค่ายทหารเพื่อเชิญชวนผู้ที่สนใจโครงการมาเข้าร่วม

ในระยะแรก คัดเลือกทหารกองประจำการเข้าทำงานกับเครือฯ โดยมีทหารกองประจำการสมัครงานร่วมกับเครือฯ จำนวน 2,771 คน โดยทาง เครือฯ ให้สิทธิ

พิเศษแก่ทหารกองประจำการ ในการสอบสัมภาษณ์เนื่องจากเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย ดี จึงทำให้สอบสัมภาษณ์ผ่านสูงถึง 10 เปอร์เซ็นต์ จากปกติ 2 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งทำให้ผู้ผ่านคุณสมบัติเป็นจำนวน 310 คน แต่มีกำลังพลเซ็นต์สัญญาและเริ่มงาน 152 คน เนื่องจากความต้องการที่เปลี่ยนไปตามช่วงเวลาแต่ละบุคคล บางคนต้องไปทำงานที่บ้าน บางคนต้องดูแลผู้สูงอายุ ถึงอย่างไรก็ดี จำนวน 152 คน ถือเป็นปริมาณที่เยอะที่สุดใน การรับทหารกองประจำการเข้าทำงานเมื่อเปรียบเทียบกับเอกชนอื่น ๆ และในระยะ ที่ 2 จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้พัฒนาทักษะ โดยมีทหารกองประจำการเข้าฟังแนวทางการพัฒนาความรู้และทักษะผ่านศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 1,250 คน จำนวนหลักสูตร การฝึกทักษะการเรียนรู้ 9 หลักสูตร นอกจากนี้เครือข่ายภาคีภาคียังได้ขยายโอกาส ไปยังกระทรวงกลาโหมและสำนักปลัดกระทรวงกลาโหมโดยให้โอกาสทางการศึกษา ผ่านการให้การทุนการศึกษาในระดับ ปวช. ปวส. ปริญญาตรี จำนวนระดับชั้นละ 100 ทุน

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการแบบ สมัครใจโดยสมบูรณ์

แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกอง ประจำการในปัจจุบัน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การมุ่งสร้างความสำนึกู้ เกี่ยวกับสิทธิและ หน้าที่ ของชายไทย/คนไทย 2) การสร้างแรงจูงใจในรูปแบบตัวเงิน และไม่ใช้ตัวเงิน อาทิ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเป็นทหาร เป็นต้น 3) การสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับภารกิจหน้าที่และความจำเป็นของกองทัพ ที่จำเป็นต้องมีกำลังพลและ ยุทธโธปกรณ์อย่างเหมาะสมต่อการรักษาความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน เป็นต้น 4) การนำเทคโนโลยีรองรับการปฏิบัติงาน เพื่อ ทดแทนตัวบุคคลในภารกิจต่าง ๆ 5) การแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวิถีสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป และ 6) การบูรณาการ ความร่วมมือจากภายในและภายนอกกองทัพ

สำหรับนโยบายของ กท. ในการรับสมัครเป็นทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์ในอนาคต คือ ปี 2567-2568 ลดจำนวนทหารกองประจำการเหลือร้อยละ 50 ของจำนวนทหารทั้ง กท. ปี 2569-2570 ลดจำนวนทหารกองประจำการเหลือร้อยละ 60 ของจำนวนทหารทั้ง กท. และในปี 2571 จะมุ่งสู่ความเป็นทหารกองประจำการแบบสมัครใจโดยสมบูรณ์ ร้อยละ 100 ซึ่งกองทัพจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องลดความต้องการ หาแนวทางสร้างแรงจูงใจ โดยมุ่งใช้เทคโนโลยี และปรับวิถีปฏิบัติ ซึ่งสิ่งสำคัญยิ่งของกองทัพที่จะต้องพิจารณา คือ การตอบสนองต่อความต้องการปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น อาหาร ยา เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย การศึกษา และความมั่นคงทางการเงิน ที่ต้องดูแลทั้งประชาชนและกำลังพลให้ได้ดีที่สุด ในขณะที่ต้องธำรงไว้ซึ่ง เกียรติ ศักดิ์ศรี อุดมการณ์ของทหารขีดความสามารถ และศักยภาพของกองทัพ ในการต้องสร้างการยอมรับ ไว้วางใจ ความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชน

ทางเอกชนสนับสนุนโมเดล Employer Branding and Employee Value Proposition (EVP) เพื่อสร้างความน่าดึงดูดให้คนมีความสามารถสูงมาทำงานกับกองทัพ โดยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่กองทัพโดยประกอบด้วย (1) การให้รางวัลที่เหมาะสม (2) การให้โอกาสที่จะเติบโตในการทำงาน ทำงานที่สนใจในแต่ละบุคคล (3) องค์กรที่มั่นคง เพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิตได้ (4) คนและวัฒนธรรมองค์กร และ (5) รูปแบบงาน

ส่วนที่ 2 ภาพประกอบการสัมมนา

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง
เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๐๒-๒๗๕-๕๗๑๔
www.sscthailand.org